

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий Інститут філософії
та євроінтеграційних досліджень

Серія «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР»

Випуск 4

ІНСТИТУТИ ЄС І НАТО

Глосарій основних термінів та понять

*Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник
для студентів вищих навчальних закладів*

ББК 66.4(0)
УДК 061.27
I-71

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 14/18-Г-2168 від 05.12.2007 р.)*

У довіднику, адаптованому до навчального процесу з урахуванням методики викладання дисциплін з державного управління і міжнародних відносин, зібрані та впорядковані основні терміни і поняття щодо інституцій Європейського Союзу та НАТО, міжнародних організацій, процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Навчальний посібник розрахований на науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, всіх, хто цікавиться питаннями європейської та євроатлантичної інтеграції України, міжнародного співробітництва у сфері економіки, безпеки, військового будівництва, соціального розвитку тощо.

Редакційна колегія серії:

Ф.Г.Ващук — доктор технічних наук (*голова редакційної колегії*)
І.В.Артёмов — кандидат історичних наук (*відповідальний редактор*)
В.Д.Бондаренко — доктор філософських наук
З.С.Варналій — доктор економічних наук
С.В.Віднянський — доктор історичних наук
І.І.Вовканич — доктор історичних наук
І.Ф.Король — доктор історичних наук
О.М.Майборода — доктор історичних наук
Р.А.Офіцинський — доктор історичних наук
О.С.Передрій — кандидат економічних наук
С.Д.Федака — доктор історичних наук

Рецензенти:

В.Д.Бакуменко — доктор наук з державного управління, професор
І.Ф.Король — доктор історичних наук, професор

ISBN 978-966-8266-77-5 © І.В.Артёмов, Д.В.Вігер, Л.І.Загайнова,
О.М.Казакевич, О.М.Руденко. Укладання, 2007
© Закарпатський державний університет
Навчально-науковий Інститут філософії та
євроінтеграційних досліджень, 2007
© Поліграфцентр «Ліра», 2007

Передмова

Спрямованість зовнішньополітичного курсу розвитку української держави на практичну реалізацію пріоритетів у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції потребує забезпечення органів державної влади, спеціальних установ держави, що займаються питання інтеграції, розвитку взаємовідносин України з ЄС та НАТО, висококваліфікованими фахівцями. Складність та динаміка інтеграції, змін, що відбуваються в зовнішній та внутрішній політиці України, країн-членів ЄС та НАТО вимагають постійно вдосконалювати навчально-методичне забезпечення процесу підготовки фахівців у цій сфері. Враховуючи цю нагальну потребу, на основі наявного вітчизняного та іноземного наукового доробку було розроблено навчальний довідник «Інститути ЄС і НАТО. Глосарій основних термінів та понять». Він є однією з перших спроб подання існуючого у науковій літературі довідкового матеріалу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України в адаптованому до навчального процесу вигляді.

Довідник містить інформаційні матеріали, що безпосередньо стосуються структури НАТО, інституцій цієї організації, а також структури й інституцій Європейського Союзу, впливових міжнародних організацій, громадських організацій України тощо. В роботі над довідником здійснена спроба узагальнення та поєднання довідкової інформації з різноманітних сфер діяльності Організації Північноатлантичного договору, Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй, що стосуються як специфічних, так і загальних питань. Поряд з цим спрямованість довідника на навчальний процес обумовила необхідність надання деяких загальних понять та термінів з політології, державного управління, міжнародних відносин, правознавства тощо.

Перебіг соціально-політичних подій сучасності свідчить про необхідність збільшення інформованості широких страт населення, майбутніх фахівців у питаннях європейської та євроатлантичної інтеграції. Враховуючи це, довідник розроблено двомовним – він містить текстову частину на українській та російській мовах, що, на нашу думку, сприятиме більш глибокому розумінню складних процесів міжнародної інтеграції в різних регіонах України.

Для зручності користування довідником в ньому подані українсько-російський словник основних термінів і понять, термінологічні абетки та перелік загальноприйнятих скорочень.

Сподіваймось, запропонований довідник стане в нагоді слухачам і студентам, що навчаються за спеціальностями «державне управління» та «міжнародні відносини», аспірантам і викладачам, а також всім, хто цікавиться питаннями європейської та євроатлантичної інтеграції України, міжнародного співробітництва у сфері економіки, безпеки, військового будівництва, соціального розвитку тощо.

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ
Дд	Ее	Єє	Жж	Зз
Ии	Іі	Її	Йй	Кк
Лл	Мм	Нн	Оо	Пп
Рр	Сс	Тт	Уу	Фф
Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ
Ьь	Юю	Яя		

А

АГЕНТСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (European Union agencies) — установи ЄС, що керуються європейським публічним правом, мають власний юридичний статус і створюються відповідно до актів вторинного законодавства для виконання специфічних технічних, наукових або адміністративних завдань.

АГЕНТСТВО – організація, що виконує певні доручення інших установ і організацій або громадян. Також може являти собою представництво або відділення установи чи організації.

АГЕНТСТВО ПРЕСИ – організація, що збирає, обробляє і постачає інформацію засобам масової інформації (ЗМІ), громадським організаціям, приватним особам, відіграючи важливу роль у системі ЗМІ, політичному житті країни тощо.

АГЕНТСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ «ВОЛИНЬ» – недержавна організація, що сприяє прискоренню розвитку ринкових відносин та впровадженню ринкових реформ на основі дослідження процесу інтеграції Волинського регіону в європейський економічний і культурний простір. Створено у 1997 році.

АЛЬЯНС – союз, об'єднання держав, організацій на основі договірних зобов'язань.

АРБІТРАЖ МІЖНАРОДНИЙ – орган, метою якого є мирне розв'язання міжнародних спорів. Арбітри обираються або призначаються за домовленістю країн-учасниць спору в рівній кількості представників кожної з них відповідно до Статуту ООН.

АСОЦІАЦІЯ – об'єднання, союз або організація, що створені для досягнення спільних цілей (політичних, економічних, військових, наукових тощо).

АСОЦІАЦІЯ АГЕНЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

– громадська організація, що об'єднує директорів та заступників директорів середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів м. Києва. Завданням є поширення комплексних знань про Європу серед широких верств громадськості України, проведення роз'яснювальної роботи з налагодження міжнародних інтеграційних зв'язків та організація співпраці в гуманітарній сфері зі спільнотами країн Європейського Союзу. Створена у 2000 році.

АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

– неурядова міжнародна організація, метою якої є вивчення та сприяння розвитку міжнародного права, його застосуванню та уніфікації, усуненню колізії законів. Має консультативний статус в ООН та ЮНЕСКО.

АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

«АТЛАНТИЧНА РАДА УКРАЇНИ» – неурядова громадська організація, яка сприяє розширенню контактів і діалогу на міжнародному рівні, поглибленню взаємодії представників державних органів, органів влади, політиків, військових кіл, освітніх академічних організацій, мас-медіа, підприємців, представників громадськості з метою дослідження і з'ясування суспільної думки відносно інтеграції України в європейське суспільство та реалізації її національних інтересів в рамках євроатлантичних структур.

АСОЦІЙОВАНІ З ЄС КРАЇНИ

– держави, що уклали з Європейським Союзом договір про асоціацію, який передбачає розширені рамки співробітництва у сфері політики, торгівлі, культури, безпеки тощо, має бути ратифікований

усіма країнами-членами ЄС та передбачає відкриття безтарифного доступу до усіх чи деяких ринків ЄС, надання фінансової та технічної допомоги. На сьогодні асоційованими з ЄС країнами є: Албанія (2006), Алжир (2005), Андорра (1991), Чилі (2003), Хорватія (2005), Єгипет (2004), Фарерські острови (1997), Ізраїль (2000), Йорданія (2002), Ліван (2006), Македонія (2004), Мексика (2000), Марокко (2000), Сан Маріно (2002), ПАР (2000), Туніс (1998), Туреччина (1963).

Б

БАГАТОНАЦІОНАЛЬНІ ОБ'ЄДНАНІ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧНІ СИЛИ (БООТС) – багатонаціональне та багатовидове тактичне угруповання, що здатне до швидкого розгортання, здійснює специфічні місії та виконує повний спектр військових завдань Альянсу, що вимагають багатонаціонального та багатовидового командування, контролю з боку штабних елементів БООТС (повітряний, сухопутний та морський компоненти Сил реагування НАТО, підпорядковані БООТС), які можуть включати компоненти країн-учасниць, що не є членами НАТО. БООТС створено з метою виконання поточних рішень Північноатлантичної ради, участі у операціях, що проводяться Західноєвропейським Союзом, підтримки єдності європейської політики у сфері безпеки та оборони, забезпечення практичного військово-політичного співробітництва в рамках програми «Партнерство заради миру». До основних завдань БООТС входять: надання гуманітарної допомоги, проведення опе-

рації з підтримання та встановлення миру, забезпечення колективної оборони.

БАГАТОСТОРОННІ РОЗРАХУНКИ – система міжнародних розрахунків між кількома країнами, що мають економічні відносини. Формами розрахунків є валютні розрахунки, кліринг.

БАНК МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ (БМР) – міжнародна фінансова організація, що створена відповідно до Гаазької конвенції центральними банками провідних країн Європи, США та Японії і має сприяти співробітництву між центральними банками країн-учасниць, створювати сприятливі умови для міжнародних фінансових розрахунків. Виконує функції фінансового агента Європейського об'єднання вугілля і сталі, європейського допоміжного органу Міжнародного валютного фонду і Міжнародного банку реконструкції і розвитку.

БЮДЖЕТ ЄС (EU Budget) – основний фінансовий документ Європейського Союзу, в основу якого покладені принципи об'єднання (всі надходження та видатки зводяться разом у єдиному документі); принцип річного періоду (операції бюджету стосуються бюджетного року); принцип збалансованості (видатки не можуть перевищувати надходження). Розгляд бюджету ЄС належить до компетенції Ради міністрів та Європейського Парламенту. Бюджет ЄС затверджується Європейським Парламентом.

В

ВІДДІЛ КОНСУЛЬТАЦІЙ, КОМАНДУВАННЯ І УПРАВЛІННЯ ШТАБ-КВАРТИРИ НАТО – інтегрована структура НАТО, завданням якої є розробка політики і керівних напрямів планування, функціонування, забезпечення системи зв'язку та інформації НАТО, нагляд за їх втіленням тощо та надання консультаційної допомоги Раді НАТО, Північноатлантичній раді, Військовому комітету НАТО тощо. До складу відділу входить 6 підрозділів.

ВІДДІЛ КОНСУЛЬТАЦІЙ, УПРАВЛІННЯ І ЗВ'ЯЗКУ ШТАБ-КВАРТИРИ НАТО (HQС3 Staff) – структурний підрозділ Міжнародного Військового Штабу НАТО, що надає підтримку NC3В, обіймаючи ключові посади у восьми підкомітетах Ради, які в свою чергу підтримують надання порад NC3В Військовому комітету з питань пакетів можливостей C3/CIS з огляду на політику, плани та побудову C3.

ВІДДІЛ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ОЗБРОЄНЬ ТА РЕСУРСІВ (LA&R) – структурний підрозділ Міжнародного Військового Штабу НАТО, що у співпраці з відділом SILCEP Міжнародного секретаріату відповідає за розробку принципів та політики матеріально-технічного забезпечення, включно з медичним забезпеченням, транспортуванням та перевезеннями, забезпечує кадрову підтримку Нараді керівників служб матеріально-технічного забезпечення НАТО (SNLC) та Комітету керівників військово-медичних служб (COMEDS), заступнику військового співголови SNLC, несе головну відповідальність у галузі матеріально-технічного забезпечення врегулювання криз, гуманітарної допомоги та ліквідації наслідків катастроф тощо.

ВІДДІЛ НАУКИ ТА ЕКОЛОГІЇ – орган, підпорядкований помічнику Генерального секретаря НАТО з питань науки і охорони довкілля, до компетенції якого входить консультування Генерального секретаря з науково-технічних питань, розробка заходів, спрямованих на співробітництво в науковій та технологічній галузях між науковцями з країн НАТО та країн-партнерів, нагляд за проведенням експериментальних досліджень та практичних конференцій за ініціативою Комітету з проблем сучасного суспільства, забезпечення зв'язку в науковій галузі з Міжнародним секретаріатом, агентствами НАТО та країн-членів, міжнародними науковими, технологічними та екологічними організаціями тощо.

ВІДДІЛ ОБОРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – дорадчий орган, підпорядкований помічнику Генерального секретаря НАТО з питань оборонного забезпечення, метою якого є дорадча допомога з питань досліджень, розробок, виробництва, закупівель озброєнь, розширеної системи протиповітряної оборони, сприяння ефективному використанню ресурсів НАТО у сфері оснащення збройних сил НАТО, забезпечення зв'язку з організаціями виробництва та матеріально-технічного забезпечення НАТО і військовими агентствами НАТО з питань оборонних досліджень тощо.

ВІДДІЛ ОБОРОННОГО ТА ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНУВАННЯ – орган, підпорядкований помічнику Генерального секретаря НАТО з питань оборонного планування та операцій. До складу відділу входять директорат планування оборони і збройних сил, директорат врегулювання криз і проведення операцій, підрозділи врегулювання криз, ради з питань проведення операцій, група з питань підтримки, ситуаційний центр.

ВІДДІЛ ПЛАНУВАННЯ І ПОЛІТИКИ – структурний підрозділ МВШ, що забезпечує підготовку і координацію роботи Військового комітету в галузі оборонної політики і стратегічного планування НАТО тощо.

ВІДДІЛ ПОЛІТИЧНИХ СПРАВ – дорадчий орган, підпорядкований помічнику Генерального секретаря НАТО з політичних питань. До структури відділу входять Політичний підрозділ міжнародних та регіональних справ, політичного планування та підготовки промов, роботи із східноєвропейськими партнерами, євроатлантичного співробітництва та партнерства, спільної безпеки та політичного врегулювання криз, координації і контролю за звичайними озброєннями, центр зброї масового знищення) і Економічний директорат.

ВІДДІЛ РІА – структурний підрозділ Міжнародного Військового Штабу, що координує діяльність з інформування громадськості з відділом інформації і преси НАТО та партнерськими інформаційними організаціями у Верховних командуваннях НАТО та міністерствах оборони країн-членів НАТО; фінансовий контролер Міжнародного Військового Штабу (консультує Голову Військового комітету, його заступника і Директора Міжнародного Військового Штабу з фінансових питань бюджету Міжнародного Військового Штабу).

ВІДДІЛ СПІВПРАЦІ Й РЕГІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ – структурний підрозділ МВШ, що забезпечує військові контакти і співпрацю в межах Ради євроатлантичного партнерства (РЄАП), Партнерства заради миру (ПЗМ), Основоположного акта НАТО-Росія, Хартії НАТО-Україна, відповідає за організацію та координацію усієї роботи персоналу МВШ з питань Ради євроатлантичного партнерства (РЄАП), Партнерства заради миру (ПЗМ), відносин НАТО-Росія, НАТО-Україна, а також Середземноморського діалогу.

ВІЙСЬКОВА СТРУКТУРА НАТО – інтегрована військова структура, що складається із частин збройних сил, які надаються державами-членами Альянсу військової структури згідно з певними правилами. Складається з Сил негайного і швидкого реагування, Основних оборонних сил та Резервних сил.

ВІЙСЬКОВИЙ БЮДЖЕТ НАТО – основний фінансовий документ, що затверджується і виконується під наглядом Комітету військового бюджету і формується здебільшого з асигнувань, що виділяються міністерствами оборони, охоплює поточні витрати і витрати на утримання, а також капітальні витрати міжнародної військової структури (Військовий комітет, Міжнародний військовий штаб та підпорядковані йому підрозділи, Командування об'єднаними збройними силами НАТО в Європі та в зоні Атлантичного океану, Верховне командування НАТО, підпорядкована система командування, управління та інформації, комітети з питань досліджень і розробок, агентства з питань тилового і матеріально-технічного забезпечення, Підрозділ раннього повітряного попередження і наведення НАТО), за винятком капіталовкладень у будівництво та системних інвестицій з Програми інвестицій в безпеку НАТО.

ВІЙСЬКОВИЙ КОМІТЕТ НАТО – найвищий військовий орган НАТО, що працює під загальним політичним керівництвом Північноатлантичної ради, DPC та NPG, головним завданням якого є забезпечення дорадчої допомоги щодо спрямування військової політики і стратегії, розробка керівних напрямів військової діяльності Верховних головнокомандувачів НАТО, який входить до структури комітетів, що забезпечують роботу механізму проведення консультацій і прийняття рішень і надає кожній державі-члену можливість брати участь у діяльності Альянсу на

всіх рівнях і в усіх галузях. Комітет відповідає за розробку рекомендацій політичному керівництву НАТО щодо заходів, які є необхідними для забезпечення спільної оборони території держав Альянсу, бере участь у розробці загальних стратегічних концепцій Альянсу, щороку готує аналіз військової потужності держав і регіонів, що представляють загрозу інтересам НАТО. За криз, політичного напруження або війни Комітет консулює Північноатлантичну раду та Комітет оборонного планування з питань військової ситуації, надає рекомендації щодо використання військової сили, впровадження відповідних планів дій за особливих обставин, а також щодо правил участі Альянсу у певних діях.

ВИКОНАВЧА РОБОЧА ГРУПА (EWG) – вищий дорадчий орган Північноатлантичної ради з питань оборони, відносин з іншими організаціями.

ВИКОНАВЧИЙ СЕКРЕТАРІАТ – орган, що має забезпечувати чітку роботу Північноатлантичної ради (ПАР), Ради євроатлантичного партнерства (РЄАП), Постійної спільної ради НАТО-Росія (ПСР), Комісії Україна-НАТО (КУН), Групи середземноморської співпраці (МСГ), Комітету оборонного планування (DPC), Групи ядерного планування (NPG), роботу допоміжної структури комітетів, робочих груп і відповідає за планування та організацію всіх самітів та зустрічей на рівні міністрів у штаб-квартирі НАТО та за кордоном.

ВИЩА ОБОРОННА ГРУПА З ПРОБЛЕМ ПОШИРЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ (DGP) – вищий дорадчий орган з оборонних аспектів проблеми поширення зброї масового знищення і систем її доставки. До групи входять високопоставлені представники НАТО, які займаються оборонними справами. Складається з Керівного комітету DGP (експерти робочого рівня); інших тимчасових

Г

спеціальних органів, які створюються в разі необхідності. Спільно з Вищою політично-військовою групою з проблем поширення (SGP) становить Об'єднаний комітет з проблем поширення (JCP).

ВИЩА РАДА З ПИТАНЬ РЕСУРСІВ (SRB) – вищий дорадчий орган при Північноатлантичній раді з управління військовими ресурсами, що спільно використовуються. До складу учасників входять національні представники, представники Військового комітету, Верховні командувачі НАТО, голови комітетів.

ВИЩИЙ КОМІТЕТ З ЦИВІЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ВИПАДОК НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ (SCEPC) – вищий політичний та дорадчий орган НАТО при Північноатлантичній раді, що відповідає за розробку політики та координацію діяльності планувальних комісій і комітетів, що розглядають питання океанських перевезень, цивільної авіації, харчової промисловості, сільського господарства, планування виробництва нафтопродуктів, цивільного зв'язку, цивільної оборони, медичного планування тощо.

Г

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ ООН – один з головних органів ООН, що складається з представників усіх країн-членів ООН та уповноважений розглядати питання, що входять до компетенції ООН, за винятком віднесених до спеціальної компетенції Ради Безпеки ООН. Резолюції Генеральної асамблеї приймаються простою більшістю.

ГЕНЕРАЛЬНА УГОДА ПРО ТАРИФИ І ТОРГІВЛЮ (GENERAL AGREEMENT ON TARIFFS AND TRADE GATT / ГУТТ) – багатостороння міжурядова угода про режим торгівлі і торгової політики, що діє з 1948 року. У рамках ГУТТ проводяться переговори про взаємне зниження митних тарифів і регулювання застосовуваних нетарифних бар'єрів у торгівлі.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР НАТО – міжнародна посадова особа вищого рівня, голова Північноатлантичної ради (ПАР), Комітету оборонного планування (КОП) та Групи ядерного планування (ГЯП), номінальний голова інших вищих комітетів, головна виконавча особа НАТО, повноваження якій надаються урядами держав-членів НАТО. Генеральний секретар заохочує та скеровує процес консультацій та прийняття рішень в Альянсі, пропонує питання, які потребують обговорення або прийняття рішення, надає свої послуги для врегулювання спорів між державами-членами, керує роботою Міжнародного секретаріату як головний речник Альянсу у зовнішніх відносинах і у контактах з урядами держав-членів та представниками засобів масової інформації. Відповідає за керівництво роботою Міжнародного секретаріату, має Заступника Генерального секретаря, Особисту канцелярію та Канцелярію Генерального секретаря.

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ НАТО (SRB) – основний дорадчий відділ Північноатлантичної ради з питань потреб у військових ресурсах спільного фінансування та їх наявності. Очолюється національним Головою, якого обирають держави. До складу входять працівники Міжнародного секретаріату.

ГРОМАДСЬКА ЛІГА «УКРАЇНА-НАТО» – об'єднання громадських організацій України, що підвищує рівень обізна-

ності громадськості з питань вступу до НАТО, координує діяльність та об'єднує зусилля громадських організацій України в інформаційній, дослідницькій та освітній сферах, сприяє регулярному обміну досвідом та інформацією між громадськими організаціями у сфері співробітництва України з НАТО, сприяє міжнародному співробітництву та покращенню міжнародного іміджу України. Заснована в 2003 році відповідно до положення Цільового плану Україна-НАТО про створення Громадського інформаційного центру, ініційованого громадськими організаціями за сприяння Державного комітету телебачення і радіомовлення України та Центру інформації і документації НАТО в Україні.

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДІАЛОГ»

– недержавна організація, діяльність якої спрямована на дослідження проблем місцевого самоврядування та розвитку місцевих громад, сприяння вирішенню молодіжних питань, зміцнення толерантності та кращого розуміння процесів європейської інтеграції, пошук місця України в нових реаліях об'єднаної Європи. Створена в 1998 році.

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ІНФОРМАЦІЙНО-КОН-

СУЛЬТАТИВНИЙ ЦЕНТР ОСВІТА» – регіональний інформаційно-консультативний центр з питань міжнародної освіти, основною метою діяльності якого є утвердження ідей гуманізму і демократії, сприяння становленню і розвитку громадянського суспільства шляхом підтримки розвитку міжнародної освіти, науки, досліджень та обмінів, сприяння розвитку громадських організацій, рухів та фондів, інших недержавних і самоврядних структур та інституцій наукового, просвітницького та інших напрямів. Створений у 1998 році (м. Київ). Сертифікований Державним департаментом США.

Д

ГРУПА ВИСОКОГО РІВНЯ НАТО (HLG) – дорадчий орган у складі Групи ядерного планування, що збирається для розгляду аспектів ядерної політики та планування НАТО, питань безпеки ядерної зброї тощо. Працює на рівні експертів з країн-членів НАТО.

ГРУПА КООРДИНАЦІЇ ПОЛІТИКИ НАТО (PCG) – головний консультативний та дорадчий орган Північноатлантичної ради з політично-військових питань, до компетенції якого входять питання проведення операцій з підтримки миру, розробки концепції багатонаціональних об'єднаних оперативно-тактичних сил, перегляд стратегічної концепції НАТО.

ГРУПА ЯДЕРНОГО ПЛАНУВАННЯ НАТО (ГЯП / NPG) – головний орган прийняття рішень з питань ядерної політики НАТО, форум, на якому обговорюють конкретні політичні питання, пов'язані з ядерною зброєю, міністри оборони держав-членів, які беруть участь у роботі Комітету оборонного планування НАТО. Діяльність Групи ядерного планування забезпечує Штабна група ГЯП, до якої входять члени національних делегацій країн, що беруть участь у роботі Групи ядерного планування. Від імені постійних представників ГЯП Штабна група виконує всю поточну роботу.

Д

ДЕКЛАРАЦІЯ – заява одного або кількох урядів, політичних партій, міжнародних, громадських організацій, що доводить до загального відома програмний акт, закон тощо.

Е

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ – агентство, метою якого є розробка та реалізація регіональних програм і проектів у сфері економічного розвитку регіону, програм міжнародного співробітництва, активізації інвестиційних процесів у регіоні, вивчення та розповсюдження міжнародного досвіду, сприяння встановленню ділових контактів з іноземними компаніями. Створено у 1997 році (м. Дніпропетровськ).

ДОГОВІР ПРО НЕПОШИРЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ (ДНЯЗ) – комплексний документ, що відображає підтримку і виконання принципів нерозповсюдження ядерної зброї, суворе виконання його положень, посилення запобіжних механізмів Міжнародної агенції з атомної енергії (МАГАТЕ), подальшого ядерного роззброєння. Підписаний у 2000 році у Нью-Йорку.

ДОРАДЧА ГРУПА З АТЛАНТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ (АРАГ) – дорадчий орган Північноатлантичної ради, що відповідає за вивчення довготривалих прогнозів політики в галузі безпеки та діє на рівні національних представників (політичні директори) у статусі індивідуальних експертів.

Е

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА РАДА ООН (ЕКОСОР) – один з головних органів ООН, що вивчає питання координації та розвитку виробництва держав, проблеми економіки, соціальної сфери, включаючи питання міжнародної тор-

гівлі, освоєння природних ресурсів, захисту прав людини, охорони здоров'я, запобігання злочинності тощо. ЕКОСОР уповноважена координувати під керівництвом Генеральної Асамблеї ООН діяльність ООН та її спеціальних установ, проводити дослідження тощо. До складу ЕКОСОР входять 6 функціональних комісій, 5 регіональних економічних комісій.

ЕКОНОМІЧНА КОМІСІЯ ООН ДЛЯ ЄВРОПИ (ЕКЄ / ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА КОМІСІЯ) – регіональна комісія Економічної і соціальної ради ООН, що зобов'язана сприяти погодженню дій, спрямованих на економічний розвиток країн Європи, підтримувати економічні відносини між європейськими країнами та іншими країнами світу.

ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ КОМІТЕТ (ЕСС) – консультативний орган, що представляє інтереси різних економічних і соціальних груп у структурі управління Європейським Союзом, впливає на формування і реалізацію політики ЄС. Має свій власний бюджет, штат співробітників у генеральному секретаріаті, володіє правом законодавчої ініціативи. Основними завданнями ЄСС є: виступати як радник трьох владних інститутів ЄС (Європейської Ради, Комісії і Європейського Парламенту); сприяти більшому внеску організованого цивільного суспільства в загальноєвропейську єдність; підтримувати роль асоціацій і громадських організацій в країнах, що не входять у Співтовариство, підтримувати створення консультативних структур. Заснований в 1957 році відповідно до Римської угоди.

ЕКОНОМІЧНИЙ КОМІТЕТ НАТО (ЕС) – дорадчий орган з економічних питань при Північноатлантичній раді, що працює на рівні представників делегацій країн-членів НАТО (радники з економічних питань).

Є

ЄВРОКЛУБ – недержавне об'єднання, основною метою діяльності якого є сприяння процесам європейської інтеграції в Україні, розвитку культурних, наукових, ділових та гуманітарних зв'язків України з країнами Європейського Союзу, поширення серед української молоді інформації про Європейський Союз, а в країнах-членах Європейського Союзу – інформації про Україну. Євроклуб надає допомогу навчальним закладам в отриманні та поширенні інформації про Європейський Союз. Створений в 1993 році (м. Львів).

ЄВРОКОРПУС (Eurocorps) – спільні європейські військові частини, що залучаються для виконання гуманітарних та рятувальних місій, евакуації громадян країн-членів, врегулювання кризових ситуацій і виконання миротворчих операцій під егідою ЄС, ООН чи ОБСЄ. Структура складається з командування, генерального штабу корпусу (м. Страсбург), бойових з'єднань, частин і підрозділів забезпечення. Заснований в 1992 році на 59-му франко-німецькому саміті в м. Ла-Рошелі (Франція). З червня 2001 року Єврокорпус в офіційних документах має назву Сил Швидкого Реагування ЄС (Rapid Reaction Corps EU), що знаходяться в розпорядженні ЄС та НАТО.

ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ (European Free Trade Association / ЄАВТ) – міжнародна міжурядова регіональна торгівельно-економічна організація, діяльність якої спрямована на забезпечення вільної торгівлі промисловими товарами між країнами-учасниками шляхом поступового скорочення митних тарифів і кількісних обмежень; збереження повної зайнятості в

країнах-членах ЄАВТ; забезпечення справедливої конкуренції між членами організації; недопущення дисбалансу при взаємних поставках сировини між країнами-членами ЄАВТ; розвиток світової торгівлі шляхом зниження торгівельних бар'єрів. На країни-учасниці поширюється *acquis communautaire*. Керівним органом ЄАВТ є Рада міністрів, структура складається з Секретаріату на чолі з Генеральним секретарем, комітетів та експертних груп. Заснована в 1960 році.

ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ (The network of institutes and schools of public administration in Central and Eastern Europe, NISPAcee) – мережа інститутів і шкіл державного управління в Центральній і Східній Європі, які здійснюють освітню діяльність і дослідження в галузі державного управління, а також займаються підготовкою фахівців-професіоналів, що працюють у цій галузі як практики, дослідники, консультанти, викладачі або академічні працівники.

ЄВРОПЕЙСЬКА БАНКІВСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ (European Banking Federation, FBE) – організація європейського банківського сектора, представницький орган комерційного банківського сектора країн Європейського Співтовариства, що визнається Комітетом Європейського Співтовариства, Європейською Радою Міністрів і Європарламентом, що представляє інтереси банківського сектора, виступає гарантом урахування досвіду і думок учасників федерації при формуванні політики Євросоюзу, його законодавства. Діяльність FBE спрямована на розвиток фінансового законодавства, гармонізацію механізмів нагляду, бухгалтерського обліку та інших питань банківської справи. Заснована в 1960 році.

ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА – комплекс заходів і зобов'язань, спрямованих на забезпечення взаємовигідного співробітництва на принципах мирного співіснування, інших гарантій

миру в Європі, завданням якої є створення та підтримка надійної системи безпеки на основі гельсінкського процесу, скорочення всіх видів озброєння тощо.

ЄВРОПЕЙСЬКА ВАЛЮТНА (МОНЕТАРНА) СИСТЕМА (European Monetary System / EMS) – механізм об'єднання валют держав-учасниць через механізм обмінних курсів, що регулював їхні відхилення від «європейської грошової одиниці» (екю), метою якого було створення європейської зони монетарної стабільності, допомога країнам-учасникам у боротьбі з інфляцією та відновлення економічного зростання. Запроваджена в 1979 році. Стала основою створення економічного та монетарного союзу.

ЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОНОМІЧНА ЗОНА (European Economic Area / ЄЕЗ) – зона вільної торгівлі, що включає в себе ЄС та країни Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ), крім Швейцарії; не поширюється на риболовлю та сільське господарство. Угода про Європейську економічну зону (ЄЕЗ), згідно з якою країни ЄАВТ-ЄЕЗ (Норвегія, Ісландія та Ліхтенштейн) запроваджують до національних законодавств правовий доробок Європейської Спільноти в усіх галузях, на які поширюється ЄЕЗ, набула чинності 1994 року (підписана 1992 року). Керівним органом ЄЕЗ є Рада, що збирається двічі на рік.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ (European Commission / Комісія Європейських співтовариств, КЄС) – виконавчий орган ЄС, що володіє одночасно правом законодавчої ініціативи, контролю подальшого процесу законотворчості, стеження за застосуванням законодавчих актів, прийнятих Радою. ЄК має право ухвалювати самостійні рішення в таких сферах, як сільське господарство, торгівля, конкуренція, транспорт, функціонування єдиного внутрішнього ринку, захист навколишнього середовища тощо, виконує бюджет і управляє фондами ЄС.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНФЕДЕРАЦІЯ ПРОФСПЛОК (ЄКП)

– регіональне профспілкове об'єднання, що має за мету захист і розширення прав людини, сприяння розвитку економіки, політики, демократії, зміцнення європейської безпеки тощо. ЄКП співпрацює з Міжнародною конфедерацією вільних профспілок.

ЄВРОПЕЙСЬКА РАДА (European Council) – орган управління ЄС, міжнародна політична організація, що має консультативний характер, виробляє та ухвалює рішення у вигляді відповідних політичних висновків головної сторони (Presidency conclusions) як політичні документи та правові акти і рішення, що приймаються відповідними інститутами ЄС. Утворена в 1974 році. До складу ЄР входять глави держав і урядів країн-членів ЄС, а також голова Європейської Комісії.

ЄВРОПЕЙСЬКА РАХУНКОВА ПАЛАТА – інститут ЄС, незалежний орган фінансового контролю, що здійснює аудит виконання всіх доходних і витратних статей бюджету ЄС, а також органів, заснованих ЄС, правильність ведення бухгалтерської документації ЄС, законність і правильність фінансових операцій; дослідження питань про добросовісність управління фінансами ЄС тощо. Структура і організація РП визначається Договором про ЄС, внутрішнім регламентом палати та складається з аудиторів, які об'єднані в чотири основні аудиторські групи, секретаріату РП, Генерального секретаря, штатних і нештатних співробітників. Створена у 1975 році на базі Аудиторської ради.

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ (European System of Central Banks, ESCB)

– інституція, що складається з Європейського центрального банку та центральних банків держав ЄС незалежно від їх належності до зони євро, основним завданням якої є утримання цінової стабільності.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВТОВАРИСТВО (European Economic Community, ЄЕС) – регіональна міжурядова економічна та політична організація, головною метою якої є формування спільного ринку шляхом створення умов для вільного руху товарів, послуг, робочої сили та капіталів; поступове скасування між країнами-членами митних тарифів та кількісних обмежень на імпорт і експорт товарів; введення загального митного тарифу та спільної торгівельної політики щодо третіх країн; проведення спільної політики в галузі сільського господарства і транспорту; гармонізація законодавства і технічних норм та координація економічної, соціальної та валютної політики. Заснована у 1957 році (м. Рим). В результаті ухвалення Договору про Європейський Союз у 1992 р. (Маастрихтський договір), відповідно до його положень ЄЕС було реорганізовано і перейменовано в Європейське Співтовариство.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ СПІВТОВАРИСТВО ВУГІЛЛЯ І СТАЛІ (European Coal and Steel Community, ЄСВС) – регіональна міжурядова економічна організація, що об'єднала кам'яновугільну, залізорудну, металургійну галузі промисловості країн-учасниць (Німеччина, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург) з метою координації і модернізації виробництва заради зростання його обсягів, зниження цін шляхом скасування торгівельного мита та кількісних обмежень на рух товарів. Заснована в 1951 році (м. Париж). Припинила існування у 2002 році унаслідок вступу в дію Договору про заснування Європейського Співтовариства.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ СПІВТОВАРИСТВО З АТОМНОЇ ЕНЕРГІЇ (European Atomic Energy Community, ЕАЕС) – регіональна міжурядова організація з фінансування та координації діяльності в галузі виробництва і використання атомної енергії, завдання якої полягають у створенні необхідних умов для виникнення та швидкого росту атомної промисловості,

сприянні підвищенню життєвого рівня в країнах-членах та розвитку взаємних обмінів з іншими країнами, а діяльність спрямовано на розроблення єдиних норм безпеки для захисту здоров'я робітників на атомних підприємствах і всього населення; нагляду за регулярним і справедливим постачанням споживачів у Співтоваристві ядерним паливом і рудою; гарантування шляхом належного контролю неможливості використання ядерних матеріалів на інші цілі тощо. ЕАЕС співпрацює із Міжнародним агентством з ядерної енергії (МАГАТЕ), фінансується країнами-учасницями у відповідності із встановленими для кожної з них квотами. Основними органами ЕАЕС є Генеральний директор з питань енергетики, Директорат з гарантій (забезпечення гарантій нерозповсюдження ядерних матеріалів), Агентство Євратому з поставок і Спільні дослідницькі центри. Створено у 1957 році.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОВЖИВАННЯМ ТА ШАХРАЙСТВУ (European Anti-fraud Office, ОЛАФ) – службова інстанція Європейської Комісії з боротьби із шахрайством та зловживаннями у сфері використання коштів з бюджету ЄС (контрабанда, зловживання фінансовою допомогою та цільовою державною допомогою, ПДВ тощо). До структури ОЛАФ входять директор управління, наглядовий комітет. Створене у 1999 році.

ЄВРОПЕЙСЬКІ БАНКІВСЬКІ СОЮЗИ – банківські організації країн Європи, які об'єдналися з метою вдосконалення технічної інфраструктури банків, визначення і здійснення валютної політики ЄС, проведення міжнародних валютних операцій, зберігання офіційних валютних резервів країн-учасниць ЕВС і управління ними, забезпечення нормального функціонування платіжної системи тощо. До

складу ЄБС входять такі організації, як: Федерація європейських банків (European Banking Federation); Об'єднання європейських ощадкас (European Savings Banks Group); Європейське об'єднання банківських товариств (European Association of Cooperative Banks), Європейський комітет з банківських стандартів (ECBS) і Комісія по стандартизації, які є незалежними від інших органів ЄС, від урядів країн-членів і будь-яких інших установ.

ЄВРОПЕЙСЬКІ РОБОЧІ РАДИ – форма участі працівників в управлінні організаціями, що введена Директивою по створенню Європейської робочої ради (прийнята в 1994 році).

ЄВРОПЕЙСЬКІ СПІЛЬНОТИ (European Communities / EC) – сукупність важливих інституційних утворень Європейського Співтовариства (Європейська спільнота з атомної енергії, Європейська спільнота з вугілля та сталі та Європейська економічна спільнота).

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ АЛЬЯНС АГЕНТСТВ ПРЕСИ (ЄААП) – об'єднання інформаційних агентств країн Європи. Заснований у 1957 році.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ І РОЗВИТКУ (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD / ЄБРР) – міждержавна фінансова установа, основною метою якої є сприяння процесам розвитку відкритої ринкової економіки, розвиток приватної і підприємницької ініціативи в країнах Центральної і Східної Європи та Співдружності незалежних держав (СНД). ЄБРР здійснює інвестування регіонів, проектне фінансування банків, підприємств і компаній, працює з державними компаніями у сфері підтримки процесів приватизації і структурної реорганізації, вдосконалення комунального господарства тощо. Створений в 1991 році.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК (European Investment Bank / EIB) – некомерційна фінансова установа (інститут) ЄС, що фінансує проекти, які розвивають збалансовану європейську інтеграцію, сприяють економічному і соціальному єднанню, сприяють прогресу інноваційної наукоємної економіки. ЕІВ фінансується за допомогою отримання позик на фінансових ринках і за рахунок акціонерів (держави-члени ЄС, які спільно підписуються на капітал банку, поділяючи між собою частки участі). ЕІВ бере і надає позики, ґрунтуючись на економічній політиці, визначеній ЄС, керується Радою керівників, Радою директорів, Адміністративним комітетом, Аудиторським комітетом. Створений в 1958 році відповідно до Римського договору.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД (European Investment Fund / EIF) – фінансова установа, головне завдання якої полягає в підтримці інвестицій в малі і середні європейські підприємства. EIF разом з Європейським інвестиційним банком становлять ЕІВ Group. Створений в 1994 році.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ (The European Institute of Public Administration) – інституція, діяльність якої спрямована на вивчення та дослідження державного сектору та європейської політики, надання консультацій адміністраціям країн-членів ЄС та країнам-кандидатам на вступ до ЄС щодо прискорення процесу європейської інтеграції, аналізу питань щодо політики Державної допомоги в Європейському Співтоваристві, проблем, які виникають на шляху європейської інтеграції. Заснований в 1981 р.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ МИТНИЙ СОЮЗ – інституція ЄС, що вирішує питання торгівлі усіма товарами, заборони встановлення між державами-членами імпорتنих та експортних

мит, скасування кількісних обмежень у внутрішній торгівлі між країнами-членами, встановлення єдиного зовнішнього тарифу відносно товарів третіх країн, запровадження спільної торгівельної політики. Створений в 1968 році в рамках Європейського Економічного Співтовариства.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ МОНЕТАРНИЙ (ВАЛЮТНИЙ) ІНСТИТУТ (European Monetary Institute) – інституція, створена з метою подальшого зміцнення економічного і монетарного співробітництва та підготування до кінцевого етапу формування Економічного та монетарного союзу. Створений в 1993 році відповідно до договору про Європейський Союз. У 1998 році на основі Європейського монетарного (валютного) інституту створено Європейський центральний банк.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОМБУДСМЕН – посада, що встановлена Угодою про ЄС («Маастрихтська угода») і являє собою незалежного посередника в конфліктах між виконавчими і законодавчими гілками влади в ЄС. Будь-яка фізична або юридична особа, що проживає або має законне постійне місце перебування в країнах-членах ЄС, може поскаржитися Омбудсмену на структури ЄС. Омбудсмен призначається після кожних виборів до Європейського Парламенту строком на п'ять років. Резиденція в Страсбурзі. Має помічників – секретаріат, директора, якого призначає сам. Юрисдикція Омбудсмена не поширюється лише на Європейський Суд і Суд першої інстанції.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ (European Parliament) – офіційна назва представницького інституту Європейських Співтовариств і Європейського Союзу, консультативно-законодавчий орган ЄС, що складається з представників держав-членів, які обираються прямим голосуванням в цих країнах. Здійснює консультативно-контрольні функції, затверджує бюджет і укладає міждержавні угоди, схвалює

або вносить поправки до правових актів, що приймаються, і бюджету ЄС. До складу Європейського парламенту входять депутати, що обираються від кожної держави (кількість їх зафіксована в договорі про Європейське співтовариство), об'єднуються у фракції (за внутрішнім регламентом Європейського парламенту – політичні групи, що не можуть включати депутатів тільки однієї держави). Керівні органи: Голова і його заступники; Конференція голів, Бюро, а також парламентські комісії, квестори і Генеральний секретаріат. Європейський парламент працює в сесійному порядку. Прийняття рішень здійснюється простою більшістю голів (в окремих випадках статутні документи передбачають ускладнений порядок прийняття рішень). Європейський парламент наділений повноваженнями в сфері законодавчої і виконавчої влади, має повноваження по формуванню органів і призначенню посадових осіб Європейського Союзу, зовнішньополітичними повноваженнями.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ФОНД (ЄСФ) – один з чотирьох структурних фондів ЄС, діяльність якого спрямована на розвиток людських ресурсів та подолання безробіття за рахунок фінансування стратегічних довгострокових програм в країнах-членах та регіонах ЄС, ВВП яких на 75% нижчий за середній в ЄС. Створений у 1957 році.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (European Union / ЄС) – консолідоване багатонаціональне утворення, міжурядове об'єднання країн Європи, що через створення спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політики та діяльності має на меті забезпечення безперервного економічного зростання, соціального розвитку і згуртованості країн-учасниць. На даний час ЄС представляє собою домінуюче інтеграційне угруповання в Європі, що складається з наднаціональної Європейської

Спільноти і міжурядових інститутів, які забезпечують співпрацю в галузі правосуддя, внутрішніх справ, формування і реалізацію спільної зовнішньої та безпекової політики. Держави-члени Європейського Союзу створили спільні інституції, яким делегували частину своїх національних повноважень так, що рішення в певних сферах загальних інтересів можуть ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні. Європейський Союз запроваджено 1993 року відповідно до Маастрихтського договору (Договір про Європейський Союз). Європейський Союз не є юридичною особою.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ КОМПТЕТ

– консультативний орган ЄС, що має право власної ініціативи виступати зі своєю думкою стосовно будь-яких питань, що знаходяться в сфері інтересів ЄС. До складу входять представники різних верств суспільства та галузей економіки, представники профспілок, малих та середніх підприємств, кооперативів, професійних об'єднань, громадських організацій. Консультує Європарламент. Заснований у 1958 році.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД – інститут Європейського Союзу, спрямований на забезпечення дотримання закону при застосуванні і тлумаченні законодавства Європейського співтовариства та вирішення спорів із правовідносин, що виникають на підставі норм установчих договорів та законодавства ЄС, розгляд запитів судових органів держав-членів, які стикаються з проблемами тлумачення та застосування норм права Європейського Союзу, розгляд справ в порядку попереднього контролю тощо. Внутрішню нормативну базу становлять: Статут Суду ЄС, Статут Суду ЄОВС та Статут Суду Євратома. До складу входять 15 суддів (один суддя від кожної держави-члена), що є членами суду,

9 генеральних адвокатів (advocate general) і помічники. Рішення Суду є обов'язковим.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД АУДИТОРІВ (European Court of Auditors) – див. (Рахункова палата)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ – основний правозахисний інститут Ради Європи, обов'язкову юрисдикцію якого відповідно до ратифікованої Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод визнали більше 40 держав-членів Ради. Будь-яка людина, що вважає, що по відношенню до неї порушуються права, що гарантуються Конвенцією, може подати скаргу до Європейського Суду з прав людини, який стежить за дотриманням Конвенції, відповідно до якої він розглядає як індивідуальні скарги, так і позови з боку держав-членів.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОНД ВАЛЮТНОЇ СПІВПРАЦІ (European Monetary Cooperation Fund / FECOM / ЕФВС) – фінансовий інститут ЄС, основним завдання якого є концентрація грошових ресурсів, необхідних для стабілізації обмінних курсів валют і вирівнювання платіжних балансів з метою валютної інтеграції в рамках ЄС, надання кредитів країнам ЄС для погашення дефіциту платіжних балансів і розрахунків тощо. Кошти Фонду утворюються за рахунок валюти, що депонується країнами-членами ЄС. ЕФВС формує ресурси, необхідні для стабілізації обмінних курсів валют і фінансування вирівнювання платіжних балансів за рахунок резервів, що депонуються членами Європейського Співтовариства. Створений в 1973 році в рамках Європейської валютної системи.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОНД РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ (ЄФРР) – один з чотирьох структурних фондів ЄС, складова частина бюджету ЄС, фінансування якої спрямо-

ується переважно на підтримку діяльності Ініціативи з транскордонного, міждержавного та міжрегіонального співробітництва (INTERREG III) з метою сприяння соціально-економічному розвитку і структурним перетворенням в регіонах, ВВП яких на 75% нижче, ніж в середньому по ЄС, а також в містах, які знаходяться у кризовому стані. Утворений у 1975 році.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ФОНД РОЗВИТКУ (European Development Fund / EDF / ЄФР) – міжнародна фінансова організація Європейського економічного співтовариства, що діє при Європейській Комісії та метою якої є фінансування без повернення асоційованих країн; головний фінансовий інструмент ЄС у сфері підтримки розвитку країн «третього світу», фінансування проектів з низьким рівнем рентабельності або взагалі нерентабельних. Європейський фонд розвитку не є частиною бюджету Європейської Спільноти. ЄФР наповнюється за рахунок коштів держав-членів, керується власними фінансовими правилами і управляється спеціальним комітетом (поточне управління ЄФР здійснює Європейська Комісія разом з установами, створеними в рамках угод про партнерство). Держави-члени визначають в Раді Європи бюджет (строком дії на п'ять років) Європейського фонду розвитку шляхом укладання договору, який має бути ратифікований національними парламентами. Створений у 1959 році.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК (European Central Bank / ЄЦБ) – фінансова інституція ЄС, головним завданням якої є цінова стабільність у зоні єдиної європейської валюти (євро). ЄЦБ відповідає за монетарну політику, валютні операції та управління валютними резервами країн зони євро, і не повинен підпадати політичному впливу. Європейський центральний банк створено 1998 року згідно

з Договором про ЄС у рамках кінцевого етапу формування Економічного та монетарного союзу. Керівними органами ЄЦБ є Керівна рада та Виконавчий комітет, що координують діяльність Європейської системи центральних банків.

ЄВРОПОЛ (Європейська поліція, Europol) – установа правопорядку ЄС, що збирає та систематизує інформацію відносно кримінальних злочинів з метою координації роботи національних служб країн-членів ЄС у боротьбі з міжнародною організованою злочинністю, оптимізації інформаційного обміну між національними поліцейськими службами, оперативного аналізу заходів, до яких вдаються держави-члени, підготовки стратегічних звітів та дослідження злочинності, експертизи та технічної підтримки в рамках розслідувань і операцій всередині ЄС. Базується в м. Гаазі (Нідерланди). Створений відповідно до Маастрихтського договору в 1998 році.

ЄВРОРЕГІОН (Euroregion) – одна з інституційних форм співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до двох-сторонніх або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво.

ЄВРОСТАТ (Eurostat) – статистична служба Європейського Союзу, що займається збором статистичної інформації по країнах-членах ЄС і гармонізацією статистичних методів, що використовуються цими країнами, здійснює співробітництво з національними службами статистики країн ЄС з метою вироблення єдиних статистичних стандартів. Євростат очолює Генеральний директор, якому підпорядковуються сім директорів, відповідальних за ресурси; статистичні методи і інструменти; публікації; державну і загальноєвропейську статистику; економіку і регіональну статистику; сільське господарство і екологію; співпрацю;

соціальну статистику та інформаційне співтовариство; бізнес-статистику. Заснований в 1953 році як статистична служба Європейського об'єднання вугілля і сталі. В 1958 році на її базі сформований генеральний директорат, основним завданням якого було забезпечення іншого генерального директорату Єврокомісії, а також інших європейських інститутів, статистичною інформацією, необхідною для формування, реалізації і аналізу політики, що проводиться ними.

ЄВРОЮСТ – структурний підрозділ організацій ЄС, завданням якого є підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів держав-членів ЄС в області розслідування і судового переслідування особливо небезпечних міжнародних злочинів, організованого криміналу. Сформований в 2002 році.

3

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ (Western European Union / ЗЄС) – замкнене воєнно-політичне угруповання країн Європи, що пов'язане з НАТО, має оперативні повноваження у сфері оборони та головною функцією якого є забезпечення та підтримка колективної безпеки. До складу ЗЄС входять країни-члени, асоційовані члени (Ісландія, Норвегія, Польща, Туреччина, Угорщина, Чехія), асоційовані партнери (Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина, Словенія), спостерігачі (Австрія, Данія, Фінляндія, Ірландія, Швеція). Створений в 1955 році відповідно до Паризьких угод строком на 50 років.

ЗБРОЙНІ СИЛИ ООН – військові формування, за допомогою яких Рада безпеки ООН може здійснювати примусові воєнні заходи від імені ООН з метою підтримання або відновлення миру і безпеки, та які створюються з контингентів збройних сил країн-членів ООН.

I

ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ (The European Institute for Security Studies (ISS)) – інституція, що має автономний статус, не представляє і не захищає інтереси будь-якої держави або групи держав ЄС, маючи на меті допомогу у створенні загальноєвропейської культури безпеки, підтримки обговорення стратегічних питань, забезпечення кращої взаємодії між європейськими структурами, що ухвалюють рішення, експертами.

ІНСТИТУТ ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА – незалежна громадська дослідницька організація, діяльність якої спрямована на євроатлантичну інтеграцію України шляхом здійснення аналізу, вироблення рекомендацій та прогнозів у галузі міжнародних відносин в цілому та зовнішньої політики зокрема.

ІНСТИТУТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. І.ФРАНКА – недержавна установа, метою якої є дослідження проблем входження України в європейський правовий простір та її участі у формуванні системи колективної безпеки в Європі,

двостороннього співробітництва України з державами-членами Європейського Союзу. Заснована в 1999 році.

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ – дослідницька організація, яка є частиною німецької програми ТРАНСФОРМ. Фінансується спільно урядами України та Німеччини з метою забезпечення українського уряду, органів державної влади аналітичною інформацією про стан національної економіки та економічної політики, надання політичних консультацій тощо. Заснована у 1999 році.

ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОЦЕСІВ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ (ІМДПІГ) – недержавна організація, метою якої є сприяння залученню громадських ініціатив на підтримку демократичних реформ та поглибленню процесів євроатлантичної інтеграції України, дослідження процесів демократичного розвитку українського законодавства в умовах глобалізації та інтеграції. За ініціативою ІМДПІГ створено Громадську Раду при Комітеті Верховної Ради України у закордонних справах. Заснована у 2003 році.

ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «ЄВРОРЕГІО-УКРАЇНА» – асоційована незалежна дослідницька організація Інституту Схід-Захід, що являє собою мережу організацій та окремих дослідників з більш ніж 40 країн і має за мету сприяти реалізації ініціатив з утвердження демократії, функціонуючої ринкової економіки, консолідації громадянського суспільства, сприяння виробленню пропозицій для Уряду України щодо конкретних шляхів впровадження збалансованої державної регіональної політики з урахуванням інтересів центральних та регіональних органів влади.

ІНСТИТУТ РЕФОРМ – недержавний аналітичний центр, метою якого є сприяння проведенню економічних перетворень в Україні та утвердження цінностей соціальної ринкової економіки і громадянського суспільства на основі здійснення досліджень проблем економічного розвитку, громадської експертизи державних рішень, створення ефективних процедур публічного діалогу громадськості та представників органів влади.

ІНСТИТУТ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ І МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН НАН УКРАЇНИ – науково-дослідна установа у системі Національної Академії наук України, що має за мету дослідження проблем сталого розвитку в умовах глобалізації, зовнішньополітичних вимірів, здійснення економічних реформ і переходу до стабільного розвитку в євроатлантичному регіоні на основі формування концептуального фундаменту світового досвіду забезпечення національних інтересів методами зовнішньої політики і дипломатії, дослідження основних тенденцій розширення Європейського Союзу на Схід, перспектив та наслідків вступу України до СОТ, впливу євроінтеграційних процесів на соціально-економічний розвиток в Україні. Створена в 1991 році.

ІНСТИТУТ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА – недержавний науково-аналітичний центр, основними напрямками діяльності якого є дослідження проблем розбудови вільної незалежної, демократичної України, підтримки кардинальних соціально-економічних і політичних реформ в Україні, налагодження партнерських відносин між владою та діловими колами, формування ринкового світогляду серед широких верств населення та національної еліти України, утвердження індивідуальної свободи й традиційних національних цінностей. Заснований у 1994 році.

К

ІНСТИТУТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ – інституційна структура ЄС, елементи якої формуються з осіб, що діють як офіційні представники держав-членів, та з осіб, які пропонуються національними урядами, але діють від імені всього Співтовариства. Головними органами управління ЄС є: Європейська рада; Рада ЄС; Європейська Комісія; Європейський парламент; Європейський Суд. Допоміжні і консультативні органи: Економічний і соціальний комітет; Комітет регіонів; Рахункова палата (або Палата аудиторів).

ІНТЕРПОЛ – неурядова міжнародна організація кримінальної поліції, основним завданням якої є співробітництво в боротьбі зі злочинністю (торгівля наркотиками, тероризм тощо). Створена у 1923 році.

ІНФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА – сукупність повідомлень про актуальні події внутрішнього та міжнародного життя, яка поширюється за допомогою ЗМІ.

К

КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА – співробітництво країн, їх спільні зусилля по підтриманню миру, відверненню загрози війни, ліквідації актів агресії, що може здійснюватися в межах загальної міжнародної організації (ООН), або в межах регіональних організацій або угод.

КОМАНДУВАННЯ ОЗС НАТО з питань операцій – орган, що відповідає за проведення усіх операцій Альянсу, до структури якого входять постійні командування ОЗС

НАТО (здатні проводити операції з місць їх постійного розташування або забезпечувати підтримку сухопутного штабу Багатонаціональних об'єднаних оперативно-тактичних сил (БООТС), постійний штаб (може використовувати можливості штабу БООТС щодо розгортання на морі).

КОМАНДУВАННЯ НАТО з питань трансформації – орган, що очолюється Верховним головнокомандувачем Об'єднаних збройних сил НАТО з питань трансформації (САСТ) і відповідає за реалізацію та супровід процесу трансформації збройних сил та обороноздатності Альянсу.

КОМІСІЯ УКРАЇНА-НАТО – формат, в якому Північноатлантична рада відповідно до Хартії НАТО-Україна періодично проводить засідання з Україною. Членами Комісії є усі країни-члени НАТО та Україна. Головою Комісії є Генеральний секретар НАТО. Консультації з політичних питань здійснюються в рамках Комісії Україна-НАТО та РЄАП. Комісія збирається для загальної оцінки стану розвитку відносин, огляду за процесом планування та розробки пропозицій щодо шляхів покращення або подальшого розвитку співробітництва між Україною та НАТО.

КОМІТЕТ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ НАТО (NSC) – дорадчий орган з питань безпеки НАТО, що діє при Північноатлантичній раді. До складу комітету входить робоча група з питань гарантування безпеки автоматизованої обробки даних.

КОМІТЕТ З ІНФОРМАЦІЇ ТА КУЛЬТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ (CICR) – дорадчий орган при Північноатлантичній раді з питань інформації та преси. Засідання відбуваються на рівні представників делегацій країн-членів НАТО.

КОМІТЕТ З ОПЕРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РАДИ ТА НАВЧАНЬ (СОЕС) НАТО – головний консультативний та координаційний форум з питань урегулювання кризових

ситуацій, підготовки та проведення навчань з урегулювання криз. Також охоплює питання, що стосуються Ситуативно-го центру НАТО. Засідання відбуваються на рівні політичних представників національних делегацій, які займаються врегулюванням кризових ситуацій та навчаннями.

КОМІТЕТ НАТО З ПИТАНЬ ІНФРАСТРУКТУРИ – орган НАТО, що відповідає за втілення програм інвестицій НАТО у безпеку. Рішення, що приймаються комітетом, затверджуються Вищою комісією з ресурсів за схваленням Північноатлантичної ради або Комітету оборонного планування.

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПОЛІТИКИ ТА БЕЗПЕКИ ЄС (Political and Security Committee) – інститут європейської безпекової та оборонної політики, а також спільної зовнішньої й безпекової (СЗБП) політики, підпорядкований Раді міністрів. Комітет здійснює стратегічне керівництво та політичний контроль за операціями з подолання кризових ситуацій, стежить за розвитком міжнародних подій у царині СЗБП, допомагає визначати напрями цієї політики та наглядає за її втіленням. До складу Комітету входять по одному представникові від кожної держави-члена, Військово-політична група (Politico-Military Group), Комітет з цивільних аспектів врегулювання кризових ситуацій (Committee for Civilian Aspects of Crisis Management), Військовий комітет (Military Committee) та Військовий персонал (Military Staff).

КОМІТЕТ З ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА НАТО (CCMS) – основний орган НАТО, що приймає рішення з проблем сучасного суспільства відповідно до існуючих програм НАТО, форум для обміну знаннями і досвідом з технічних, наукових і політичних аспектів соціальних та екологічних питань як у цивільній, так і у військовій сферах між НАТО і країнами-партнерами з РЄАП. Працює на рівні національних представників-спеціалістів з питань екології,

відповідальний за реалізацію екологічних програм у країнах-членах НАТО. Діяльність фінансується з цивільного бюджету НАТО з метою надання грантів експертам для участі в заходах Комітету. Утворений 1969 року.

КОМІТЕТ ОБОРОННОГО АНАЛІЗУ НАТО (DRC) – вищий дорадчий комітет при комітеті оборонного планування, до компетенції якого входять питання планування сил, інтегрованої військової структури. Здійснює діяльність на рівні радників з оборонних питань при національних організаціях.

КОМІТЕТ ОБОРОННОГО ПЛАНУВАННЯ НАТО (КОП) – орган, що опікується оборонними питаннями та справами, які торкаються колективного планування оборони, дає настанови військовому керівництву НАТО і, в межах своїх повноважень, має такі ж самі функції та владу, як і ПАР; головний орган прийняття рішень з питань, що належать до інтегрованої військової структури НАТО. Складається з постійних представників (послів), міністрів закордонних справ та оборони. У Комітеті представлені всі держави-члени Альянсу, крім Франції.

КОМІТЕТ ПОСТІЙНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ ЄС (Coreper / Корепер) – об'єднання глав (послів) і членів постійних представництв країн ЄС, що відіграє важливу роль у системі ухвалення рішень Європейської Спільноти та завданням якого є підготовка засідань Ради міністрів, ведення переговорів щодо порядку денного Ради (пропозиції та проекти рішень готує Європейська Комісія) і попередній розгляд питань; є форумом представників та національних урядів їх країн, і органом політичного контролю, що керує роботою експертних груп і наглядає за їхньою діяльністю. Комітет здійснює діяльність на рівні заступників постійних представників та голів постійних представництв.

КОМІТЕТ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ НАТО (NADC)

– дорадчий орган Північноатлантичної ради та РАЄП з питань протиповітряної оборони, метою якого є сприяння гармонізації міжнародного планування щодо управління та командування повітряним простором і протиповітряною зброєю. До складу NADC входять представники відомств протиповітряної оборони, комісія з протиповітряних озброєнь, комісія з філософії протиповітряної оборони, міжштабна група раннього попередження, представники відомств протиповітряної оборони країн-партнерів НАТО.

КОМІТЕТ РЕГІОНІВ (Committee of the Regions / CoR)

– консультативний орган, який виступає гарантом участі місцевих і регіональних органів влади в діяльності інститутів влади Європейського Союзу з питань економічної і соціальної єдності, транс'європейського транспорту, телекомунікацій і енергетичних мереж, охорони здоров'я, освіти, культури, політики трудової зайнятості, професійного навчання, соціальної політики тощо, має автономну організаційну структуру і власні процедурні правила. Основна робота комітету полягає в оцінці з погляду інтересів регіонів пропозицій Європейської Комісії. В структурі комітету шість комісій: Комісія з єдиної територіальної політики (COTER), Комісія з економічної і соціальної політики (ECOS), Комісія з життєздатного розвитку (DEVE), Комісія з культури і освіти (EDUC), Комісія з питань Конституції і європейського управління (CONST), Комісія із зовнішніх відносин (RELEX). Створений в 1994 році.

КОМІТЕТИ ТА РОБОЧІ ГРУПИ — інститути, завданням

яких є надання допомоги установам ЄС щодо їхньої участі на всіх етапах законодавчого процесу, виконання консультативних та експертних функцій. Існує близько 60 консультативних комітетів Європейської Комісії, комітети Європейського Парламенту, комітети Ради Європи тощо.

Л

КОНВЕНЦІЯ – угода, назва міжнародного договору, як правило, багатостороннього.

КОНФЕДЕРАЦІЯ – союз суверенних держав, створений для досягнення певних зовнішньополітичних і воєнних цілей, який може бути перетворений на федерацію.

КОНФЕРЕНЦІЯ – збори, наради представників держав, членів або представників громадських організацій, політичних партій, наукових організацій тощо з метою обговорення певних проблем та питань.

КОНФЕРЕНЦІЯ ООН З ТОРГІВЛІ І РОЗВИТКУ (ЮНКТАД) – орган Генеральної асамблеї ООН, завдання якого полягає у сприянні розвитку міжнародної торгівлі, рівноправного співробітництва між країнами на взаємовигідних засадах, розробка рекомендацій з функціонування міжнародних економічних відносин. ЮНКТАД виконує функцію міжурядового форуму, в рамках якого відбувається обмін досвідом, забезпечує технічною допомогою країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою, а також займається дослідженнями та збиранням інформації. Держави-члени ЮНКТАД поділені на чотири групи за соціально-економічним і географічним принципом. Рішення ЮНКТАД мають рекомендаційний характер. Утворено у 1964 році.

Л

ЛІГА – союз, спілка, товариство, асоціація, об'єднання окремих осіб, організацій або держав.

М

МЕМОРАНДУМ – один з видів дипломатичного листування, в який вкладається фактична, юридична або документальна частина питання, з приводу якого він надсилається як додаток до дипломатичної ноти або як окремий документ.

МИРНІ ДОГОВОРИ – міжнародні угоди про припинення стану війни і відновлення офіційних відносин, врегулювання територіальних та інших питань між країнами, що перебували в стані війни.

МИРНІ ЗАСОБИ РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ – міжнародно-правові засоби врегулювання спорів між державами мирним шляхом відповідно до принципів міжнародного права. Серед мирних засобів розв'язання міжнародних спорів виділяються переговори, обстеження, посередництво, примирення, арбітраж, судовий розгляд, звернення до регіональних органів, угоди тощо.

МИТНИЙ СОЮЗ – об'єднання країн для проведення спільної митної політики, що передбачає скасування митних кордонів, сплати мита між країнами-учасниками, утворення єдиної митної території, встановлення загального митного тарифу відносно третіх країн та метою якого є підвищення конкурентоспроможності товарів країн-учасниць, захист внутрішніх ринків тощо.

МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (МАЕН) – об'єднання національних асоціацій економістів, метою якого є сприяння поширенню економічних знань, посиленню особистих контактів між вченими тощо. Заснована в 1949 році за ініціативою ЮНЕСКО.

МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ НАУК (МАПН) – міжнародна неурядова організація, що входить до складу Міжнародної ради соціальних наук ЮНЕСКО, та метою якої є сприяння розвитку політичних наук. Заснована в 1949 році за ініціативою ЮНЕСКО.

МІЖНАРОДНА АСОЦІАЦІЯ РОЗВИТКУ (МАР) – міжурядова спеціалізована установа ООН, що надає кредити країнам, що розвиваються, на більш пільгових умовах, ніж Міжнародний банк реконструкції і розвитку. Заснована в 1960 році як філія Міжнародного банку реконструкції і розвитку.

МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА – стан міжнародних відносин, що виключає порушення загального миру або створення загрози безпеки народів у будь-якій формі. Основними принципами Міжнародної безпеки є прийняття колективних заходів для запобігання і усунення загрози миру, недопущення або придушення актів агресії, незастосування сили або погрози силою, розв'язання міжнародних спорів мирним шляхом, міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного характеру тощо.

МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ (МОП) – міжнародна організація з підтримки міжнародного співробітництва у справі забезпечення миру в усьому світі й зменшення соціальної несправедливості за рахунок поліпшення умов праці. МОП приймає різні конвенції і розробляє рекомендації, встановлює міжнародні стандарти у сфері праці, зайнятості, професійної підготовки, умов праці, соціального забезпечення, безпеки праці й здоров'я. Заснована у 1919 році.

МІЖНАРОДНА РАДА АУДИТОРІВ – орган, який складається з працівників державних органів аудиту держав-членів Альянсу, що мають незалежний статус, відбираються

урядами країн, які оплачують їхню працю, та перевіряють рахунки всіх структур НАТО, а також рахунки, пов'язані з витратами в рамках спільно фінансованої програми інфраструктури. Призначення аудиторів затверджує Північноатлантична рада, якій вони підзвітні.

МІЖНАРОДНА ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА – міжнародна організація, орган міжнародного комерційного арбітражу, що об'єднує представників бізнесу з метою сприяння торгівлі, інвестиціям, відкриттю ринків, економічному зростанню, створенню робочих місць, здійснює комерційний арбітраж, встановлює стандарти і правила ведення бізнесу, налагоджує співробітництво з міжнародними організаціями, здійснює консультативну допомогу СОТ, «великій вісімці», ООН, відстоює інтереси бізнесу на міжнародній арені.

МІЖНАРОДНЕ АГЕНТСТВО З АТОМНОЇ ЕНЕРГІЇ (International Atomic Energy Agency / МАГАТЕ) – міжнародна установа, яка встановлює стандарти ядерної безпеки і захисту довкілля, надає країнам-членам технічну допомогу, заохочує обмін науковою і технічною інформацією щодо ядерної енергії, здійснює контроль за мирним використанням атомної енергії. МАГАТЕ надає поради і практичну допомогу урядам різних країн щодо здійснення програм використання атомної енергії, збирає інформацію стосовно кожного аспекту ядерних технологій і поширює її за допомогою своєї Міжнародної ядерної інформаційної системи у м. Відні. Створене у 1956 році.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО – система правових принципів і норм, створених шляхом угод між країнами, що регулюють відносини між ними та іншими суб'єктами міжнародного права (держави, міжнародні організації, специфічні політико-територіальні одиниці), основою якої є принцип

мирного співіснування. Джерелом Міжнародного права є міжнародні договори. Серед основних норм міжнародного права виділяються принципи незастосування сили або погрози силою, мирного розв'язання міжнародних спорів, рівноправності держав, принцип невтручання тощо, які виконуються за допомогою міжнародних організацій.

МІЖНАРОДНІ (МІЖДЕРЖАВНІ) ОРГАНІЗАЦІЇ – постійні об'єднання держав для співробітництва у сфері міжнародних відносин. Відповідно до завдань існують міжнародні організації загальної компетенції (ООН), спеціальні (МАГАТЕ), універсальні (ООН) або регіональні.

МІЖНАРОДНІ СИЛИ СПРИЯННЯ БЕЗПЕЦІ (ISAF / ІСАФ) – об'єднані військові частини, створені за підсумками Боннської конференції (2001 р.) після повалення режиму талібів і діючи під мандатом ООН (не є силами ООН, діють з санкції Ради безпеки ООН) і НАТО (з 2003 р.), що складаються з 35 тисяч військовослужбовців з 37 країн та 25 Груп відбудови провінцій (ГВП). Основні військові завдання ІСАФ: сприяння зміцненню влади афганського уряду на всій території країни, проведення операцій по забезпеченню стабільності та безпеки у взаємодії з афганськими силами безпеки; проведення інструктажу та підтримка афганської національної армії; допомога в реалізації програм афганського уряду, спрямованих на роззброєння незаконних озброєних формувань. Політичне керівництво та координацію місії Міжнародних сил сприяння безпеці здійснює Північноатлантична рада (командування, координація та планування сил). Стратегічне управління здійснює головний оперативний штаб НАТО – штаб Верховного головнокомандуючого об'єднаними збройними силами НАТО в Європі (штаб ВГК ОВС НАТО). Фінансування забезпечують держави, що надають військові контингенти.

МІЖНАРОДНИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ

(МБРР) – міжнародна фінансова організація, головна установа Світового банку, завданням якої є скорочення бідності в країнах з середнім рівнем доходів, а також бідних платоспроможних країн шляхом сприяння сталому розвитку за рахунок надання позичок, гарантій, інструментів управління ризиками і (некредитних) аналітичних і консультаційних послуг. Членами МБРР є 184 країни, які виступають акціонерами банку. Вищий орган МБРР – рада управляючих, що збирається щорічно та кожна країна в якій представлена національним управляючим (міністр фінансів або голова центробанку). Заснована у 1944 році.

МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД (МВФ)

– міжурядова спеціалізована установа ООН, метою якої є координація валютно-фінансових політик країн-членів і надання короткострокових, середньострокових, частково – довгострокових позик для врегулювання платіжних балансів, підтримки валютних курсів. Капітал МВФ складається з внесків країн-членів відповідно до наданих їм квот. Заснований в 1944 році.

МІЖНАРОДНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ШТАБ НАТО

– структура НАТО, що відповідає за планування, аналіз військових питань та розробку рекомендацій щодо політики у військовій галузі, які виносяться на розгляд Військового комітету, забезпечує впровадження політики й виконання рішень Комітету, надає підтримку Військовому комітету у підготовці його рішень і забезпеченні їх подальшого виконання, бере участь у співпраці з країнами Центральної та Східної Європи в межах програми «Партнерство заради миру». МВШ очолює директор – офіцер у ранзі генерала або адмірала, кандидатура якого пропонується державами-членами Альянсу і затверджується Військовим комітетом.

У структурі Міжнародного військового штабу є виконавчий координатор, директор МВШ, який має п'ять помічників, кожен з яких очолює окремий відділ.

МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ ЗА ЄВРОПЕЙСЬКУ БЕЗПЕКУ І СПІВРОБІТНИЦТВО – консультативний орган при Економічній і соціальній раді ООН та ЮНЕСКО, неурядова міжнародна організація, метою якої є сприяння співробітництву представників різних політичних і суспільних верств європейських країн. Створений в 1972 році.

МІЖНАРОДНИЙ СЕКРЕТАРІАТ – орган НАТО, що забезпечує роботу Північноатлантичної Ради та підпорядкованих комітетів, формується з громадян держав-членів Альянсу і забезпечує діяльність Ради, комітетів і робочих груп, що їй підпорядковані, а також Ради євроатлантичного партнерства, Постійної спільної ради НАТО-Росія, Комісії НАТО-Україна та Групи середземноморської співпраці і надає підтримку державам-членам НАТО і країнам-партнерам у процесі досягнення консенсусу та прийняття рішень, відповідає за підготовку зустрічей і послідовне виконання рішень комітетів НАТО. До складу Міжнародного секретаріату, співробітники якого підпорядковані Генеральному секретареві, входять Канцелярія Генерального секретаря, п'ять робочих відділів, Відділ управління та Відділ фінансового контролю.

МІЖНАРОДНИЙ СУД ООН – один з головних органів ООН, що розв'язує міжнародні спори, надає консультації з юридичних питань Генеральній асамблеї, Раді безпеки, іншим органам та спеціалізованим установам ООН. У складі Міжнародного суду ООН 15 суддів. Діє на основі міжнародного права. Рішення Міжнародного суду ООН оскарженню не підлягають.

МІЖУРЯДОВА КОНФЕРЕНЦІЯ – переговори між урядами країн-членів ЄС з метою внесення змін та доповнень до угод щодо інституційної та юридичної структури ЄС, здійснення інституційних реформ в умовах розширення Європейського Союзу.

МІСІЯ УКРАЇНИ ПРИ НАТО – закордонна дипломатична установа України, представництво України при міжнародній організації, що заснована з метою забезпечення постійного співробітництва України з НАТО та участі в Раді Євроатлантичного Партнерства з метою забезпечення реалізації державної політики України щодо співробітництва з НАТО, представництва України при НАТО, її органах та підтримання з цією організацією офіційних відносин, забезпечення постійних контактів з політичними і військовими структурами НАТО, представництва України в РЄАП та її органах, участь у роботі органів РЄАП, Програмі НАТО «Партнерство заради миру», Комісії Україна-НАТО та інших спільних органів. Заснована в 1997 році.

МІЦНЕ ЯДРО (Hard core) – обмежена група держав-членів ЄС, які виявили бажання започаткувати «посилену співпрацю» та спроможні її розвивати. Санкціонована Амстердамським договором та здійснюється шляхом запровадження механізму посиленого співробітництва, який надає можливість певній кількості держав-членів поглиблювати інтеграцію у межах правової та інституційної системи ЄС.

МОЛОДІЖНИЙ ЦЕНТР АТЛАНТИЧНОЇ РАДИ УКРАЇНИ – громадська організація, головною метою якої є поширення інформації та пропаганда ідей інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур співробітництва та безпеки серед української молоді. Центр є єдиним офіційним представником України в Молодіжній Асоціації Атлантичного Договору (YATA), який має право

Н

формувати українську молодіжну делегацію та представляти Україну на молодіжних атлантичних самітах НАТО, що відбуваються паралельно до офіційних самітів Альянсу. Створено в рамках молодіжної програми Атлантичної Ради України (АРУ).

МОЛОДІЖНИЙ ЦЕНТР «ФОРУМ» – громадська незалежна організація, метою якої є сприяння самореалізації молоді України, її інтелектуальному, культурному, духовному розвитку шляхом навчання та стажування в США, Угорщині, Польщі, участі в міжнародних самітах ООН, україно-російських конференціях. Заснована в 2000 році.

Н

НАРАДА НАЦІОНАЛЬНИХ КЕРІВНИКІВ У ГАЛУЗІ ОЗБРОЄНЬ (CNAD) – вищий орган при Північноатлантичній раді з питань виробництва, метою якого є сприяння співпраці країн-членів НАТО в галузі озброєнь, участь у розробці, придбанні обладнання для збройних сил країн-членів НАТО. Рада відбувається на рівні національних керівників в галузі озброєнь.

НАТО (Організація Північноатлантичного договору / North Atlantic Treaty Organization / NATO) – воєнно-політичний блок країн Європи і Північної Америки. Вищий керівний орган НАТО – сесія Ради НАТО. Між сесіями діяльністю Ради керують Постійна рада і Військовий комітет. Організація діяльності керівних органів НАТО покладена

на Генерального секретаря НАТО, який очолює Міжнародний секретаріат. Створена в 1949 році.

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ НАТО (SCOM) – основний орган прийняття рішень з наукової програми НАТО. Діє на рівні національних експертів з наукової політики, призначених урядами або незалежними органами країн-учасниць. У разі необхідності може створювати різні підкомітети, дорадчі та керівні групи. Комітет очолює Помічник Генерального секретаря з наукових та екологічних питань.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ – державний науковий заклад, що забезпечує Президента України, Раду національної безпеки і оборони України, Кабінет Міністрів України концептуальними та інформаційно-аналітичними матеріалами з актуальних питань розвитку міжнародних процесів, науково обґрунтованими пропозиціями стосовно формування стратегії у відносинах з провідними країнами світу, впливовими міжнародними організаціями та альянсами, прийняття державних рішень у сфері національної безпеки й зовнішньої політики. Заснований у 2001 році.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ – державний науковий заклад, що надає Президенту України, органам державної влади наукові рекомендації щодо прийняття конкретних рішень, здійснює наукову експертизу законопроектів, правових актів та державних заходів соціально-політичного спрямування, у тому числі в сфері дослідження основних тенденцій розвитку українських громад на території країн-членів ЄС, впливу розширення Європейського Союзу на транскордонне співробітництво України з центральноєвропейськими країнами тощо. Заснований у 1992 році.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР З ПИТАНЬ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ – консультативно-дорадчий орган при Президентові України, метою якого є забезпечення послідовної реалізації курсу України на євроатлантичну інтеграцію, підготовки пропозицій щодо координації діяльності органів виконавчої влади у цій сфері. Створений в 2006 році.

О

ОБ'ЄДНАНІ ЗБРОЙНІ СИЛИ НАТО – збройні сили НАТО, їх основна частина, що складається з об'єднань, з'єднань і частин сухопутних військ і ВПС країн-учасниць блоку. Керуються верховним командуванням НАТО в Європі.

ОБ'ЄДНАНЕ КОМАНДУВАННЯ З ПИТАНЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ (АСТ) – орган НАТО, що відповідає за трансформацію військового потенціалу НАТО (удосконалення військової підготовки та оборонних ресурсів, розробку і випробування доктрин та проведення експериментів для оцінки нових концепцій). Завданням є сприяння поширенню та впровадженню нових концепцій, підвищенню рівня оперативної сумісності військ в Альянсі. До структури входять Штабний елемент АСТ (займається питаннями планування ресурсів та оборони), Об'єднаний військовий центр, Навчальний центр ОЗС та Об'єднаний центр аналізу досвіду. Очолюється Верховним головнокомандувачем НАТО з питань трансформації.

ОБ'ЄДНАНЕ ОПЕРАТИВНЕ КОМАНДУВАННЯ НАТО – орган, що відповідає за всі операції Альянсу; командування стратегічного рівня, яке має оперативну відповідальність і очолюється Верховним головнокомандуючим Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі, який водночас обіймає посаду Командуючого збройних сил США в Європі. До складу входять два постійних Командування об'єднаних сил (JFCs) (можуть проводити операції з місця постійної дислокації, формувати сухопутний штаб Об'єднаних оперативно-тактичних сил (БООС), постійний Об'єднаний штаб (JHQ) (може використовуватися для створення мобільного штабу Об'єднаних оперативно-тактичних сил морського базування), шість Командувань родів військ, які надають оперативним командуванням експертну підтримку з питань, пов'язаних з сухопутними військами, ВМС і ВПС та чотири стаціонарних центри об'єднаних авіаційних операцій (CAOCs).

ОБ'ЄДНАННЯ КОНФЕДЕРАЦІЙ ПРАЦЕДАВЦІВ І ПРОМИСЛОВЦІВ ЄВРОПИ (Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe) – представник інтересів працедавців і підприємців в структурах ЄС, метою якого є сприяння розвитку підприємницької діяльності, сприяння зростанню інновацій, покращення ситуації на ринку праці і внутрішньому ринку, підвищення ефективності політики охорони середовища, організації взаємодії ділових кіл Європи в області розробки економічної і зовнішньоекономічної політики європейських країн, країн-членів ЄС. Засноване в 1958 році.

ОПЕРАТИВНИЙ ВІДДІЛ – структурний підрозділ Міжнародного військового штабу, що надає підтримку Військовому комітету у розробці поточних оперативних планів, аналізі стану збройних сил НАТО та у розгляді аспектів військово-

го управління, які пов'язані з участю НАТО у врегулюванні міжнародних криз, сприяє підготовці та координує проведення міжнародних навчань тощо.

ОРГАНІЗАЦІЇ НАТО З ПИТАНЬ ВИРОБНИЦТВА І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ – організації, що відповідають за різні аспекти виробництва і матеріально-технічного забезпечення (NPLOs), мають різні повноваження, джерела фінансування, адміністративні органи, підпорядковані Північноатлантичній раді та підзвітні Керівному комітету або Раді директорів.

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ (Organization for Security and Co-operation in Europe / OSCE / ОБСЄ) – найбільша регіональна організація з безпеки, метою якої є запобігання виникненню конфліктів в регіоні, врегулювання кризових ситуацій, ліквідація наслідків конфліктів. ОБСЄ покликана здійснювати контроль над поширенням озброєнь, економічною і екологічною безпекою, приймати дипломатичні зусилля по запобіганню конфліктів, здійснювати заходи з побудови відносин довіри і безпеки, захисту прав людини тощо. До ОБСЄ входять держави Європи, Центральної Азії і Північної Америки, які мають рівний статус. Рішення ОБСЄ приймаються на основі консенсусу і не носять обов'язкового характеру. Структура ОБСЄ складається з Саміту (Зустріч на вищому рівні), Ради міністрів іноземних справ, Вищої ради, Постійної ради під керівництвом Голови.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА І РОЗВИТКУ (Organization for Economic Co-operation and Development / OECD / ОЕСР) – міжнародна економічна організація розвинених країн, що визнають принципи представницької демократії і вільної ринкової економіки. Здійснює аналітичну роботу, виробляє рекомендації для

країн-членів і служить платформою для організації багатосторонніх переговорів з економічних проблем, протидії відмиванню грошей, запобігає уникненню податків, корупції і хабарництва тощо. Створена в 1961 році на основі Організації європейського економічного співробітництва (Organisation for European Economic Co-operation / ОЕЕС).

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ (ООН) – міжнародна організація, завданням якої є підтримання і зміцнення миру та розвиток співробітництва між країнами. Членами ООН є 191 держава. Головні органи ООН: Генеральна асамблея та Рада безпеки. До складу Генеральної асамблеї входять представники усіх держав-членів ООН, її рішення мають рекомендаційний характер. Очолює ООН Генеральний секретар. До системи ООН входить більше 30 міжнародних організацій. Діяльність ООН має на меті ліквідацію злиднів та голоду, забезпечення загальної початкової освіти, заохочення рівності чоловіків та жінок, розширення прав і можливостей жінок, скорочення дитячої смертності, покращення охорони материнства, боротьба з ВІЛ/СНІД, малярією та іншими захворюваннями, забезпечення сталого екологічного розвитку, формування глобального партнерства з метою розвитку.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ І КУЛЬТУРИ (ЮНЕСКО) – спеціалізована агенція ООН, яка випрацьовує ідеї, встановлює стандарти, збирає та поширює інформацію, сприяє міжнародному співробітництву в сфері освіти, науки і культури. Налічує 191 член та 6 асоційованих членів. ЮНЕСКО має на меті зменшення вдвічі кількості гранично бідних людей, досягти загально-го та поширення початкової шкільної освіти в усіх країнах, ліквідувати нерівність жінок в освіті. Заснована в 1945 році.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ (ЮНІДО) – міжнародна організація, центральний координуючий орган у сфері допомоги промисловому розвитку країн, що розвиваються. ЮНІДО має за мету сприяння промисловому розвитку і співробітництву в усьому світі, між країнами, регіонами та галузями, індустріалізації, розробці природних багатств та розвитку інфраструктури країн, що розвиваються, надання консультативної та технічної допомоги в реструктуризації і приватизації промисловості країнам з перехідною економікою. При ЮНІДО діє Банк промислової та технологічної інформації по проектах, який забезпечує необхідною інформацією країни-члени організації. Керівництво ЮНІДО здійснюється Генеральною конференцією, Радою з промислового розвитку та Секретаріатом. Голова організації – генеральний директор. Утворено у 1967 р.

ОСНОВНІ ОБОРОННІ СИЛИ НАТО – діючі й такі, що можуть бути мобілізованими, сухопутні, військово-повітряні і військово-морські сили, спроможні забезпечити стримування і захист від примусу або агресії, мають національні й багатонаціональні формування різних рівнів готовності. Складаються з чотирьох багатонаціональних корпусів основних оборонних сил: датсько-німецького (1), голландсько-німецького (1) і німецько-американських (2). Може поповнюватись Європейським корпусом (підрозділи Бельгії, Франції, Німеччини, Люксембургу та Іспанії) у підпорядкуванні НАТО в часи кризи.

ОСНОВОПОЛОЖНИЙ АКТ НАТО-РОСІЯ – підписаний в 1997 році в Парижі Генеральним секретарем і главами держав і урядів Північноатлантичного альянсу та президентом Російської Федерації Б.М.Єльциним документ про поглиблення й розширення взаємин між НАТО і Росією та створення структури, необхідної для їх подальшого роз-

П

вितку. Являє собою зобов'язання про взаємну допомогу в спільній розбудові стабільного, мирного і неподільного континенту на основі партнерства і взаємних інтересів, який описує принципи і механізми партнерства між НАТО і Росією, зокрема є основою створення Постійної Спільної ради НАТО-Росія (ПСР).

ОФІС ЗВ'ЯЗКУ НАТО В УКРАЇНІ – міжнародне представництво НАТО в Україні, відкрите у квітні 1999 р. з метою сприяння участі України у програмі «Партнерство заради миру» (ПЗМ) із максимально повним використанням можливостей, закладених у цьому механізмі, а також поглиблення співпраці між НАТО та державними структурами України. Офіс зв'язку має завданням підтримку контактів з різними українськими установами та відповідними структурами НАТО, які опікуються розробкою і виконанням заходів співробітництва між Україною та НАТО у рамках ПЗМ та відповідно до Хартії Україна-НАТО, надання консультацій відповідним органам України та НАТО щодо поточних заходів та галузей можливого поглиблення співпраці, участь у виконанні практичних заходів (військові навчання або проведення курсів з питань НАТО при Національній академії оборони України) тощо.

П

ПАРИЗЬКИЙ КЛУБ – міжнародна неформальна група країн-кредиторів, метою якої є пошук координованих рішень стосовно труднощів з виплатою зовнішніх боргів країн-

боржників. Паризький клуб проводить перепланування боргів (полегшення умови виплати боргу шляхом надання відстрочок або списання боргових зобов'язань) та функціонує на основі «Правил і принципів», дотримуватися яких зобов'язуються країни-члени. До складу паризького клубу входить 19 держав: Австрія, Австралія, Бельгія, Канада, Данія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Ірландія, Італія, Японія, Нідерланди, Норвегія, Росія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Велика Британія, США. Участь у переплануванні боргів можуть брати на тимчасовій основі інші держави-кредитори, які зобов'язуються дотримуватися «Правил і принципів» Паризького клубу.

ПАРЛАМЕНТСЬКА АСАМБЛЕЯ РАДИ ЄВРОПИ (ПАРЄ)

– інституція, дорадчий орган Ради Європи, покликаний сприяти європейському співробітництву на якнайширшій основі. Складається з Комітету міністрів (до нього входять міністри закордонних справ), а також Асамблеї. Діяльність базується на повазі до фундаментальних засад плюралістичної демократії, прав людини та верховенства права. Роботу ПАРЄ забезпечують комітети, серед яких Об'єднаний комітет, Моніторинговий комітет та Комітет у справах правил процедур та недоторканності, спеціалізовані комісії з питань політичних, правових, захисту прав людини, соціальних, охорони здоров'я та сім'ї, культури та освіти, охорони навколишнього середовища, регіонального планування та місцевих влад, науки і техніки, сільського господарства та розвитку сільської місцевості, економічного розвитку, зв'язків з країнами, що не є членами Ради Європи, міграцій, біженців і демографії, парламентських та громадських зв'язків.

ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ МИРУ (ПЗМ) – ініціатива, що запропонована НАТО на Брюссельському саміті Північ-

ноатлантичної ради в 1994 році, метою якої є зміцнення стабільності та безпеки в усій Європі. У ПЗМ беруть участь держави-учасниці Ради північноатлантичного співробітництва (РПАС) та держави-учасниці Наради з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). ПЗМ зосереджена на співпраці в оборонній галузі, спрямована на досягнення реального партнерства, допомогу у розширенні та інтенсифікації політичного і військового співробітництва в Європі. Сприяє посиленню стабільності, зменшенню загрози миру та розбудові зміцнених відносин безпеки. Учасники ПЗМ є також і членами РЄАП, яка створює загальні рамки співпраці між НАТО та її партнерами. Партнерство заради миру ґрунтується на двосторонніх відносинах між НАТО і кожною країною, яка приєдналась до ПЗМ.

ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНА РАДА (ПАР) – орган НАТО, повноваження якого визначено в Північноатлантичному договорі, який виконує важливі представницькі функції, приймає декларації і комюніке, в яких пояснюються політика і рішення Альянсу громадськості та країнам, які не є членами НАТО. Складається з постійних представників усіх країн-членів, наділений реальною політичною владою і повноваженнями приймати рішення. Засідання проводяться також на вищому рівні за участю міністрів закордонних справ, міністрів оборони або глав урядів, при цьому її повноваження зберігаються повною мірою, а рішення, прийняті на зустрічах будь-якого рівня, мають однаковий статус і чинність. Кожен уряд представлений у Раді постійним представником у ранзі посла. Допомогу постійному представникові у його роботі надає політичний та військовий персонал, або делегація при НАТО, кількість членів яких може варіюватися (формат «Постійна рада»). До складу Ради входять: вищий політичний комітет (ВПК),

П

політичний комітет, виконавча робоча група, вища рада з ресурсів, військовий чи цивільний бюджетні комітети, комітет з інфраструктури, міжнародний секретаріат, виконавчий секретар.

ПОЛІТИЧНИЙ БЛОК – угода, об'єднання держав, політичних партій, громадських організацій з метою спільних дій, досягнення спільних цілей.

ПОЛІТИЧНИЙ КОМІТЕТ (РС) – дорадчий орган Північноатлантичної ради з політичних питань. Діє на рівні політичних радників при національних делегаціях, у разі необхідності залучаються експерти.

ПОЛІТИЧНИЙ КОМІТЕТ ВИЩОГО РІВНЯ (SPC) – вищий дорадчий орган Північноатлантичної ради з політичних і специфічних політично-військових питань. До складу, окрім заступників постійних представників, можуть входити експерти з окремих питань.

ПОЛІТИЧНО-ВІЙСЬКОВИЙ КЕРІВНИЙ КОМІТЕТ З ПАРТНЕРСТВА ЗАРАДИ МИРУ (PMSC / Pfp) – головний орган з вироблення політики, що виконує функції дорадчого органу Північноатлантичної ради з питань виконання програми «Партнерства заради миру» включно з процесом планування і аналізу ПЗМ (PARP). Засідання відбуваються на рівні представників національних делегацій (по два представники від делегації); представництво може мінятися залежно від тематики обговорення. Очолює Заступник Генерального секретаря, постійним головою є помічник Генерального секретаря з політичних справ, помічник Генерального секретаря з оборонного планування та операцій (керівник директорату оборонного партнерства та співпраці).

Р

ПОСТІЙНА СПІЛЬНА РАДА НАТО-РОСІЯ – передбачений Основоположним актом НАТО-Росія від 1997 року дорадчий та консультативний орган на рівні послів та військових представників, міністрів закордонних справ та оборони, а також на рівні начальників генеральних штабів та військових керівників, інколи – на рівні глав держав та урядів, метою якого є сприяння співпраці НАТО і Росії у військовій та оборонній галузях.

ПОСТІЙНІ ПРЕДСТАВНИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ДЕЛЕГАЦІЇ – посол або національний представник, якому допомагає національна делегація, що складається із радників та інших працівників, котрі представляють свою країну в різних комітетах НАТО, що представляють державу-член Альянсу в Північноатлантичній раді.

ПРЕДСТАВНИЦТВО КРАЇН-ПАРТНЕРІВ – постійні дипломатичні місії при штаб-квартирі НАТО (з 1997 року), що через створення так званих «штабних елементів Партнерства заради миру» посилюють військові зв'язки з країнами-партнерами Альянсу.

Р

РАДА – орган державної і виконавчої влади, колегіальний орган міжнародних організацій, громадських організацій та установ.

РАДА БЕЗПЕКИ ООН – один з головних постійно діючих органів ООН, відповідальний за підтримання міжнародного

миру і безпеки. Діяльність спрямована на мирне врегулювання, розробку планів створення системи регулювання озброєнь, розв'язання питань створення і функціонування Збройних сил ООН, встановлення наявності акта агресії тощо. Діє на основі принципу одноголосності постійних членів.

РАДА ЄВРОАТЛАНТИЧНОГО ПАРТНЕРСТВА (РЄАП) – міжнародна організація, що представляє собою форум для проведення регулярних консультацій і співпраці на рівні послів, міністрів закордонних справ та міністрів оборони з питань політики та безпеки (регіональні питання, контроль за озброєннями, міжнародний тероризм, підтримка миру, питання оборонної економіки, цивільне планування на випадок надзвичайних ситуацій, наука і екологія тощо). У РЄАП беруть участь 19 країн-членів НАТО і 27 країн-партнерів. Утворена у 1997 році.

РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (Рада Міністрів / Council of the European Union) – найвищий законодавчий орган ЄС, що володіє правом ухвалення рішень, наділений владними повноваженнями в сфері законодавчої і виконавчої влади, має зовнішньополітичні повноваження, повноваження по формуванню органів і призначенню посадових осіб ЄС, забезпечує координацію загальної економічної політики держав-членів, здійснює загальне керівництво бюджетом (спільно з Парламентом), укладає міжнародні угоди. Складається з представників держав-членів ЄС в ранзі міністрів національних урядів. До складу Ради ЄС входять: Рада із загальних питань (міністри закордонних справ) і Галузева (спеціальна) Рада (міністри держав-членів в залежності від предметної компетенції – Рада з питань сільського господарства, Рада з економічних і фінансових питань, Рада з питань навколишнього середовища, Рада з

питань транспорту і комунікацій, Рада з питань зайнятості і соціальної політики, Рада з питань рибальства, Рада з питань промисловості та енергетики, Рада з питань правосуддя, внутрішніх справ і захисту прав, Рада по внутрішньому ринку, у справах споживачів і туризму, Рада у справах науки, Бюджетна рада, Рада з питань культури, Рада з питань розвитку, Рада з питань освіти і молоді, Рада із питань охорони здоров'я).

РАДА З ПИТАНЬ КОНСУЛЬТАЦІЙ, КОМАНДУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ НАТО – вищий орган НАТО, що діє від імені Північноатлантичної ради і Комітету оборонного планування, надає консультації, здійснює управління та командування.

РАДА ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНОЇ СПІВПРАЦІ (РПАС) – міжнародна організація, головним завданням якої було створення інституційних політичних рамок для розвитку відносин НАТО з партнерами у Центральній та Східній Європі, нагляд за процесом розвитку тісніших інституційних та неформальних зв'язків між ними, розвиток співробітництва в оборонній та військовій сферах, а також суміжних питаннях із залученням до нього всіх країн-учасниць на всіх рівнях. Утворена в 1991 році. У 1997 році замість РПАС утворена Рада євроатлантичного партнерства (РЕАП).

РЕГІОНАЛЬНІ МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ – міжнародні організації, створені на підставі договору між державами певного регіону, об'єднані спільними інтересами і цілями, метою яких є розв'язання політичних, економічних, соціальних питань тощо.

РЕЗЕРВНІ СИЛИ НАТО – військові частини, що складаються з формувань, які перебувають на різних рівнях готовності і можливості їх використання. Можуть використовуватись

як сили підкріплення у будь-якому районі чи морській зоні дії НАТО для стримування, врегулювання кризи чи забезпечення оборони. До складу входять сили, що передаються під оперативне командування або оперативне управління Верховного головнокомандувача НАТО у разі потреби згідно з узгодженою процедурою або в узгоджений час, і сили, що можуть бути передані під оперативне командування Верховного головнокомандувача НАТО в разі потреби в майбутньому згідно з домовленістю між державами-членами.

РИМСЬКИЙ КЛУБ – міжнародна неприбуткова та неурядова організація, що об'єднує науковців, бізнесменів, міжнародних чиновників високого рангу, голів держав та екс-голів держав, основними напрямками діяльності якої є аналіз стратегій розвитку цивілізації, обґрунтування небезпечності неоколоніалізму та гонки озброєнь, пошук альтернатив розвитку людства, об'єднання зусиль світової громадськості заради збереження довкілля й досягнення соціальної справедливості у світі. Заснована у 1968 році.

РОЗВІДУВАЛЬНИЙ ВІДДІЛ – структурний підрозділ Міжнародного військового штабу, що забезпечує повсякденну стратегічну розвідувальну підтримку Генеральному секретарю, Північноатлантичній раді, Комітету оборонного планування, Військовому комітету та іншим відомствам НАТО, виконує функції стратегічного запобігання та врегулювання кризових ситуацій та здійснює зв'язок з іншими органами НАТО та держав Альянсу, які спеціалізуються на розвідувальній та супутній діяльності.

С

СВІТОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ (СОТ) – міжнародна організація, міждержавний форум для врегулювання проблем багатосторонніх торгівельних відносин і реалізації домовленостей Уругвайського раунду багатосторонніх торгових переговорів (1986-1994 рр.), мета діяльності якої полягає у регулюванні торгівельно-економічних відносин учасників, сприянні лібералізації світової торгівлі, створенні умов для стабільного і передбачуваного розвитку світової економіки, забезпеченні справедливих умов конкуренції між виробниками товарів та послуг різних країн. Основні принципи СОТ передбачають: взаємне надання режиму найбільшого сприяння в торгівлі, взаємне надання національного режиму товарам і послугам іноземного походження, регулювання торгівлі переважно тарифними методами, відмова від використання кількісних та інших обмежень, відкритість торгівельної політики, розв'язання торгівельних суперечок шляхом переговорів. Утворена в 1995 році.

СВІТОВИЙ БАНК – об'єднання міжнародних фінансових організацій з єдиним керівництвом, до якого входять Міжнародний банк реконструкції і розвитку (IBRD), Міжнародна фінансова корпорація (IFC), Міжнародна асоціація розвитку (IDA), Міжнародна агенція з інвестиційних гарантій (MIGA), Міжнародний центр врегулювання інвестиційних суперечок (ICSID), що функціонує як форум спілкування інвесторів та країн, що потребують інвестицій. Входить до системи ООН. Головною метою Світового банку є сприяння економічному зростанню та соціальному розвитку країн, що розвиваються. Членами організації є 184 країни.

СИЛИ НЕГАЙНОГО РЕАГУВАННЯ НАТО – військові частини, що складаються з сухопутних і авіаційних компонентів, а також з військово-морських сил постійного базування в Атлантиці та Середземномор'ї, штабу Мобільних сухопутних сил (AMF(L), Командування об'єднаними збройними силами НАТО в Європі (АСЕ). До складу Сил негайного реагування входять також інші сухопутні, повітряні та морські елементи (штаб Сил швидкого реагування, штаб Багатонаціональної дивізії (Центр) (MND(C)).

СИЛИ РЕАГУВАННЯ НАТО (NATO Response Force / NRF) – універсальні мобільні частини сухопутних, повітряних і військово-морських сил, що можуть швидко вводитись в дію в разі потреби раннього реагування на кризу; сили швидкого розгортання, призначені для проведення воєнних операцій виключно за межами зони відповідальності НАТО.

СИЛИ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ НАТО (СШР) – оперативно сумісні, здатні до швидкого переміщення й розгортання військові підрозділи, до складу яких входять військово-повітряні частини.

СИТУАЦІЙНИЙ ЦЕНТР НАТО – структурний підрозділ Міжнародного військового штабу, що допомагає Північноатлантичній раді, Комітету оборонного планування і Військовому комітету у виконанні відповідних функцій в галузі проведення консультацій, забезпечує прийом, обмін та розповсюдження політичної, військової та економічної інформації, а також цілодобово стежить за розвитком подій політичного, військового та економічного характеру, які становлять інтерес для НАТО і держав Альянсу.

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ НАТО – інститут НАТО, що координує і перевіряє впровадження заходів безпеки НАТО.

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ УСТАНОВИ ООН – міжнародні міжурядові організації, створені для здійснення співпраці в спеціальних галузях та пов'язані з ООН через Економічну і соціальну раду ООН на основі укладання спеціальних угод між ними і ООН (ЮНЕСКО, ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я, МАГАТЕ тощо).

СПЕЦІАЛЬНИЙ КОМІТЕТ – дорадчий орган НАТО з питань шпигунства та тероризму, що діє при Північноатлантичній раді. Збирається на рівні керівників служб безпеки країн-учасниць.

СПІВРОБІТНИЦТВО ПОЛІЦІЙ ТА СУДОВИХ ОРГАНІВ В КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ СФЕРІ (СПСО) – «третя опора» ЄС, окрема сфера діяльності Європейського Союзу, в межах якої він наділений спеціальною компетенцією щодо питань боротьби із злочинністю, в тому числі діяльність по попередженню, розслідуванню, притягненню до відповідальності і виконанню покарань за кримінальні злочини. Пріоритетним завданням СПСО є боротьба з тяжкими або особливо тяжкими злочинами, які є значною загрозою для всіх держав-членів ЄС: тероризмом, торгівлею людьми, злочинами проти дітей, торгівлею наркотиками, торгівлею зброєю, корупцією, шахрайством. Діяльність в рамках СПСО охоплює: оперативно-розшукову діяльність, інформаційну діяльність, підготовку кадрів та криміналістичне забезпечення, вдосконалення криміналістичних методів розслідування злочинів, розслідування кримінальних справ та виконання покарань, видача (екстрадиція) злочинців, гармонізація норм процесуального права, розмежування підвідомчості кримінальних справ між державами-членами, гармонізація кримінального права держав-членів у сфері організованої злочинності, тероризму, торгівлі наркотиками.

СПІЛЬНА ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ЄС (СЕПБО) – важливий чинник підвищення ролі ЄС як військового компонента та ефективності дій НАТО відповідно до визначених між НАТО і ЄС домовленостей.

СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ ТА БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА (Common foreign and security policy (CFSP) – див. **Спільна оборонна політика (Common defence policy)**

СПІЛЬНА ОБОРОННА ПОЛІТИКА (Common defence policy) – один з двох міждержавних «стовпів» Європейського Союзу, що передбачає визначення загальних рис спільної оборонної політики, формування спільної оборонної політики, метою чого є створення спільної оборонної структури та системи на основі специфічних юридичних інструментів реалізації (спільні дії та спільні позиції), застосування яких ухвалюється одноставним голосуванням у Раді Європи.

СПІЛЬНИЙ КОМІТЕТ З ПРОБЛЕМ ПОШИРЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ НАТО (JSP) – вищий дорадчий орган, що надає узгоджені звіти Північноатлантичній раді з політично-військових та оборонних аспектів поширення зброї масового знищення. Збирається на рівні членів Вищої політично-військової групи з питань поширення зброї масового знищення (SGP) та Вищої оборонної групи з питань поширення зброї масового знищення (DGP), які проводять спільні засідання.

СТРАТЕГІЧНЕ КОМАНДУВАННЯ З ПИТАНЬ ОПЕРАЦІЙ НАТО – одна з важливих військових структур НАТО, якій підпорядковується командування сухопутними силами, що здатна формувати сухопутні штаби багатонаціональних об'єднаних оперативно-тактичних сил, та об'єднаний штаб як основа створення військово-морських штабів багатонаціональних об'єднаних оперативно-тактичних сил НАТО.

СТРАТЕГІЧНЕ КОМАНДУВАННЯ З ПИТАНЬ ТРАНС-ФОРМАЦІЇ НАТО – одна з важливих військових структур НАТО, що відповідає за модернізацію військового арсеналу НАТО, сприяє підвищенню рівня оперативної сумісності підрозділів країн-членів НАТО.

СУД ЄВРОПЕЙСЬКИХ СПІВТОВАРИСТВ (Європейський суд / Court of Justice of the European Communities) – єдиний інститут ЄС, що уповноважений розглядати спори в межах першої опори, питання співробітництва поліції та судів у кримінально-правовій сфері, внутрішню нормативну базу якого складають Статут Суду ЄС, Статут Суду ЄОВС та Статут Суду Євратома. До складу Суду входять 15 суддів, що є членами суду, дев'ять генеральних адвокатів (advocate general) і помічники. Суд вирішує спори із правовідносин, що виникають на підставі норм установчих договорів та законодавства ЄС; розглядає запити судових органів держав-членів, які стикаються з проблемами тлумачення та застосування норм права Європейського Союзу; розглядає справи в порядку попереднього контролю.

СУД З ПРИМИРЕННЯ І АРБІТРАЖУ – орган, створений відповідно до Конвенції з примирення і арбітражу в рамках ОБСЄ (м. Стокгольм, 1992 р.). Примирення та арбітраж здійснюється відповідно Примирною комісією та Арбітражним трибуналом, які створюються для кожного спору. До складу Примирної комісії та Арбітражного трибуналу входять мирові посередники та арбітри, що обираються із списку і які створюють у сукупності Суд з примирення і арбітражу в рамках ОБСЄ. Президія Суду складається з голови, заступника голови і трьох членів. Рішення Суду приймаються більшістю голосів членів, які беруть участь у голосуванні. Рішення Президії приймаються більшістю голосів її членів. Рішення Примирних комісій і Арбітражних трибуналів приймаються більшістю голосів їх членів, які

не можуть утриматися від голосування. Сторони у спорі або одна із сторін можуть звернутися до Трибуналу з проханням про тлумачення рішення у тому, що стосується його змісту або сфери застосування.

**СУД ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СПІЛЬНОТ
(Court of First Instance of the European Communities / СПІ)**

– другий рівень судової влади Європейської Спільноти; інституція, до юрисдикції якої належить розгляд кадрових суперечок в установах ЄС, спірних питань в галузі конкуренції, слухання справ, що потребують вивчення численних фактів (а не тлумачення законів), ведення справ за позовами осіб та компаній, крім справ проти заходів із захисту торгівлі Європейського Союзу (таких, як антидемпінг). Рішення Суду першої інстанції можуть бути оскаржені в Суді ЄС з позиції законності. СПІ складається з 25 суддів (по одному від кожної з держав-членів), яких на шестирічний термін з правом подовження повноважень призначають за загальної згоди уряди держав-членів. Судді вибирають поміж себе президента на трирічний термін з правом подовження повноважень. В СПІ немає генеральних адвокатів. Створений в 1989 році.

у

**УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ЕКОНОМІЧНИХ І ПОЛІТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА РАЗУМКОВА**

– неприбуткова громадська організація, що здійснює дослідження у сфері зовнішньої та внутрішньої політики;

Ф

соціально-економічного розвитку України; енергетики; державного управління; міжнародної економіки; національної безпеки і оборони; військового будівництва; міжнародної і регіональної безпеки; миротворчої діяльності. Основними цілями Центру є розробка моделей соціально-економічного розвитку України та механізмів їх реалізації; сприяння конструктивній взаємодії гілок влади; розбудова ефективної, економічно необтяжливої Воєнної організації держави; підвищення ефективності взаємодії держави і суспільства, обґрунтованості державних рішень, результативності власної участі в процесі їх прийняття; налагодження плідної співпраці з міжнародними аналітичними центрами тощо. Заснована в 1994 році.

УПРАВЛІННЯ СПРАВАМИ НАТО – орган, що вирішує питання, пов'язані з організацією та структурою Міжнародного секретаріату, загального адміністративного забезпечення його роботи, надає консультації з питань кадрової політики і заробітної плати цивільного персоналу НАТО, відповідає за підготовку, подання і розподілення бюджету Міжнародного секретаріату тощо.

Ф

ФУНДАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ – недержавна Всеукраїнська громадська організація, метою якої є дослідження процесу європейської інтеграції України. Створена у 2002 році.

Х

ХАРТІЯ – політичний документ, що має важливе суспільне значення (декларація тощо).

ХАРТІЯ ПРО ОСОБЛИВЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ НАТО ТА УКРАЇНОЮ – документ, в якому країни-члени НАТО підтвердили свою підтримку суверенітету та незалежності України, її територіальної цілісності, демократичного розвитку, економічного процвітання, статусу без'ядерної держави, принципу недоторканності кордонів. Підписана у 1997 році на Мадридському саміті глав держав та урядів НАТО керівниками НАТО та Президентом України Л.Д.Кучмою.

Ц

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕНЬ АРМІЇ, КОНВЕРСІЇ ТА РОЗЗБРОЄННЯ (ЦДАКР) – добровільна неурядова громадська організація фахівців у сфері дослідження військово-громадянських відносин та військово-промислового комплексу з метою висвітлення проблем трансформації української оборонної промисловості, здійснення громадянського контролю над озброєнням та участі України в міжнародних режимах контролю за озброєнням і критичними технологіями, здійснення дослідження процесів роззброєння та озброєння, ефективної конверсії підприємств військово-промислового комплексу. Створена в 1999 році.

ЦЕНТР ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ ІНСТИТУТУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН КИЇВСЬКОГО МІЖНАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. Т.Г.ШЕВЧЕНКА – державний заклад, метою якого є забезпечення зв'язку між європейськими дослідженнями та навчальним процесом, здійснення наукових досліджень з проблем розвитку європейського регіону, розповсюдження навчально-методичного та наукового досвіду з європейських досліджень серед українських вищих навчальних закладів, розвиток співробітництва з провідними зарубіжними центрами європейських студій. Створений у 1990 році.

ЦЕНТР ІНФОРМАЦІЇ ТА ДОКУМЕНТАЦІЇ НАТО – міжнародне представництво НАТО, метою якого є поліпшення інформованості про НАТО та взаєморозуміння між Україною та НАТО. Центр надає інформацію, сприяє проведенню досліджень, а також фінансує здійснення проектів громадянами України та організаціями за темами, пов'язаними з діяльністю НАТО. Відкрилося у м. Києві у 1997 році.

ЦЕНТР МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ – незалежна неурядова організація України, метою якої є забезпечення реалізації міждисциплінарних проектів, здійснення стратегічних досліджень у галузі міжнародної та національної безпеки, політичного аналізу, незалежного стратегічного аналізу щодо оцінки політичних подій, які стосуються основних аспектів національної та міжнародної безпеки. Створений в 1999 році.

ЦЕНТР МИРУ, КОНВЕРСІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ – недержавний заклад, метою якого є проведення досліджень у галузях зовнішньої політики, національної безпеки, європейської та євроатлантичної інтеграції України, європейських та трансатлантичних політичних

процесів, українсько-російських відносин, здійснення наукових досліджень з питань реалізації ефективної політики кордонів України, демократичної трансформації в процесі наближення до членства в НАТО, становлення нових відносин між країнами ЄС та Україною, регулювання процесу міграції робочої сили. Заснований у 1992 році.

ЦЕНТР ПРАВ ЛЮДИНИ «ДРЕВО ЖИТТЯ» – громадська організація, метою якої є забезпечення захисту прав людини, надання правової допомоги, формування громадянської політичної культури різних верств суспільства, налагодження постійної співпраці між державними, політичними та науковими (академічними і недержавними) інституціями регіону. Заснована в 2001 році (м. Харків).

ЦИВІЛЬНА ТА ВІЙСЬКОВА БЮДЖЕТНІ КОМІСІЇ (СВСВ / МВС) – спеціальний орган НАТО, що відповідає за оцінку і вироблення рекомендацій щодо річних бюджетів головних інститутів НАТО (Міжнародний секретаріат, Міжнародний військовий штаб тощо) та здійснює аналіз виконання бюджетів.

ЦИВІЛЬНИЙ БЮДЖЕТ НАТО – фінансовий документ НАТО, що затверджується і виконується під наглядом Комітету цивільного бюджету і формується переважно з асигнувань, що виділяються міністерствами закордонних справ, охоплює поточні витрати на утримання Міжнародного секретаріату штаб-квартири НАТО в Брюсселі; виконання затверджених цивільних програм і заходів; витрати на спорудження, утримання та ремонт споруд і заробітну плату персоналу, що використовуються для проведення засідань комітетів і робочих груп НАТО; витрати на службу безпеки тощо.

Ш

ШТАБ-КВАРТИРА НАТО – політичний штаб Альянсу, постійне місце перебування Північноатлантичної ради, в якому розміщені постійні представники, національні делегації, Генеральний секретар, співробітники Міжнародного секретаріату, військові представники держав-членів НАТО, Голова Військового комітету та Міжнародний військовий штаб, дипломатичні місії або контактні представництва країн-партнерів, Відділ консультацій, командування та управління (СЗ), інші агентства НАТО. Знаходиться у Брюсселі.

Я

ЯДЕРНІ СИЛИ НАТО – сили гнучкого реагування, інтегровані у загальну структуру сил НАТО, метою яких є забезпечення Альянсу політичними та військовими варіантами запобігання широкомасштабній війні у Європі. До складу Ядерних сил НАТО входять спеціальні частини наземного, морського базування (нестратегічні / субстратегічні системи), підводного базування та авіаційного забезпечення (у тому числі морська авіація подвійного призначення).

РУССКИЙ АЛФАВИТ

Аа	Бб	Вв	Гг	Дд
Ее	Ёё	Жж	Зз	Ии
Йй	Кк	Лл	Мм	Нн
Оо	Пп	Рр	Сс	Тт
Уу	Фф	Хх	Цц	Чч
Шш	Щщ	Ъъ	Ыы	Ьь
Ээ	Юю	Яя		

А

АГЕНТСТВА ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА (European Union agencies) – учреждения ЕС, руководствующиеся публичным правом, имеют собственный юридический статус и создаются соответственно актам вторичного законодательства для выполнения специфических технических, научных или административных задач.

АГЕНТСТВО – организация, которая выполняет определенные поручения других организаций и учреждений или граждан. Также может быть представительством или отделением учреждений или организаций.

АГЕНТСТВО ПРЕССЫ – организация, собирающая, обрабатывающая и поставляющая информацию средствам массовой информации (СМИ), общественным организациям, частным лицам, играя важную роль в системе СМИ, политической жизни и т.д.

АГЕНТСТВО РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ «ВОЛЫНЬ» – негосударственная организация, содействующая ускорению развития рыночных отношений и утверждению рыночных реформ на основании исследования процесса интеграции Волынского региона в европейское экономическое и культурное пространство. Создано в 1997 году.

АЛЬЯНС – союз, объединение государств, организаций на основе договорных обязательств.

АРБИТРАЖ МЕЖДУНАРОДНЫЙ – орган, целью которого является разрешение международных споров. Арбитры выбираются или назначаются по договоренности государств-участников спора в равном количестве представителей каждого из них в соответствии с Уставом ООН.

АССОЦИАЦИЯ – объединение, союз или организация, созданные для достижения общих целей (политических, экономических, военных, научных и т.д.).

АССОЦИАЦИЯ АГЕНТСТВ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ – общественная организация, объединяющая директоров и заместителей директоров средних общеобразовательных учебно-воспитательных учреждений г. Киева. Задаaniem является распространение комплексных знаний о Европе среди широких слоев населения Украины, проведение разъяснительной работы о налаживании международных интеграционных связей и организация сотрудничества в гуманитарной сфере с общественностью стран Европейского Союза. Создана в 2000 году.

АССОЦИАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА – неправительственная международная организация, целью которой является изучение и содействие развитию международного права, его применению и унификации, устранению коллизии законов. Имеет консультативный статус в ООН и ЮНЕСКО.

АССОЦИАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА «АТЛАНТИЧЕСКИЙ СОВЕТ УКРАИНЫ» – неправительственная общественная организация, содействующая расширению контактов и диалогу на международном уровне, углублению взаимодействия представителей государственных органов, органов власти, политиков, военных кругов, образовательных академических организаций, масс-медиа, предпринимателей, представителей общественности с целью исследования и выяснения общественного мнения относительно интеграции Украины в европейское общество и реализации ее национальных интересов в рамках евроатлантических структур.

Б

АССОЦИИРОВАННЫЕ С ЕС СТРАНЫ – государства, заключившие с Европейским Союзом договор ассоциации, предусматривающий расширенные рамки сотрудничества в сфере политики, торговли, культуры, безопасности и т.п., должен быть ратифицирован всеми странами-членами ЕС и предусматривает открытие бестарифного доступа ко всем или к некоторым рынкам ЕС, предоставление финансовой и технической помощи. На сегодняшний день ассоциированными с ЕС странами являются: Албания (2006), Алжир (2005), Андорра (1991), Чили (2003), Хорватия (2005), Египет (2004), Фарерские острова (1997), Израиль (2000), Иордания (2002), Ливан (2006), Македония (2004), Мексика (2000), Марокко (2000), Сан-Марино (2002), ЮАР (2000), Тунис (1998), Турция (1963).

Б

БАНК МЕЖДУНАРОДНЫХ РАСЧЕТОВ (БМР) – международная финансовая организация, созданная в соответствии с Гаагской конвенцией центральными банками ведущих стран Европы, США и Японии, должна содействовать сотрудничеству между центральными банками стран-участниц, создавать благоприятные условия для международных финансовых расчетов. Выполняет функции финансового агента Европейского объединения угля и стали, европейского вспомогательного органа Международного валютного фонда и Международного банка реконструкции и развития.

БЮДЖЕТ ЕС (EU Budget) – основной финансовый документ Европейского Союза, в основу которого положены принципы объединения (все поступления и расходы сводятся вместе в едином документе); принцип годового периода (операции бюджета касаются бюджетного года); принцип сбалансированности (расходы не могут превышать поступления). Рассмотрение бюджета ЕС относится к компетенции Совета министров и Европейского парламента. Бюджет ЕС утверждается Европейским парламентом.

В

ВОЕННАЯ СТРУКТУРА НАТО – интегрированная военная структура, состоящая из частей вооруженных сил, предоставляемых государствами-членами Альянса соответственно определенным правилам. Состоит из Сил мгновенного и быстрого реагирования, Основных оборонных сил и Резервных сил.

ВОЕННЫЙ БЮДЖЕТ НАТО – основной финансовый документ, который утверждается и исполняется под надзором Комитета военного бюджета и формируется большей частью из ассигнований, которые выделяются министерствами обороны, охватывает поточные расходы и расходы на содержание, а также капитальные затраты международной военной структуры (Военный комитет, Международный военный штаб и подчиненные ему подразделения, Командование объединенными вооруженными силами НАТО в Европе и в зоне Атлантического океана, Верховное

командование НАТО, подчиненная система командования, управления и информации, комитеты по вопросам исследований и разработок, агентства по вопросам тылового и материально-технического обеспечения, Подразделение раннего воздушного предупреждения и наведения НАТО), за исключением капиталовложений в строительство и системных инвестиций по Программе инвестиций в безопасность НАТО.

ВОЕННЫЙ КОМИТЕТ НАТО – высший военный орган НАТО, работающий под общим политическим руководством Североатлантического совета, ДРС и NPG, главным заданием которого является обеспечение совещательной помощи в отношении военной политики и стратегии, разработка руководящих направлений военной деятельности Верховных главнокомандующих НАТО, который входит в структуру комитетов, обеспечивающих работу механизмов проведения консультаций и принятия решений, предоставляя каждой стране-члену НАТО возможность принимать участие в деятельности Альянса на всех уровнях и во всех сферах. Комитет отвечает за разработку рекомендаций политическому руководству НАТО относительно мер, необходимых для обеспечения совместной обороны территорий стран Альянса, принимает участие в разработке общих стратегических концепций Альянса, ежегодно готовит анализ военной мощи государств и регионов, представляющих угрозу интересам НАТО. Во время кризисных ситуаций, политического напряжения или войны Комитет консультирует Североатлантический совет и Комитет оборонного планирования по вопросам военной ситуации, предоставляет рекомендации об использовании военной силы, внедрении соответствующих планов действий в особых обстоятельствах, а также относительно правил участия Альянса в определенных действиях.

ВООРУЖЕННЫЕ СИЛЫ ООН – военные формирования, с помощью которых Совет Безопасности ООН может осуществлять принудительные военные меры от имени ООН с целью поддержания или восстановления мира и безопасности, которые формируются из контингентов вооруженных сил стран-членов ООН.

ВСЕМИРНАЯ ТОРГОВАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ (ВТО) – международная организация, межгосударственный форум для урегулирования проблем многосторонних торговых отношений и реализации договоренностей Уругвайского раунда многосторонних торговых переговоров (1986-1994 гг.), целью деятельности которой является регулирование торгово-экономических отношений участников, содействие либерализации мировой торговли, создание условий для стабильного и ожидаемого развития мировой экономики, обеспечение справедливых условий конкуренции между производителями товаров и услуг разных стран. Основные принципы ВТО предусматривают: взаимное предоставление режима наибольшего благоприятствования в торговле, взаимное предоставление национального режима товарам и услугам иностранного происхождения, регулирование торговли преимущественно тарифными методами, отказ от использования количественных и прочих ограничений, открытость торговой политики, разрешение торговых споров посредством переговоров. Создана в 1995 году.

ВЫСШАЯ ОБОРОННАЯ ГРУППА ПО ПРОБЛЕМАМ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ОРУЖИЯ МАССОВОГО ПОРАЖЕНИЯ (DGP) – высший совещательный орган по оборонным аспектам проблемы распространения оружия массового поражения и систем его доставки. В группу входят высокопоставленные представители НАТО, которые занимаются оборонными делами. Состоит из Руководящего комитета

Г

DGP (эксперты рабочего уровня); других временных специальных органов, которые создаются в случае необходимости. Совместно с Высшей политико-военной группой по проблемам распространения (SGP) составляют Объединенный комитет по проблемам распространения (JCP).

ВЫСШИЙ КОМИТЕТ ПО ГРАЖДАНСКОМУ ПЛАНИРОВАНИЮ НА СЛУЧАЙ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ (SCEPC) – высший политический и совещательный орган НАТО при Североатлантическом совете, который отвечает за разработку политики и координацию деятельности планирующих комиссий и комитетов, рассматривающих вопросы океанских перевозок, гражданской авиации, пищевой промышленности, сельского хозяйства, планирование производства нефтепродуктов, гражданской связи, гражданской обороны, медицинского планирования и т.д.

ВЫСШИЙ СОВЕТ ПО ВОПРОСАМ РЕСУРСОВ (SRB) – высший совещательный орган при Североатлантическом совете по управлению военными ресурсами, которые используются совместно. В состав участников входят национальные представители, представители Военного комитета, Верховные командующие НАТО, председатели комитетов.

Г

ГЕНЕРАЛЬНАЯ АССАМБЛЕЯ ООН – один из главных органов ООН, состоящий из представителей всех стран-членов ООН и уполномоченный рассматривать вопросы, входя-

щие в компетенцию ООН, за исключением отнесенных к специальной компетенции Совета Безопасности ООН. Резолюции Генеральной ассамблеи принимаются простым большинством.

ГЕНЕРАЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ О ТАРИФАХ И ТОРГОВЛЕ (General Agreement on Tariffs and Trade GATT / ГСТТ)

– многостороннее межправительственное соглашение о режиме торговли и торговой политики, действующее с 1948 года. В рамках ГСТТ проводятся переговоры о взаимном снижении таможенных тарифов и регулировании используемых нетарифных барьеров в торговле.

ГЕНЕРАЛЬНЫЙ СЕКРЕТАРЬ НАТО – международное должностное лицо высокого уровня, председатель Североатлантического совета (САС), Комитета оборонного планирования (КОП), Группы ядерного планирования (ГЯП), номинальный председатель других высших комитетов, главное исполнительное лицо НАТО, полномочия которому предоставляются правительствами стран-членов НАТО. Генеральный секретарь привлекает и направляет процесс консультаций и принятия решений в Альянсе, предлагает вопросы, которые требуют обсуждения или принятия решения, предоставляет свои услуги для урегулирования споров между государствами-членами НАТО, руководит работой Международного секретариата как главный советник Альянса во внешних сношениях и в контактах с правительствами государств-членов и представителями средств массовой информации. Отвечает за руководство работой Международного секретариата, имеет Заместителя Генерального секретаря, Личную канцелярию и Канцелярию Генерального секретаря.

ГЛАВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ РЕСУРСАМИ НАТО (SRB) – основной совещательный отдел Североатлантического совета по

вопросам потребностей в военных ресурсах, общего финансирования и их наличия. Возглавляется национальным председателем, которого избирают государства-члены НАТО. В состав входят работники Международного секретариата.

ГРУППА ВЫСОКОГО УРОВНЯ НАТО (HIG) – совещательный орган в составе Группы ядерного планирования НАТО, который собирается для рассмотрения аспектов ядерной политики и планирования НАТО, вопросов безопасности ядерного оружия и т.д. Работает на уровне экспертов из стран-участниц НАТО.

ГРУППА КООРДИНАЦИИ ПОЛИТИКИ НАТО (PCG) – главный консультационный и совещательный орган Североатлантического союза по политико-военным вопросам, к компетенции которого относятся вопросы проведения операций по поддержанию мира, разработки концепций многонациональных объединений оперативно-тактических сил, пересмотр стратегической концепции НАТО.

ГРУППА ЯДЕРНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ НАТО (ГЯП / NPG) – главный орган принятия решений по вопросам ядерной политики НАТО, форум, на котором обсуждаются конкретные вопросы, связанные с ядерным оружием, министры обороны стран-членов НАТО, принимающие участие в работе Комитета оборонного планирования НАТО. Деятельность Группы ядерного планирования обеспечивает Штабная группа ГЯП, в состав которой входят члены национальных делегаций стран, принимающих участие в работе Группы ядерного планирования. От имени постоянных представителей ГЯП Штабная группа выполняет всю текущую работу.

Д

ДЕКЛАРАЦИЯ – заявление одного или нескольких правительств, политических партий, международных, общественных организаций, которое доводит до общего сведения программный акт, закон и т.д.

ДНЕПРОПЕТРОВСКОЕ РЕГИОНАЛЬНОЕ АГЕНТСТВО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ – агентство, целью которого является разработка и реализация региональных программ и проектов в сфере экономического развития региона, программ международного сотрудничества, активизации инвестиционных процессов в регионе, изучение и распространение международного опыта, содействие установлению деловых контактов с иностранными компаниями. Создано в 1997 году (г. Днепропетровск).

ДОГОВОР О НЕРАСПРОСТРАНЕНИИ ЯДЕРНОГО ОРУЖИЯ (ДНЯО) – комплексный документ, отражающий поддержку и выполнение принципов нераспространения ядерного оружия, строгое выполнение его положений, усиление предупреждающих механизмов Международного агентства по атомной энергии (МАГАТЭ), дальнейшего ядерного разоружения. Подписан в 2000 году в Нью-Йорке.

Е

ЕВРОКЛУБ – негосударственное объединение, основной целью которого является содействие процессам европейской интеграции Украины, развитию культурных, научных, деловых и гуманитарных связей Украины со странами Европейского Союза, распространение среди украинской молодежи информации про Европейский Союз, в странах-членах ЕС – информации об Украине. Евроклуб оказывает помощь учебным заведениям в получении и распространении информации про ЕС. Создан в 1993 году (г. Львов).

ЕВРОКОРПУС (Eurocorps) – общеевропейские военные части, которые привлекаются для выполнения гуманитарных и спасательных миссий, эвакуации граждан стран-членов, урегулирования кризисных ситуаций и выполнения миротворческих операций под эгидой ЕС, ООН или ОБСЕ. Структура состоит из командования, генерального штаба корпуса (г. Страсбург), боевых объединений, частей и подразделений обеспечения. Основан в 1992 году на 59-м франко-немецком саммите в г. Ла-Рошель (Франция). С июня 2001 года Еврокорпус в официальных документах имеет название Сил Быстрого Реагирования ЕС (Rapid Reaction Corps EU), находящихся в распоряжении ЕС и НАТО.

ЕВРОПЕЙСКАЯ АССОЦИАЦИЯ СВОБОДНОЙ ТОРГОВЛИ (European Free Trade Association / ЕАСТ) – международная межправительственная региональная торгово-экономическая организация, деятельность которой направлена на обеспечение свободной торговли между странами-участницами путем постепенного сокращения таможенных тарифов и количественных ограничений; сохранение полной

занятости в странах-членах ЕАСТ; обеспечение справедливой конкуренции между членами организации; недопущение дисбаланса при взаимных поставках сырья между странами-членами ЕАСТ; развитие мировой торговли путем снижения торговых барьеров. На страны-участницы распространяется *acquis communautaire*. Руководящим органом ЕАСТ является Совет министров, структура которого состоит из Секретариата во главе с Генеральным секретарем, комитетов и экспертных групп. Основана в 1960 году.

ЕВРОПЕЙСКАЯ АССОЦИАЦИЯ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ПО ГОСУДАРСТВЕННОМУ УПРАВЛЕНИЮ (The network of institutes and schools of public administration in Central and Eastern Europe, NISPAcee) – сеть институтов и школ государственного управления в Центральной и Восточной Европе, которые осуществляют деятельность и исследования в сфере государственного управления, а также занимаются подготовкой специалистов-профессионалов, работающих в этой сфере как практики, исследователи, консультанты, преподаватели или академические работники.

ЕВРОПЕЙСКАЯ БАНКОВСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ (European Banking Federation, FBE) – организация европейского банковского сектора, представительский орган коммерческого банковского сектора стран Европейского Содружества, который признается Комитетом Европейского Содружества, Европейским Советом Министров и Европарламентом, представляет интересы банковского сектора, выступает гарантом учета опыта и мнений участников федерации при формировании политики Евросоюза, его законодательства. Деятельность Европейской банковской федерации направлена на развитие финансового законодательства, гармонизацию механизмов надзора, бухгалтерского учета и других вопросов банковского дела. Основана в 1960 году.

ЕВРОПЕЙСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ – комплекс мер и обязательств, направленных на обеспечение взаимовыгодного сотрудничества на принципах мирного сосуществования, прочих гарантий мира в Европе, целью которой является создание и поддержание надежной системы безопасности на основе хельсинкского процесса, сокращения всех видов вооружения и т.д.

ЕВРОПЕЙСКАЯ ВАЛЮТНАЯ (МОНЕТАРНАЯ) СИСТЕМА (European Monetary System / EMS) – механизм объединения валют стран-участниц посредством механизма обменных курсов, который регулировал их отклонения от европейской денежной единицы (эю), целью которого было создание европейской зоны монетарной стабильности, помощь странам-участницам в борьбе с инфляцией и возобновление экономического роста. Введена в 1979 году. Стала основой создания экономического и монетарного союза.

ЕВРОПЕЙСКАЯ КОМИССИЯ (European Commission / Комиссия Европейских сообществ, КЕС) – исполнительный орган ЕС, который одновременно владеет правом законодательной инициативы, контроля дальнейшего процесса законотворчества, наблюдения за использованием законодательных актов, принятых Советом. Европейская комиссия имеет право принимать самостоятельные решения в таких сферах, как сельское хозяйство, торговля, конкуренция, транспорт, функционирование единого внутреннего рынка, защита окружающей среды и т.п., выполняет бюджет и управляет фондами ЕС.

ЕВРОПЕЙСКАЯ КОНФЕДЕРАЦИЯ ПРОФСОЮЗОВ (ЕКП) – региональное профсоюзное объединение, целью которого является защита и расширение прав человека, содействие развитию экономики, политики, демократии, укрепление европейской безопасности. ЕКП сотрудничает с Международной конфедерацией свободных профсоюзов.

ЕВРОПЕЙСКАЯ СИСТЕМА ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ (European System of Central Banks, ESCB) – институция, состоящая из Европейского центрального банка и центральных банков государств ЕС независимо от их принадлежности к зоне евро, основным заданием которой является удержание ценовой стабильности.

ЕВРОПЕЙСКАЯ СЧЕТНАЯ ПАЛАТА – институт ЕС, независимый орган финансового контроля, осуществляющий аудит исполнения всех доходных и расходных статей бюджета ЕС, а также органов, основанных ЕС, правильность ведения бухгалтерской документации ЕС, законность и правильность финансовых операций; исследование вопросов о добросовестности управления финансами ЕС и т.д. Структура и организация Счетной палаты определяется Договором о ЕС, внутренним регламентом палаты и состоит из аудиторов, которые объединены в четыре основные группы, секретариата Счетной палаты, Генерального секретаря, штатных и внештатных сотрудников. Создана в 1975 году на основе Аудиторской палаты.

ЕВРОПЕЙСКАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЗОНА (European Economic Area / ЕЭЗ) – зона свободной торговли, которая включает в себя ЕС и страны Европейской ассоциации свободной торговли (ЕАСТ), кроме Швейцарии; не распространяется на рыбную ловлю и сельское хозяйство. Соглашение о европейской экономической зоне, соответственно которому страны ЕАСТ-ЕЭЗ (Норвегия, Исландия и Лихтенштейн) вводят в национальные законодательства правовые наработки Европейского Сообщества во всех отраслях, на которые распространяется ЕЭЗ, вступило в действие в 1994 году (подписано в 1992 году). Органом управления ЕЭЗ является Совет, который избирается дважды в год.

ЕВРОПЕЙСКИЕ БАНКОВСКИЕ СОЮЗЫ – банковские организации стран Европы, которые объединились с целью совершенствования технической инфраструктуры банков, определения и реализации валютной политики ЕС, проведения международных валютных операций, хранения официальных валютных резервов стран-членов Европейского валютного союза и управления ими, обеспечения нормального функционирования платежной системы и т.п. В состав ЕБС входят такие организации, как: Федерация европейских банков; Объединение европейских сберкасс; Европейское объединение банковских товариществ; Европейский комитет по банковским стандартам и Комиссия по стандартизации, которые являются независимыми от других органов ЕС, от правительств стран-членов и любых других учреждений.

ЕВРОПЕЙСКИЕ ОБЩЕСТВА (European Communities / ЕС) – совокупность важных институциональных образований Европейского Сообщества (Европейское Общество по атомной энергии, Европейское общество угля и стали и Европейское экономическое общество).

ЕВРОПЕЙСКИЕ РАБОЧИЕ СОВЕТЫ – форма участия работников в управлении организациями, введенная Директивой о создании Европейского рабочего совета (принята в 1994 году).

ЕВРОПЕЙСКИЙ АЛЬЯНС АГЕНТСТВ ПРЕССЫ (ЕААП) – объединение информационных агентств стран Европы. Основан в 1957 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦИИ И РАЗВИТИЯ (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD / ЕБРР) – финансовый институт ЕС, целью которого является предоставление финансовой помощи странам

Центральной и Восточной Европы, которые установили демократические формы правления и приняли стратегию перехода к рыночной экономике. Изначально акционерами Европейского банка реконструкции и развития были страны ЕС, Европейское Сообщество и Европейский инвестиционный банк, а также США, Япония и страны бывшего советского блока. На сегодняшний день ЕБРР предоставляет кредиты, не обращаясь к средствам акционеров, а привлекая ресурсы международных финансовых рынков. Создан в 1991 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ БАНК (European Investment Bank / EIB) – некоммерческое финансовое учреждение (институт) ЕС, осуществляющий финансирование проектов, развивающих сбалансированную европейскую интеграцию, содействует экономическому и социальному объединению, прогрессу инновационной наукоемкой экономики. Европейский инвестиционный банк финансируется с помощью получения кредитов на финансовых рынках и за счет акционеров (государства-члены ЕС, которые сообща подписываются на капитал банка, разделяя между собой долевое участие). Европейский инвестиционный банк берет и выдает кредиты, основываясь на экономической политике, определенной ЕС, управляется Советом руководителей, Советом директоров, Административным комитетом, Аудиторским комитетом. Создан в 1958 году в соответствии с Римским договором.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ФОНД (European Investment Fund / EIF) – финансовое учреждение, главным заданием которого является поддержание инвестиций в малые и средние европейские предприятия. Европейский инвестиционный фонд вместе с Европейским инвестиционным банком составляют EIB Group. Создан в 1994 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ИНСТИТУТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ (The European Institute of Public Administration)

– институт, деятельность которого направлена на изучение и исследования государственного сектора и европейской политики, предоставление консультаций администрациям стран-членов ЕС и странам-кандидатам на вступление в ЕС по вопросам ускорения процесса европейской интеграции, анализа вопросов, связанных с политикой Государственной помощи в Европейском Сообществе, проблем, возникающих на пути европейской интеграции. Основан в 1981 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ МОНЕТАРНЫЙ (ВАЛЮТНЫЙ) ИНСТИТУТ (European Monetary Institute)

– институт, созданный с целью дальнейшего укрепления экономического и монетарного сотрудничества и подготовки к конечному этапу формирования экономического и монетарного союза. Создан в 1993 году в соответствии с Договором о Европейском Союзе. В 1998 году на основе Европейского монетарного (валютного) института создан Европейский центральный банк.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОМБУДСМЕН – должность, установленная

Соглашением об ЕС (Маастрихтское соглашение), представляет собой независимого посредника в конфликтах между исполнительными и законодательными ветвями власти в ЕС. Любое физическое или юридическое лицо, проживающее или имеющее законное постоянное место пребывания в странах-членах ЕС, может пожаловаться Омбудсмену на структуры ЕС. Омбудсмен назначается после каждых выборов в Европейский Парламент сроком на пять лет. Резиденция в Страсбурге. Имеет помощников – секретариат, директора, которого назначает сам. Юрисдикция Омбудсмена не распространяется только на Европейский суд и Суд первой инстанции.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ПАРЛАМЕНТ (European Parliament) – официальное название представительского института Европейского содружества и Европейского Союза, консультативно-законодательный орган ЕС, состоящий из представителей стран-членов, которые выбираются прямым голосованием в этих странах. Осуществляет консультативно-контрольные функции, утверждает бюджет ЕС и составляет межгосударственные соглашения, принимает или вносит поправки к принимающимся правовым актам и бюджету ЕС. В состав Европейского парламента входят депутаты, которые выбираются от каждой страны-члена ЕС (количество их зафиксировано в договоре о Европейском содружестве), объединяются во фракции (по внутреннему регламенту Европейского парламента – политические группы, которые не могут включать депутатов только одного государства). Органы руководства Европейским парламентом: Председатель и его заместители, Конференция председателей, Бюро и парламентские комиссии, квесторы и Генеральный секретариат. Европейский парламента работает в сессионном режиме. Принятие решений осуществляется простым большинством голосов (в отдельных случаях уставные документы предусматривают усложненный порядок принятия решений). Европейский парламента наделен полномочиями в сфере законодательной и исполнительной власти, имеет полномочия по формированию органов и назначению должностных лиц Европейского Союза, внешнеполитическими полномочиями.

ЕВРОПЕЙСКИЙ СОВЕТ (European Council) – орган управления Европейского Союза, международная политическая организация, которая носит консультативный характер, принимает решения в виде соответствующих политических выводов главенствующей стороны (Presidency conclusions)

как политические документы и правовые акты и решения, которые принимаются соответствующими институтами ЕС. Создана в 1974 году. В состав входят главы государств и правительств стран-членов ЕС, а также председатель Европейской Комиссии.

ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КОМИТЕТ – консультативный орган ЕС, который имеет право собственной инициативы выступать с собственным мнением в отношении любых вопросов, находящихся в сфере интересов ЕС. В состав комитета входят представители различных слоев общества и отраслей экономики, представители профсоюзов, малых и средних предприятий, кооперативов, профессиональных объединений, общественных организаций. Комитет консультирует Европарламент. Основан в 1958 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЦИАЛЬНЫЙ ФОНД (ЕСФ) – один из четырех структурных фондов ЕС, деятельность которого направлена на развитие человеческих ресурсов и преодоление безработицы за счет финансирования стратегических долгосрочных программ в странах-членах и регионах ЕС, ВВП которых на 75% ниже среднего в ЕС. Создан в 1957 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ (European Union / ЕС) – консолидированное многонациональное образование, межправительственное объединение стран Европы, которое посредством создания общего рынка, экономического и валютного союза, а также посредством реализации общей политики и деятельности ставит перед собой цель обеспечить непрерывный экономический рост, социальное развитие и сгруппированность стран-участниц. ЕС представляет собой доминирующую интеграционную группировку в Европе, состоящую из наднациональной Европейской Общности и межправительственных институтов, которые обеспечи-

вают сотрудничество в сфере правосудия, внутренних дел, формирование и реализацию общей внешней политики и политики безопасности. Государства-члены Европейского Союза создали общие институты, которым делегировали часть своих национальных полномочий таким образом, что решения в определенных сферах могут приниматься демократическим путем на общеевропейском уровне. Европейский Союз создан в 1993 году в соответствии с Маастрихтским договором. Европейский Союз не является юридическим лицом.

ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД – институт Европейского Союза, направленный на обеспечение соблюдения закона при использовании и толковании законодательства Европейского содружества и решения споров по правоотношениям, возникающим на основе норм учредительных договоров и законодательства ЕС; рассмотрение запросов судебных органов государств-членов, которые сталкиваются с проблемами толкования и применения норм права Европейского Союза; рассмотрение дел в порядке предварительного контроля и т.д. Внутреннюю нормативную базу составляют: Устав Суда ЕС, Устав Суда ЕОВС и Устав Суда Евратома. В состав Суда входят 15 судей (один судья от каждой страны-члена), являющиеся членами суда, 9 генеральных адвокатов (advocate general) и помощники. Решения Суда являются обязательными.

ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД АУДИТОРОВ (European Court of Auditors) – см. Европейская счетная палата

ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА – основной правозащитный институт Совета Европы, обязательную юрисдикцию которого в соответствии с ратифицированной Европейской конвенцией о защите прав человека и основных свобод признали более 40 стран-членов Совета.

Любой человек, считающий, что в отношении него нарушаются права, гарантированные Конституцией, может подать жалобу в Европейский суд по правам человека, который следит за соблюдением Конвенции, в соответствии с которой он рассматривает как индивидуальные жалобы, так и иски со стороны государств-членов.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ТАМОЖЕННЫЙ СОЮЗ – институт ЕС, который решает вопросы торговли всеми товарами, запрета установления между государствами-членами ЕС импортных и экспортных пошлин, отмены количественных ограничений во внутренней торговле между странами-членами ЕС, установления единого внешнего тарифа в отношении товаров третьих стран, введения общей торговой политики. Создан в 1968 году в рамках Европейского Экономического Сообщества.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ФОНД ВАЛЮТНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА (European Monetary Cooperation Fund / FECOM / ЕФВС) – финансовый институт ЕС, основной задачей которого является концентрация денежных ресурсов, необходимых для стабилизации обменных курсов валют и выравнивания платежных балансов и расчетов. Средства Фонда образуются за счет валюты, которая депонируется странами-членами ЕС. Создан в 1973 году в рамках Европейской валютной системы.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ФОНД РАЗВИТИЯ (European Development Fund / EDF / ЕФР) – международная финансовая организация Европейского экономического содружества, которая осуществляет деятельность при Европейской комиссии и целью которой является финансирование без возврата ассоциированных стран; главный финансовый инструмент ЕС в сфере поддержки развития стран «третьего мира», финансирования проектов с низким уровнем рен-

табельности либо вообще нерентабельных. Европейский фонд развития не является частью бюджета Европейского Сообщества. ЕФР наполняется за счет средств государств-членов, руководствуется собственными финансовыми правилами и управляется специальным комитетом (текущее управление ЕФР осуществляет Европейская Комиссия вместе с учреждениями, созданными в рамках соглашений о партнерстве). Государства-члены определяют в Совете Европы бюджет (сроком действия до пяти лет) Европейского фонда развития посредством заключения договора, который должен быть ратифицирован национальными парламентами. Создан в 1959 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ФОНД РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ (ЕФРР) – один из четырех структурных фондов ЕС, составная часть бюджета ЕС, финансирование которой направляется преимущественно на поддержание деятельности Инициативы по трансграничному, межгосударственному и межрегиональному сотрудничеству (INTERREG III) с целью содействия социально-экономическому развитию и структурным преобразованиям в регионах, ВВП которых на 75% ниже среднего по ЕС, а также в городах, находящихся в кризисных состояниях. Создан в 1975 году.

ЕВРОПЕЙСКИЙ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ БАНК (European Central Bank / ЕЦБ) – финансовый институт ЕС, главной задачей которого является ценовая стабильность в зоне единой европейской валюты (евро). ЕЦБ ответственен за монетарную политику, валютные операции и управление валютными резервами стран зоны евро и не должен подвергаться политическому давлению. Европейский центральный банк создан в 1998 году в соответствии с Договором об ЕС в рамках конечного этапа формирования Экономического и монетарного союза. Руководство ЕЦБ осуществляется

Управляющим советом и Исполнительным комитетом, которые координируют деятельность Европейской системы центральных банков.

ЕВРОПЕЙСКОЕ СООБЩЕСТВО ПО АТОМНОЙ ЭНЕРГИИ

(European Atomic Energy Community, ЕАЕС) – региональная межправительственная организация по финансированию и координации деятельности в сфере производства и использования атомной энергии, задачами которой являются создание необходимых условий для возникновения и быстрого роста атомной промышленности, содействие повышению жизненного уровня в странах-членах и развитию взаимных обменов с другими странами, а деятельность направлена на разработку единых норм безопасности для защиты здоровья работников на атомных предприятиях и всего населения; надзор за регулярным и справедливым обеспечением потребителей в Сообществе ядерным топливом и рудой; гарантирование путем надлежащего контроля невозможности использования ядерных материалов на другие цели и т.п. ЕАЕС сотрудничает с Международным агентством по ядерной энергии (МАГАТЭ), финансируется странами-участницами в соответствии с установленными для каждой из них квотами. Основными органами ЕАЕС являются Генеральный директор по вопросам энергетики, Direktorat по гарантиям (обеспечение гарантий нераспространения ядерных материалов), Агентство Евратом по поставкам и Общие исследовательские центры. Создана в 1957 году.

ЕВРОПЕЙСКОЕ СООБЩЕСТВО УГЛЯ И СТАЛИ (European

Coal and Steel Community, ЕСУС) – региональная межправительственная экономическая организация, объединившая каменноугольную, железорудную, металлургическую отрасли промышленности стран-участниц (Германия, Франция, Италия, Бельгия, Нидерланды, Люксембург) с

целью координации и модернизации производства для увеличения его объемов, снижения цен путем отмены торговой пошлины и количественных ограничений на движение товаров. Основано в 1951 году (г. Париж). Прекратило существование в 2002 году вследствие вступления в действие Договора об основании Европейского Содружества.

ЕВРОПЕЙСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ ПО ВОПРОСАМ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЙ И МОШЕННИЧЕСТВА (European Anti-fraud Office, ОЛАФ) – служебная инстанция Европейской Комиссии по борьбе с мошенничеством и злоупотреблениями в сфере использования средств из бюджета ЕС (контрабанда, злоупотребления финансовой помощью и целевой государственной помощью, НДС и т.д.) В структуру управления входят директор управления, надзорный комитет. Создано в 1999 году.

ЕВРОПЕЙСКОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДРУЖЕСТВО (European Economic Community, ЕЭС) – региональная межправительственная экономическая и политическая организация, главной целью которой является формирование общего рынка путем создания условий для свободного движения товаров, услуг, рабочей силы и капитала; постепенная отмена между странами-членами таможенных тарифов и количественных ограничений на импорт и экспорт товаров; введение общего таможенного тарифа и общей торговой политики в отношении третьих стран; проведение общей политики в сфере сельского хозяйства и транспорта; гармонизация законодательства и технических норм и координация экономической, социальной и валютной политики. Основана в 1957 году (г. Рим). В результате принятия Договора про Европейский Союз в 1992 году (Маастрихтский договор) и в соответствии с его положениями Европейское экономическое содружество было реорганизовано и переименовано в Европейское Сообщество.

ЕВРОПОЛ (Европейская полиция, Europol) – учреждение правопорядка ЕС, которое собирает и систематизирует информацию относительно уголовных преступлений с целью координации работы национальных служб стран-членов ЕС в борьбе с международной организованной преступностью, оптимизации информационного обмена между национальными полицейскими службами, оперативного анализа мероприятий, осуществляемых государствами-членами, подготовки стратегических отчетов и исследования преступности, экспертизы и технической поддержки в рамках расследований и операций внутри ЕС. Располагается в г. Гааге (Нидерланды). Создана в соответствии с Маастрихтским договором в 1998 году.

ЕВРОРЕГИОН (Euroregion) – одна из институциональных форм сотрудничества административно-территориальных единиц европейских государств, которая осуществляется в соответствии с двухсторонними или многосторонними соглашениями о трансграничном сотрудничестве.

ЕВРОСТАТ – статистическая служба Европейского союза, которая занимается сбором статистической информации по странам-членам ЕС и гармонизацией статистических методов, используемых этими странами, осуществляет сотрудничество с национальными службами статистики стран ЕС с целью разработки единых статистических стандартов. Евростат возглавляет Генеральный директор, которому подчиняются семь директоров, ответственных за ресурсы, статистические методы и инструменты; публикации; государственную и общеевропейскую статистику; экономику и региональную статистику; сельское хозяйство и экологию; сотрудничество; социальную статистику и информационное сообщество; бизнес-статистику. Основана в 1953 году как статистическая служба Европейского объ-

единения угля и стали. В 1958 году на ее базе сформирован генеральный директорат, основной задачей которого было обеспечение генерального директора Еврокомиссии, а также других европейских институтов статистической информации, необходимой для формирования, реализации и анализа политики, которая ими проводится.

ЕВРОЮСТ – структурное подразделение организаций ЕС, задачей которого является повышение эффективности деятельности правоохранительных органов государств-членов ЕС в области расследования и судебного преследования особо опасных международных преступлений, организованного криминалитета. Сформирован в 2002 году.

3

ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКИЙ СОЮЗ (Western European Union / ЗЕС) – закрытая военно-политическая группировка стран Европы, связанная с НАТО, имеет оперативные полномочия в сфере обороны, главной функцией которой является обеспечение и поддержание коллективной безопасности. В состав ЗЕС входят страны-члены, ассоциированные члены (Исландия, Норвегия, Польша, Турция, Венгрия, Чехия), ассоциированные партнеры (Болгария, Эстония, Латвия, Литва, Румыния, Словакия, Словения), наблюдатели (Австрия, Дания, Финляндия, Ирландия, Швеция). Создан в 1955 году в соответствии с Парижскими соглашениями сроком на 50 лет.

И

ИНСТИТУТ ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА – независимая общественная исследовательская организация, деятельность которой направлена на евроатлантическую интеграцию Украины путем осуществления анализа, разработки рекомендаций и прогнозов в сфере международных отношений в целом и внешней политики в частности.

ИНСТИТУТ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ ЛЬВОВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. И.ФРАНКО – негосударственное учреждение, целью которого является исследование проблем вхождения Украины в европейский правовой простор и ее участие в формировании системы коллективной безопасности в Европе, двухстороннего сотрудничества Украины с государствами-членами Европейского Союза. Основан в 1999 году.

ИНСТИТУТ ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОБЛЕМ БЕЗОПАСНОСТИ (The European Institute for Security Studies (ISS)) – институт, имеющий автономный статус, не представляет и не защищает интересы любого государства или группы государств ЕС, имея целью помощь в создании общеевропейской культуры безопасности, поддержки обсуждения стратегических вопросов, обеспечения лучшего взаимодействия между европейскими структурами, принимающими решения экспертами.

ИНСТИТУТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ПРОЦЕССОВ ИНТЕГРАЦИИ И ГЛОБАЛИЗАЦИИ (ИМИПИГ) – негосударственная организация, целью которой является содействие привлечению общественных инициатив в под-

держку демократических реформ и углублению процессов евроатлантической интеграции Украины, исследования процессов демократического развития украинского законодательства в условиях глобализации и интеграции. По инициативе ИМИПИГ создан Общественный Совет при Комитете Верховной Рады Украины по иностранным делам. Основана в 2003 году.

ИНСТИТУТ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ И МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ НАН УКРАИНЫ – научно-исследовательское учреждение в системе Национальной Академии наук Украины, имеющее целью исследование проблем устойчивого развития в условиях глобализации, внешнеполитических измерений, осуществления экономических реформ и перехода к стабильному развитию в евроатлантическом регионе на основе формирования концептуального фундамента мирового опыта обеспечения национальных интересов методами внешней политики и дипломатии, исследования основных тенденций расширения Европейского Союза на Восток, перспектив и последствий вступления Украины в ВТО, влияния евроинтеграционных процессов на социально-экономическое развитие в Украине. Создан в 1991 году.

ИНСТИТУТ РЕГИОНАЛЬНЫХ И ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ «ЕВРОРЕГИО-УКРАИНА» – ассоциированная независимая исследовательская организация Института Восток-Запад, представляющая собой сеть организаций и отдельных исследователей из более чем 40 стран и имеющая целью содействие реализации инициатив по утверждению демократии, функционирующей рыночной экономики, консолидации гражданского общества, содействие разработке предложений для правительства Украины относительно конкретных путей внедрения сба-

лансированной государственной региональной политики с учетом интересов центральных и региональных органов власти.

ИНСТИТУТ РЕФОРМ – негосударственный аналитический центр, целью которого является содействие проведению экономических преобразований в Украине и утверждения ценностей социальной рыночной экономики и гражданского общества на основе осуществления исследований проблем экономического развития, общественной экспертизы государственных решений, создания эффективных процедур публичного диалога общественности и представителей органов власти.

ИНСТИТУТ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА – негосударственный научно-аналитический центр, основными направлениями деятельности которого являются исследования проблем построения свободной независимой, демократической Украины, поддержка кардинальных партнерских отношений между властью и деловыми кругами, формирование рыночного мировоззрения среди широких слоев населения и национальной элиты Украины, утверждение индивидуальной свободы и традиционных национальных ценностей. Основан в 1994 году.

ИНСТИТУТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ И ПОЛИТИЧЕСКИХ КОНСУЛЬТАЦИЙ – исследовательская организация, являющаяся частью немецкой программы ТРАНСФОРМ. Финансируется совместно правительствами Украины и Германии с целью обеспечения украинского правительства, органов государственной власти аналитической информацией о состоянии национальной экономики и экономической политики, предоставления политических консультаций и т.п. Основан в 1999 году.

ИНСТИТУТЫ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА – институциональная структура ЕС, элементы которой формируются из лиц, действующих как официальные представители государств-членов, и из лиц, которые предлагаются национальными правительствами, но действуют от имени всего Содружества. Главными органами управления ЕС являются: Европейский Совет; Совет ЕС; Европейская Комиссия; Европейский парламент; Европейский суд. Вспомогательные и консультативные органы: Экономический и социальный комитет; Комитет регионов; Счетная палата (Палата аудиторов).

ИНТЕРПОЛ – неправительственная международная организация криминальной полиции, основной задачей которой является сотрудничество в борьбе с преступностью (торговля наркотиками, терроризм и т.д.). Создана в 1923 году.

ИНФОРМАЦИЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ – совокупность сообщений об актуальных событиях внутренней и международной жизни, распространяющаяся с помощью СМИ.

ИСПОЛНИТЕЛЬНАЯ РАБОЧАЯ ГРУППА (EWG) – высший совещательный орган Североатлантического совета по вопросам обороны, отношений с другими организациями.

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ СЕКРЕТАРИАТ – орган, который должен обеспечивать четкую работу Североатлантического совета (САС), Совета евроатлантического партнерства (СЕАП), Постоянного совместного совета НАТО-Россия (ПСС), Комиссии Украина-НАТО (КУН), Группы средиземноморского сотрудничества (МСС), Комитета оборонного планирования (ОРП), Группы ядерного планирования (НПГ), работу вспомогательной структуры комитетов, рабочих групп и отвечает за планирование и организацию всех саммитов и встреч на уровне министров в штаб-квартире НАТО и за границей.

К

КОЛЛЕКТИВНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ – сотрудничество стран, их общие усилия по поддержанию мира, предотвращению угрозы войны, ликвидации актов агрессии, которое может осуществляться в пределах международной организации (ООН), либо в пределах региональных организаций или соглашений.

КОМАНДОВАНИЕ НАТО ПО ВОПРОСАМ ТРАНСФОРМАЦИИ (АСТ) – орган, возглавляемый верховным главнокомандующим Объединенных вооруженных сил НАТО по вопросам трансформации (SACT) и отвечает за реализацию и сопровождение процесса трансформации вооруженных сил и обороноспособности Альянса.

КОМАНДОВАНИЕ ОВС НАТО ПО ВОПРОСАМ ОПЕРАЦИЙ – орган, отвечающий за проведение всех операций Альянса, в структуру которого входят постоянные командования ОВС НАТО (способные проводить операции с места их постоянного расположения или обеспечивать поддержку сухопутного штаба Многонациональных объединенных оперативно-тактических сил (МООТС), постоянный штаб (может использовать возможности штаба МООТС в целях разворачивания на море).

КОМИССИЯ УКРАИНА-НАТО – формат, в котором Североатлантический совет в соответствии с Хартией Украина-НАТО периодически проводит заседания с Украиной. Членами Комиссии являются все страны-члены НАТО и Украина. Председателем Комиссии является Генеральный секретарь НАТО. Консультации по политическим вопросам осуществляются в рамках Комиссии Украина-НАТО и

СЕАП. Комиссия собирается для общей оценки состояния развития отношений, надзора за процессом планирования и разработки предложений относительно путей улучшения или дальнейшего развития сотрудничества между Украиной и НАТО.

КОМИТЕТ ВНУТРЕННЕЙ БЕЗОПАСНОСТИ НАТО (NSC) – совещательный орган по вопросам безопасности НАТО, действующий при Североатлантическом совете. В состав Комитета входит рабочая группа по вопросам гарантирования безопасности автоматизированной обработки данных.

КОМИТЕТ НАТО ПО ВОПРОСАМ ИНФРАСТРУКТУРЫ – орган НАТО, отвечающий за реализацию программ инвестиций НАТО в безопасность. Решения, которые принимаются Комитетом, утверждаются Высшей комиссией по ресурсам при одобрении Североатлантического совета или Комитета оборонного планирования.

КОМИТЕТ НАТО ПО ОПЕРАТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОВЕТА И УЧЕНИЙ (СОЕС) – главный консультативный и координационный форум по вопросам урегулирования кризисных ситуаций, подготовки и проведения учений по урегулированию кризисов. Также охватывает вопросы, касающиеся Ситуативного центра НАТО. Заседания проводятся на уровне политических представителей национальных делегаций, которые занимаются урегулированием кризисных ситуаций и учениями.

КОМИТЕТ ОБОРОННОГО АНАЛИЗА НАТО (DRC) – высший совещательный комитет при комитете оборонного планирования, к компетенции которого относятся вопросы планирования сил, интегрированной военной структуры. Осуществляет деятельность на уровне советников по оборонным вопросам при национальных организациях.

КОМИТЕТ ОБОРОННОГО ПЛАНИРОВАНИЯ НАТО (КОП) – орган, который занимается оборонными вопросами и делами, касающимися коллективного планирования обороны, дает установки военному руководству НАТО и, в пределах своих полномочий, имеет такие же функции и власть, как и САС; главный орган принятия решений по вопросам, принадлежащим интегрированной военной структуре НАТО. Состоит из постоянных представителей (послов), министров иностранных дел и обороны. В Комитете представлены все государства-члены Альянса, кроме Франции.

КОМИТЕТ ПО ВОПРОСАМ ПОЛИТИКИ И БЕЗОПАСНОСТИ ЕС (Political and Security Committee) – институт европейской политики безопасности и оборонной политики, а также общей внешней политики и политики безопасности (ОВППБ), подчиненный Совету министров. Комитет осуществляет стратегическое руководство и политический контроль за операциями по преодолению кризисных ситуаций, следит за развитием международных событий в сфере ОВППБ, помогает определять направления этой политики и наблюдает за их реализацией. В состав Комитета входят по одному представителю от каждой страны-члена, Военно-политическая группа (Politico-Military Group), Комитет по гражданским аспектам урегулирования кризисных ситуаций (Committee for Civilian Aspects of Crisis Management), Военный комитет (Military Committee) и Военный персонал (Military Staff).

КОМИТЕТ ПО ИНФОРМАЦИИ И КУЛЬТУРНЫМ СВЯЗЯМ НАТО (CICR) – совещательный орган при Североатлантическом совете по вопросам информации и прессы. Заседания происходят на уровне представителей делегаций стран-членов НАТО.

КОМИТЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА НАТО (ССМС) – основной орган НАТО, принимающий решения по проблемам современного общества соответственно существующим программам НАТО, форум для обмена знаниями и опытом в технических, научных и политических аспектах, социальных и экологических вопросах как в гражданской, так и в военной сферах между НАТО и странами-партнерами с СЕАС. Работает на уровне национальных представителей-специалистов по вопросам экономики, ответствен за реализацию экологических программ в странах-членах НАТО. Деятельность финансируется из гражданского бюджета НАТО с целью предоставления грантов экспертам для участия в мероприятиях Комитета. Создан в 1969 году.

КОМИТЕТ ПОСТОЯННЫХ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ЕС (Coreper / Корепер) – объединение глав (послов) и членов постоянных представительств стран ЕС, играющий важную роль в системе принятия решений Европейского Сообщества, заданием которого является подготовка заседаний Совета министров, ведение переговоров об их повестке (предложения и проекты решений готовит Европейская Комиссия) и предварительное рассмотрение вопросов; являющийся форумом представителей и национальных правительств их стран, и органом политического контроля, который руководит работой экспертных групп и следит за их деятельностью. Комитет осуществляет деятельность на уровне заместителей постоянных представителей и председателей постоянных представительств.

КОМИТЕТ ПРОТИВОВОЗДУШНОЙ ОБОРОНЫ НАТО (NADC) – совещательный орган Североатлантического совета и СЕАП по вопросам противовоздушной обороны, целью которого является содействие гармонизации международного планирования в отношении управления

и командования воздушным пространством и противовоздушным вооружением. В состав NADC входят представители ведомств противовоздушной обороны, комиссия по противовоздушным вооружениям, комиссия по философии противовоздушной обороны, межштабная группа раннего предупреждения, представители ведомств противовоздушной обороны стран-партнеров НАТО.

КОМИТЕТ РЕГИОНОВ (Committee of the Regions / CoR)

– консультативный орган, выступающий гарантом участия местных и региональных органов власти в деятельности институтов власти Европейского Союза по вопросам экономического и социального единства, трансевропейского транспорта, телекоммуникаций и энергетических сетей, здравоохранения, образования, культуры, политики трудовой занятости, профессионального обучения, социальной политики и т.д., имеет автономную организационную структуру и собственные процедурные правила. Основная работа Комитета заключается в оценке с точки зрения интересов регионов предложений Европейской Комиссии. В структуре Комитета шесть комиссий: Комиссия по единой территориальной политике (COTER), Комиссия по экономической и социальной политике (ECOS), Комиссия по жизнеспособному развитию (DEVE), Комиссия по культуре и образованию (EDUC), Комиссия по вопросам конституции и европейского управления (CONST), Комиссия по внешним сношениям (RELEX). Создан в 1994 году.

КОМИТЕТЫ И РАБОЧИЕ ГРУППЫ – институты, задачей которых является оказание помощи учреждениям ЕС, принятие участия на всех этапах законодательного процесса, выполнение консультативных и экспертных функций. Существует около 60 консультативных комитетов Европейской Комиссии, комитеты Европейского Парламента, комитеты Совета Европы и т.д.

КОНВЕНЦИЯ – соглашение, название международного договора, как правило, многостороннего.

КОНФЕДЕРАЦИЯ – союз суверенных государств, созданный для достижения определенных внешнеполитических и военных целей, который может быть превращен в федерацию.

КОНФЕРЕНЦИЯ – сборы, совещания представителей государств, членов или представителей общественных организаций, политических партий, научных и т.п. организаций с целью обсуждения определенных проблем и вопросов.

КОНФЕРЕНЦИЯ ООН ПО ТОРГОВЛЕ И РАЗВИТИЮ (ЮНКТАД) – орган Генеральной ассамблеи ООН, задачей которого является содействие развитию международной торговли, равноправного сотрудничества между странами на взаимовыгодных основах, разработка рекомендаций по функционированию международных экономических отношений. ЮНКТАД выполняет функцию межправительственного форума, в рамках которого происходит обмен опытом, обеспечивает технической помощью развивающиеся страны и страны с переходной экономикой, а также занимается исследованиями и сбором информации. Государства-члены ЮНКТАД разделены на четыре группы по социально-экономическому и географическому принципу. Решения ЮНКТАД имеют рекомендательный характер. Создан в 1964 году.

КРЕПКОЕ ЯДРО (Hard core) – ограниченная группа государств-членов ЕС, которые выявили желание основать усиленное сотрудничество и могут его развивать. Санкционирована Амстердамским договором и осуществляется путем внедрения механизма усиленного сотрудничества, который предоставил возможность определенному количеству государств-членов углублять интеграции в пределах правовой и институциональной системы ЕС.

Л

ЛИГА – союз, общество, товарищество, ассоциация, объединение отдельных лиц, организаций или государств.

М

МЕЖДУНАРОДНАЯ АССОЦИАЦИЯ ПОЛИТИЧЕСКИХ НАУК – международная неправительственная организация, которая входит в состав Международного совета социальных наук ЮНЕСКО, и целью которой является содействие развитию политических наук. Основана в 1949 году по инициативе ЮНЕСКО.

МЕЖДУНАРОДНАЯ АССОЦИАЦИЯ РАЗВИТИЯ (МАР) – межправительственное специализированное учреждение ООН, предоставляющее кредиты развивающимся странам на более выгодных условиях, чем Международный банк реконструкции и развития. Основана в 1960 году как филиал Международного банка реконструкции и развития.

МЕЖДУНАРОДНАЯ АССОЦИАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ НАУК (МАЭН) – объединение национальных ассоциаций экономистов, целью которого является распространение экономических знаний, усиление личных контактов между учеными и т.п. Основана в 1949 году по инициативе ЮНЕСКО.

МЕЖДУНАРОДНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ – состояние международных отношений, исключающее нарушение общего мира или создание угрозы безопасности народов в любой форме. Основными принципами Международной безопасности являются: принятие коллективных мер для предотвращения и устранения угрозы миру, недопущение или подавление актов агрессии, неиспользование силы или угрозы силой, разрешение международных споров мирным путем, международное сотрудничество в разрешении международных проблем экономического, социального, культурного характера и т.п.

МЕЖДУНАРОДНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТРУДА (МОТ) – международная организация поддержания международного сотрудничества в деле обеспечения мира во всем мире и уменьшения социальной несправедливости за счет улучшения условий труда. МОТ принимает различные конвенции и разрабатывает рекомендации, устанавливает международные стандарты в сфере труда, занятости, профессиональной подготовки, условий труда, социального обеспечения, безопасности труда и здоровья. Основана в 1919 году.

МЕЖДУНАРОДНАЯ ТОРГОВАЯ ПАЛАТА – международная организация, орган международного коммерческого арбитража, объединяющий представителей бизнеса с целью содействия торговле, открытию рынков, экономическому росту, созданию рабочих мест, осуществляет коммерческий арбитраж, устанавливает стандарты и правила ведения бизнеса, налаживает сотрудничество с международными организациями, осуществляет консультативную помощь ВТО, «большой восьмерке», ООН, отстаивает интересы бизнеса на международной арене.

МЕЖДУНАРОДНОЕ АГЕНТСТВО АТОМНОЙ ЭНЕРГИИ (МАГАТЭ) – международная организация, устанавливающая стандарты ядерной безопасности и защиты окружающей среды, предоставляет странам-членам техническую помощь, поощряет обмен научной и технической информацией по ядерной энергии, осуществляет контроль за мирным использованием атомной энергии. МАГАТЭ дает советы и практическую помощь правительствам разных стран относительно осуществления программ использования атомной энергии, собирает информацию по каждому аспекту ядерных технологий и распространяет ее с помощью своей Международной ядерной информационной системы в г. Вене. Создано в 1956 году.

МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО – система правовых принципов и норм, созданных путем соглашения между странами, регулирующая отношения между ними и другими субъектами международного права (государства, международные организации, специфические политико-территориальные единицы), основой которой является принцип мирного сосуществования. Источником Международного права являются международные договоры. Среди основных норм международного права выделяются принципы неприменения силы или угрозы силой, мирного разрешения международных споров, равноправия государств, принцип невмешательства и т.д., исполняющиеся с помощью международных организаций.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ (МЕЖГОСУДАРСТВЕННЫЕ) ОРГАНИЗАЦИИ – постоянные объединения государств для сотрудничества в сфере международных отношений. Соответственно задачам существуют международные организации общей компетенции (ООН), специальные (МАГАТЭ), универсальные (ООН) или региональные.

МЕЖДУНАРОДНЫЕ СИЛЫ СОДЕЙСТВИЯ БЕЗОПАСНОСТИ (ISAF / ИСАФ) – Объединенные военные части, созданные по результатам Боннской конференции (2001 г.) после свержения режима талибов и действующие под мандатом ООН (не являются силами ООН, действуют с санкции Совета безопасности ООН) и НАТО (с 2003 г.), состоящие из 35 тысяч военнослужащих из 37 стран и 25 Групп восстановления провинций (ГВП). Основные военные задачи ИСАФ: содействие укреплению власти афганского правительства на всей территории страны, проведение операций по обеспечению стабильности и безопасности во взаимодействии с афганскими силами безопасности; проведение инструктажа и поддержка афганской национальной армии; помощь в реализации программ афганского правительства, направленных на разоружение незаконных вооруженных формирований. Политическое руководство и координацию миссий Международных сил содействия безопасности осуществляет Североатлантический совет (командование, координация и планирование сил). Стратегическое управление осуществляет оперативный штаб НАТО – штаб Верховного главнокомандующего объединенными вооруженными силами НАТО в Европе (штаб ВГК ОВС НАТО). Финансирование обеспечивают государства, предоставляющие военные контингенты.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ БАНК РЕКОНСТРУКЦИИ И РАЗВИТИЯ (МБРР) – международная финансовая организация, главное учреждение Мирового банка, задачей которого является снижение бедности в странах со средним уровнем доходов, а также платежеспособных странах путем содействия устойчивому развитию за счет предоставления займов, гарантий, инструментов управления рисками и (некредитных) аналитических и консультационных услуг.

Членами МБРР являются 184 страны, выступающие акционерами банка. Высший орган управления МБРР – совет управляющих, который собирается ежегодно, и каждая страна в котором представлена национальным управляющим (министр финансов или глава центробанка). Основан в 1944 году.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ВАЛЮТНЫЙ ФОНД (МВФ) – межправительственное специализированное учреждение ООН, целью которого является координация валютно-финансовой политики стран-членов и предоставление краткосрочных, среднесрочных, частично – долгосрочных займов для урегулирования платежных балансов, поддержки валютных курсов. Капитал МВФ состоит из вкладов стран-членов соответственно предоставленным им квотам. Основан в 1944 году.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ВОЕННЫЙ ШТАБ НАТО – структура НАТО, отвечающая за планирование, анализ военных вопросов и разработку рекомендаций в отношении политики в военной сфере, которые выносятся на рассмотрение Военного комитета, обеспечивает реализацию политики и выполнение решений Комитета, предоставляет помощь Военному комитету в подготовке его решений и обеспечения их дальнейшего исполнения, принимает участие в сотрудничестве со странами Центральной и Восточной Европы в рамках программы Партнерство во имя мира. МВШ возглавляет директор – офицер в ранге генерала или адмирала, кандидатура которого предлагается государствами-членами Альянса и утверждается Военным комитетом. В структуре Международного военного штаба есть исполнительный координатор, директор МВШ, имеющий пять помощников, каждый из которых возглавляет конкретный отдел.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОМИТЕТ ЗА ЕВРОПЕЙСКУЮ БЕЗОПАСНОСТЬ И СОТРУДНИЧЕСТВО – консультативный орган при Экономическом и социальном совете ООН и ЮНЕСКО, неправительственная организация, целью которой является содействие сотрудничеству представителей различных политических и общественных слоев европейских стран. Создан в 1972 году.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СЕКРЕТАРИАТ – орган НАТО, обеспечивающий работу Североатлантического совета и подчиненных комитетов, формируется из граждан государств-членов Альянса и обеспечивает деятельность Совета, подчиненных ему комитетов и рабочих групп, а также Совета евроатлантического партнерства, Постоянного общего совета НАТО-Россия, Комиссии Украина-НАТО и Группы средиземноморского сотрудничества, и предоставляет поддержку государствам-членам НАТО и государствам-партнерам в процессе достижения консенсуса и принятия решений, отвечает за подготовку встреч и последовательное исполнение решений комитетов НАТО. В состав Международного секретариата, сотрудники которого подчинены Генеральному секретарю, входят Канцелярия Генерального секретаря, пять рабочих отделов, Отдел управления и Отдел финансового контроля.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СОВЕТ АУДИТОРОВ – орган, состоящий из работников государственных органов аудита стран-членов НАТО, имеющий независимый статус; отбираются правительствами стран, которые оплачивают их труд, и проверяют счета всех структур НАТО, а также счета, связанные с расходами в рамках совместно финансируемой программы инфраструктуры. Назначение аудиторов утверждает Североатлантический совет, которому они подотчетны.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СУД ООН – один из главных органов ООН, который разрешает международные споры, предоставляет консультации по юридическим вопросам Генеральной ассамблее, Совету безопасности, прочим органам и специализированным организациям ООН. В составе Международного суда ООН 15 судей. Действует на основе международного права. Решения Международного суда ООН обжалованию не подлежат.

МЕЖПРАВИТЕЛЬСТВЕННАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ – переговоры между правительствами стран-членов ЕС с целью внесения изменений и дополнений в соглашения относительно институциональной и юридической структуры ЕС, осуществления институциональной реформы в условиях расширения Европейского Союза.

МЕМОРАНДУМ – один из видов дипломатической переписки, в которой излагается фактическая, юридическая или документальная часть вопроса, по поводу которого он отсылается как приложение к дипломатической ноте или как отдельный документ.

МИРНЫЕ ДОГОВОРЫ – международные соглашения о прекращении состояния войны и восстановлении официальных отношений, урегулировании территориальных и прочих вопросов между странами, пребывавшими в состоянии войны.

МИРНЫЕ СПОСОБЫ РАЗРЕШЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СПОРОВ – международно-правовые способы урегулирования споров между государствами мирным путем соответственно принципам международного права. Среди мирных способов разрешения международных споров выделяются переговоры, обследования, посредничество, примирение, арбитраж, судебное рассмотрение, обращение к региональным органам, соглашения и т.д.

МИРОВОЙ БАНК – объединение международных финансовых организаций под единым руководством, в которое входят Международный банк реконструкции и развития (IBRD), Международная финансовая корпорация (IFC), Международная ассоциация развития (IDA), Международное агентство по инвестиционным гарантиям (MIGA), Международный центр урегулирования инвестиционных споров (ICSID), функционирующее как форум общения инвесторов и стран, требующих инвестиций. Входит в систему ООН. Главной целью Мирового банка является содействие экономическому росту и социальному развитию развивающихся стран. Членами организации являются 184 страны.

МИССИЯ УКРАИНЫ ПРИ НАТО – заграничная дипломатическая организация Украины, представительство Украины при международной организации, основанное с целью обеспечения постоянного сотрудничества Украины с НАТО и участия в Совете Евроатлантического Партнерства с целью обеспечения реализации государственной политики Украины в отношении сотрудничества с НАТО, представительства Украины при НАТО, его органах и поддержания с этой организацией официальных отношений, обеспечения постоянных контактов с политическими и военными структурами НАТО, представительства Украины в СЕАП и ее органах, принятия участия в работе органов СЕАП, Программе НАТО «Партнерство ради мира», Комиссии Украина-НАТО и других общих органах. Основана в 1997 году.

МНОГОНАЦИОНАЛЬНЫЕ ОБЪЕДИНЕННЫЕ ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКИЕ СИЛЫ (МООТС) – многонациональная и многовидовая тактическая группировка, способная к быстрому развертыванию, осуществляющая специфические миссии и выполняющая полный спектр

военных задач Альянса, требующих многонационального и многовидового командования, контроля со стороны штабных элементов МООТС (воздушный, сухопутный и морской компоненты Сил реагирования НАТО, подчиненные МООТС), которые могут включать компоненты стран-участниц, не являющихся членами НАТО. МООТС создано с целью выполнения текущих решений Североатлантического совета, участия в операциях, проводимых Западно-европейским Союзом, поддержки единства европейской политики в сфере безопасности и обороны, обеспечения практического военно-политического сотрудничества в рамках программы «Партнерство ради мира». К основным задачам МООТС относятся: предоставление гуманитарной помощи, проведение операций по поддержке и восстановлению мира, обеспечение коллективной обороны.

МНОГОСТОРОННИЕ РАСЧЕТЫ – система международных расчетов между несколькими странами, которые имеют экономические отношения. Формами расчетов являются валютные расчеты, клиринг.

МОЛОДЕЖНЫЙ ЦЕНТР АТЛАНТИЧЕСКОГО СОВЕТА УКРАИНЫ – общественная организация, главной целью которой является распространение информации и пропаганда идей интеграции Украины в европейские и евроатлантические структуры сотрудничества и безопасности среди украинской молодежи. Центр является единственным официальным представителем Украины в Молодежной ассоциации атлантического договора (YATA), который имеет право формировать украинскую молодежную делегацию и представлять Украину на Молодежных атлантических саммитах НАТО, которые происходят параллельно с официальными саммитами Альянса. Создан в рамках молодежной программы Атлантического Совета Украины (APU).

Н

МОЛОДЕЖНЫЙ ЦЕНТР «ФОРУМ» – общественная независимая организация, целью которой является содействие молодежи Украины, ее интеллектуальному, культурному, духовному развитию путем обучения и стажирования в США, Венгрии, Польше, участии в международных саммитах ООН, украинско-российских конференциях. Основан в 2000 году.

Н

НАТО (Организация Североатлантического договора / North Atlantic Treaty Organization / NATO) – военно-политический блок стран Европы и Северной Америки. Высший орган руководства НАТО – сессия Совета НАТО. Между сессиями деятельностью Совета руководят Постоянный совет и Военный комитет. Организация деятельности руководящих органов НАТО возложена на Генерального секретаря НАТО, который возглавляет Международный секретариат. Создан в 1949 году.

НАУЧНЫЙ КОМИТЕТ НАТО (SCOM) – основной орган принятия решений по научной программе НАТО. Действует на уровне национальных экспертов по научной политике, назначенных правительствами или независимыми органами стран-участниц. В случае необходимости может создавать различные подкомитеты, совещательные и руководящие группы. Комитет возглавляет Помощник Генерального секретаря по научным и экологическим вопросам.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ ПРОБЛЕМ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ – государственное учреждение, обеспечивающее Президента Украины, Совет национальной безопасности и обороны, Кабинет Министров Украины концептуальными и информационно-аналитическими материалами по актуальным вопросам развития международных процессов, научно обоснованными предложениями относительно формирования стратегии в отношениях с ведущими странами мира, влиятельными международными организациями и альянсами, принятия государственных решений в сфере национальной безопасности и внешней политики. Основан в 2001 году.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ – государственное научное учреждение, предоставляющее Президенту Украины, органам государственной власти научные рекомендации, касающиеся принятия конкретных решений, осуществляет научную экспертизу законопроектов, правовых актов и государственных мер социально-политического направления, в том числе в сфере исследования основных тенденций развития украинских обществ на территории стран-членов ЕС, влияния расширения Европейского Союза на трансграничное сотрудничество Украины с центральноевропейскими странами и т.д. Основан в 1992 году.

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР ПО ВОПРОСАМ ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ УКРАИНЫ – консультативно-совещательный орган при Президенте Украины, целью которого является обеспечение последовательной реализации курса Украины на евроатлантическую интеграцию, подготовка предложений относительно координации деятельности органов исполнительной власти в этой сфере. Создан в 2006 году.

О

ОБЩАЯ ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА И ПОЛИТИКА БЕЗОПАСНОСТИ (Common foreign and security policy (CFSP) – см. Общая оборонная политика (Common defence policy)

ОБЩАЯ ЕВРОПЕЙСКАЯ ПОЛИТИКА БЕЗОПАСНОСТИ И ОБОРОНЫ ЕС (ОЕПБО) – важный фактор повышения роли ЕС как военного компонента и эффективности действий НАТО соответственно определенным между НАТО и ЕС договоренностям.

ОБЩАЯ ОБОРОННАЯ ПОЛИТИКА (Common defence policy) – один из двух межправительственных «столпов» Европейского Союза, предусматривающий определение общих черт совместной оборонной политики, формирование совместной оборонной политики, целью чего является создание общей оборонной структуры и системы на основе специфических юридических инструментов реализации (совместные действия и совместные позиции), использование которых принимается на основе единогласного голосования в Совете Европы.

ОБЩЕСТВЕННАЯ ЛИГА «УКРАИНА-НАТО» – объединение общественных организаций Украины, повышающее уровень осведомленности общественности в вопросах вступления в НАТО, координирующее деятельность и объединяющее усилия общественных организаций Украины в информационной, исследовательской и образовательной сферах, содействует регулярному обмену опытом и информацией между общественными организациями в сфере сотрудничества Украины с НАТО, содействует междуна-

родному сотрудничеству и улучшению международного имиджа Украины. Основана в 2003 году соответственно положению Целевого Плана Украина-НАТО о создании Общественного информационного центра, инициированного общественными организациями при содействии Государственного комитета телевидения и радиовещания Украины и Центром информации и документации НАТО в Украине.

ОБЩЕСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ «ЕВРОПЕЙСКИЙ ДИАЛОГ» – негосударственная организация, деятельность которой направлена на исследование проблем местного самоуправления и развитие местных обществ, содействие решению молодежных вопросов, укрепление толерантности и лучшего понимания процессов европейской интеграции, поиск места Украины в новых реалиях объединенной Европы. Создана в 1998 году.

ОБЩЕСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ «ИНФОРМАЦИОННО-КОНСУЛЬТАТИВНЫЙ ЦЕНТР ОСВІТА» – региональный информационно-консультативный центр по вопросам международного образования, основной целью деятельности которого является утверждение идей гуманизма и демократии, содействие становлению и развитию гражданского общества посредством поддержки развития международного образования, науки, исследований и обменов, содействие развитию общественных организаций, движений, фондов, прочих негосударственных и самоуправляемых структур, а также институций научного, просветительского и прочих направлений. Создан в 1998 году (г. Киев). Сертифицирован Государственным департаментом США.

ОБЩИЙ КОМИТЕТ ПО ПРОБЛЕМАМ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ОРУЖИЯ МАССОВОГО ПОРАЖЕНИЯ НАТО (JCP) – высший совещательный орган, предоставляющий согласованные отчеты Североатлантическому совету по политическо-военным и оборонным аспектам распространения оружия массового поражения. Собирается на уровне членов Высшей политическо-военной группы по вопросам распространения оружия массового поражения (SGP) и Высшей оборонной группы по вопросам распространения оружия массового поражения (DGP), которые проводят совместные совещания.

ОБЪЕДИНЕНИЕ КОНФЕДЕРАЦИЙ РАБОТОДАТЕЛЕЙ И ПРОМЫШЛЕННИКОВ ЕВРОПЫ (Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe) – представитель интересов работодателей и предпринимателей в структурах ЕС, целью которого является содействие развитию предпринимательской деятельности, содействие росту инноваций, улучшение ситуации на рынке труда и внутреннем рынке, повышение эффективности политики охраны окружающей среды, организации взаимодействия деловых кругов Европы в области разработки экономической и внешнеэкономической политики европейских стран, стран-членов ЕС. Основано в 1958 году.

ОБЪЕДИНЕННОЕ КОМАНДОВАНИЕ ПО ВОПРОСАМ ТРАНСФОРМАЦИИ (ACT) – орган НАТО, отвечающий за трансформацию военного потенциала НАТО (усовершенствование военной подготовки и оборонных ресурсов, разработка и испытание доктрин и проведение экспериментов для оценки новых концепций). Заданием является содействие расширению и внедрению новых концепций, повышению уровня оперативной совместимости войск в Альянсе. В структуру входят Штабной элемент ACT (зани-

мается вопросам планирования ресурсов и обороны), Объединенный войсковой центр, Учебный центр ОВС и Объединенный центр анализа опыта. Возглавляет Верховный главнокомандующий НАТО по вопросам трансформации.

ОБЪЕДИНЕННОЕ ОПЕРАТИВНОЕ КОМАНДОВАНИЕ НАТО – орган, отвечающий за все операции Альянса; командование стратегического уровня, имеющее оперативную ответственность и возглавляемое Верховным главнокомандующим Объединенных вооруженных сил НАТО в Европе, который одновременно занимает должность Командующего вооруженных сил США в Европе. В состав входят два постоянных Командования объединенных сил (JFCs) (могут проводить операции с места постоянной дислокации, либо формировать сухопутный штаб Объединенных оперативно тактических сил (БООС), постоянный Объединенный штаб (JHQ) (может использоваться для создания мобильного штаба Объединенных оперативно тактических сил морского базирования), шесть Командований родов войск, предоставляющие оперативным командованиям экспертную поддержку в вопросах, связанных с сухопутными войсками, ВМС и ВВС и четыре стационарных Центра объединенных авиационных операций (CAOCs).

ОБЪЕДИНЕННЫЕ ВООРУЖЕННЫЕ СИЛЫ НАТО – вооруженные силы НАТО, их основная часть, состоящая из объединений, соединений и частей сухопутных войск и ВВС стран-членов блока. Управляются верховным командованием НАТО в Европе.

ОПЕРАТИВНОЕ КОМАНДОВАНИЕ ПО ВОПРОСАМ ТРАНСФОРМАЦИИ (АСТ) – орган НАТО, отвечающий за трансформацию военного потенциала НАТО (усовершенствование военной подготовки и оборонных ресурсов, разработку и испытание доктрин и проведение экспери-

ментов для оценки новых концепций). Заданием является содействие распространению и внедрению новых концепций, повышение уровня оперативной совместимости войск в Альянсе. В структуру входят Штабной элемент АСТ (занимается вопросам планирования ресурсов и обороны), Объединенный военный центр, Учебный центр ОЗС и Объединенный центр анализа опыта. Возглавляется Верховным главнокомандующим НАТО по вопросам трансформации.

ОПЕРАТИВНЫЙ ОТДЕЛ – структурное подразделение Международного военного штаба, осуществляющее поддержку Военного комитета в разработке текущих оперативных планов, анализе состояния вооруженных сил НАТО и в рассмотрении аспектов военного управления, связанных с участием НАТО в урегулировании международных кризисов, содействует подготовке и координирует проведение международных учений и т.п.

ОРГАНИЗАЦИИ НАТО ПО ВОПРОСАМ ПРОИЗВОДСТВА И МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ – организации, отвечающие за различные аспекты производства и материально-технического обеспечения, имеют разные полномочия, источники финансирования, административные органы, подчинены Североатлантическому совету и подотчетны Руководящему комитету или Совету директоров.

ОРГАНИЗАЦИЯ БЕЗОПАСНОСТИ И СОТРУДНИЧЕСТВА В ЕВРОПЕ (Organization for Security and Co-operation in Europe / OSCE / ОБСЕ) – крупнейшая региональная организация по безопасности, целью которой является предотвращение возникновения конфликтов в регионе, урегулирование кризисных ситуаций, ликвидация последствий конфликтов. ОБСЕ призвана осуществлять контроль над распространением вооружений, за экономической и эко-

логической безопасностью, принимать дипломатические усилия по предотвращению конфликтов, принимать меры по построению доверительных отношений и безопасности, защите прав человека и т.д. В ОБСЕ входят государства Европы, Центральной Азии и Северной Америки, обладающие равным статусом. Решения ОБСЕ принимаются на основе консенсуса и не носят обязательного характера. Структура ОБСЕ состоит из Саммита (Встреча на высшем уровне), Совета министров иностранных дел, Высшего совета, Постоянного совета под руководством Председателя.

ОРГАНИЗАЦИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ (ООН) – международная организация, задачей которой является поддержание и укрепление мира и развитие сотрудничества между странами. Членами ООН являются 191 государство. Главные органы ООН: Генеральная ассамблея и Совет безопасности. В состав Генеральной ассамблеи входят представители всех стран-членов ООН, ее решения имеют рекомендательный характер. Возглавляет ООН Генеральный секретарь. В систему ООН входит более 30 международных организаций. Целью деятельности ООН является ликвидация нищеты и голода, обеспечение общего начального образования, равенства мужчин и женщин, расширение прав и возможностей женщин, сокращение детской смертности, улучшение охраны материнства, борьба с ВИЧ / СПИД, малярией и другими заболеваниями, обеспечение устойчивого экономического развития, формирование глобального партнерства с целью развития.

ОРГАНИЗАЦИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ ПО ВОПРОСАМ ОБРАЗОВАНИЯ, НАУКИ И КУЛЬТУРЫ (ЮНЕСКО) – специализированное агентство ООН, которое вырабатывает идеи, устанавливает стандарты, собирает и распространяет информацию, содействует международному

сотрудничеству в сфере образования, науки и культуры. Насчитывает 191 член и 6 ассоциированных членов. ЮНЕСКО ставит целью своей деятельности уменьшение вдвое количества предельно бедных людей, достижение общего и распространение начального школьного образования во всех странах, ликвидацию неравенства женщин в образовании. Основана в 1945 году.

ОРГАНИЗАЦИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ ПО ПРОМЫШЛЕННОМУ РАЗВИТИЮ (ЮНИДО) – международная организация, центральный координирующий орган в сфере помощи промышленному развитию развивающихся стран. ЮНИДО имеет целью содействие промышленному развитию и сотрудничеству во всем мире, между странами, регионами и отраслями, индустриализации, разработке природных богатств и развитию инфраструктуры развивающихся стран, предоставление консультативной и технической помощи в реструктуризации и приватизации промышленности стран с переходной экономикой. При ЮНИДО действует Банк промышленной и технологической информации по проектам, который обеспечивает необходимой информацией страны-члены организации. Руководство ЮНИДО осуществляется Генеральной конференцией, Советом по промышленному развитию и Секретариатом. Глава организации – генеральный директор. Создана в 1967 году.

ОРГАНИЗАЦИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И РАЗВИТИЯ (Organization for Economic Co-operation and Development / OECD / ОЭСР) – международная экономическая организация развитых стран, которые придерживаются принципов представительской демократии и свободной рыночной экономики. Осуществляет аналитическую работу, разрабатывает рекомендации для

стран-членов и служит платформой для организации многосторонних переговоров по экономическим проблемам, противодействует отмыванию денег, предотвращает уклонение от налогов, коррупцию и взяточничество. Создана в 1961 году на основе Организации европейского экономического сотрудничества (Organisation for European Economic Co-operation / ОЕЕС).

ОСНОВНЫЕ ОБОРОННЫЕ СИЛЫ НАТО – действующие и способные к мобилизации сухопутные, военно-воздушные и военно-морские силы, способные обеспечить сдерживание и защиту от принуждения либо агрессии, имеют национальные и многонациональные формирования различных уровней готовности. Состоят из четырех многонациональных корпусов основных оборонных сил: датско-немецкий (1), голландско-немецкий (1) и немецко-американский (2). Могут пополняться Европейским корпусом (подразделения Бельгии, Франции, Германии, Люксембурга и Испании) в подчинении НАТО в время кризисов.

ОСНОВОПОЛОЖНЫЙ АКТ НАТО-РОССИЯ – подписанный в 1997 году в Париже Генеральным секретарем и главами государств и правительств НАТО и Президентом Российской Федерации Б.Н.Ельциным документ об углублении и расширении отношений между НАТО и Россией о создании структуры, необходимой для их дальнейшего развития. Представляет собой обязательства о взаимной помощи в общих усилиях по построению стабильного, мирного и неделимого континента на основе партнерства и взаимных интересов, описывает принципы и механизмы партнерства между НАТО и Россией, в частности является основой создания Постоянного Совместного совета НАТО-Россия (ПСС).

ОТДЕЛ КОНСУЛЬТАЦИЙ, КОМАНДОВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ ШТАБ-КВАРТИРЫ НАТО – интегрированная структура НАТО, заданием которой является разработка политики и руководящих направлений планирования, функционирования, обеспечения системы связи и информации НАТО, надзор за их воплощением и предоставление консультационной помощи Совету НАТО, Североатлантическому совету, Военному комитету НАТО. В состав отдела входит 6 подразделений.

ОТДЕЛ КОНСУЛЬТАЦИЙ, УПРАВЛЕНИЯ И СВЯЗИ ШТАБ-КВАРТИРЫ НАТО (HQСЗ Staff) – структурное подразделение Международного военного штаба НАТО, которое предоставляет поддержку NCЗВ, занимая ключевые должности в восьми комитетах Совета, и которые в свою очередь поддерживают предоставление советов NCЗВ Военному комитету по вопросам пакетов возможностей СЗ/CIS с точки зрения на политику, планы и построение СЗ.

ОТДЕЛ МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ, ОРУЖИЙ И РЕСУРСОВ (LA&R) – структурное подразделение Международного военного штаба НАТО, который в сотрудничестве с отделом SILСЕР Международного секретариата отвечает за разработку принципов и политики материально-технического снабжения, с медицинским обеспечением включительно, транспортированием и перевозкой, обеспечивает кадровую поддержку Совещания руководителей служб материально-технического снабжения НАТО (SNLC) и Комитета руководителей военно-медицинских служб (COMEDS), заместителю военного сопредседателя SNLC, несет главную ответственность в сфере материально-технического обеспечения урегулирования кризисов, гуманитарной помощи и ликвидации последствий катастроф.

ОТДЕЛ НАУКИ И ЭКОЛОГИИ – орган, подчиненный помощнику Генерального секретаря НАТО по вопросам науки и охраны окружающей среды, в компетенцию которого входит консультирование Генерального секретаря по научно-техническим вопросам, разработка мероприятий, направленных на сотрудничество в научной и технологической отраслях между учеными из стран НАТО и стран-партнеров, надзор за проведением экспериментальных исследований и практических конференций по инициативе Комитета по проблемам современного общества, обеспечение связи в научной сфере с Международным секретариатом, агентствами НАТО и стран-членов, международными научными, технологическими и экологическими организациями.

ОТДЕЛ ОБОРОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ – совещательный орган, подчиненный помощнику Генерального секретаря НАТО по вопросам оборонного обеспечения, целью которого является совещательная помощь по вопросам исследований, разработок, производства, закупки вооружений, расширенной системы противовоздушной обороны, содействие эффективному использованию ресурсов НАТО в сфере оснащения вооруженных сил НАТО, обеспечения связи с организациями производства и материально-технического обеспечения НАТО и войсковыми агентствами НАТО по вопросам оборонных исследований.

ОТДЕЛ ОБОРОННОГО И ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ – орган, подчиненный помощнику Генерального секретаря НАТО по вопросам оборонного планирования и операций. В состав отдела входит директорат планирования обороны и вооруженных сил, директорат урегулирования кризисов и проведения операций, подразделения урегулирования кризисов, советы по вопросам проведения операций, группа по вопросам поддержки, ситуационный центр.

ОТДЕЛ ПЛАНИРОВАНИЯ И ПОЛИТИКИ – структурное подразделение Международного военного штаба НАТО, обеспечивающее подготовку и координацию работы Военного комитета в сфере оборонной политики и стратегического планирования НАТО.

ОТДЕЛ ПОЛИТИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ – совещательный орган, подчиненный Генеральному секретарю НАТО по политическим вопросам. В структуру отдела входят Политический (подразделение международных и региональных вопросов, политического планирования и подготовки докладов, работы с восточноевропейскими партнерами, евроатлантического сотрудничества и партнерства, общей безопасности и политического урегулирования кризисов, координации и контроля за обычными видами вооружений, центр оружия массового поражения) и Экономический директорат.

ОТДЕЛ PIA – структурное подразделение Международного военного штаба, которое координирует деятельность по информированию общественности с отделом информации и прессы НАТО и партнерскими информационными организациями в Верховных командованиях НАТО и министерствах обороны стран-членов НАТО; финансовый контролер Международного военного штаба (консультирует Председателя Военного комитета, его заместителя и Директора Международного военного штаба по финансовым вопросам бюджета Международного военного штаба).

ОТДЕЛ СОТРУДНИЧЕСТВА И РЕГИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ – структурное подразделение Международного военного штаба, обеспечивающее военные контакты и сотрудничество в пределах Совета евроатлантического партнерства (СЕАП), Партнерства ради мира (ПРМ), Основоположного акта НАТО-Россия, Хартии НАТО-Украина, отвечает за организацию и координацию всей работы

П

персонала Международного военного штаба по вопросам Совета евроатлантического партнерства (СЕАП), Партнерства ради мира (ПРМ), отношений НАТО-Россия, НАТО-Украина, а также Средиземноморского диалога.

ОФИС СВЯЗИ НАТО В УКРАИНЕ – международное представительство НАТО в Украине, открытое в 1999 году с целью содействия участию Украины в программе «Партнерство ради мира» (ПРМ) с максимально полным использованием возможностей, заложенных в этом механизме, а также углублению сотрудничества между НАТО и государственными структурами Украины. Задачей Офиса связи является поддержание контактов с различными украинскими организациями и соответствующими структурами НАТО, занимающимися разработкой и выполнением мероприятий в сфере сотрудничества между Украиной и НАТО в рамках ПРМ и в соответствии с Хартией Украина-НАТО, предоставление консультаций соответствующим органам Украины и НАТО относительно текущих мероприятий и сфер возможного углубления сотрудничества, принятия участия в реализации практических мероприятий (военные учения или проведение курсов по вопросам НАТО при Национальной академии обороны Украины) и т.д.

П

ПАРИЖСКИЙ КЛУБ – международная неформальная группа стран-кредиторов, целью которой является поиск координированных решений относительно трудностей с

выплатой внешних долгов стран-должников. Парижский клуб проводит репланирование долгов (облегчение условий выплаты долга путем предоставления отсрочек или списания долговых обязательств) и функционирует на основе «Правил и принципов», придерживаться которых обязуются страны-члены. В состав Парижского клуба входит 19 государств: Австрия, Австралия, Бельгия, Канада, Дания, Финляндия, Франция, Германия, Ирландия, Италия, Япония, Нидерланды, Норвегия, Россия, Испания, Швеция, Швейцария, Великобритания, США. Участие в репланировании долгов могут принимать на временной основе другие государства-кредиторы, обязующиеся придерживаться «Правил и принципов» Парижского клуба.

ПАРЛАМЕНТСКАЯ АССАМБЛЕЯ СОВЕТА ЕВРОПЫ (ПАСЕ) – институция, совещательный орган Совета Европы, призванный содействовать европейскому сотрудничеству на наиболее широкой основе, состоит из Комитета министров (в него входят министры иностранных дел), а также Ассамблеи. Деятельность основывается на уважении фундаментальных основ плюралистической демократии, прав человека и верховенства права. Работу ПАСЕ обеспечивают Комитеты, среди которых Объединенный комитет, Мониторинговый комитет и Комитет по делам правил процедур и неприкосновенности, специализированные комиссии по политическим, правовым вопросам, вопросам защиты прав человека, социальным вопросам и вопросам здравоохранения, культуры и образования, охраны окружающей среды, регионального планирования и местной власти, науки и техники, сельского хозяйства и развития сельской местности, экономического развития, связей со странами, не являющимися членами Совета Европы, миграции, беженцев и демографии, парламентских и общественных связей.

ПАРТНЕРСТВО РАДИ МИРА (ПРМ) – инициатива, предложенная НАТО на Брюссельском саммите Североатлантического совета в 1994 году, целью которой является укрепление стабильности и безопасности во всей Европе. В ПРМ принимают участие государства-участники Совета североатлантического сотрудничества (ССАС) и государства-участники Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ). ПРМ сосредоточена на сотрудничестве в оборонной сфере, направлена на достижение реального партнерства, помощь в расширении и интенсификации политического и военного сотрудничества в Европе. Содействует усилению стабильности, уменьшению угрозы миру и построению стабильных отношений безопасности. Участники ПРМ являются также и членами Совета евроатлантического партнерства (СЕАП), который создает общие рамки сотрудничества между НАТО и его партнерами. Партнерство ради мира основывается на двусторонних отношениях между НАТО и каждой страной, присоединившейся к ПРМ.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ БЛОК – соглашение, объединение государств, политических партий, общественных организаций с целью общих действий, достижения общих целей.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ КОМИТЕТ (РС) – совещательный орган Североатлантического совета по политическим вопросам. Действует на уровне политических советников при национальных делегациях, в случае необходимости привлекаются эксперты.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ КОМИТЕТ ВЫСШЕГО УРОВНЯ (РСС) – высший совещательный орган Североатлантического совета по политическим и специфическим политико-военным вопросам. В состав, кроме заместителей постоянных представителей, могут входить эксперты по отдельным вопросам.

ПОЛИТИКО-ВОЕННЫЙ РУКОВОДЯЩИЙ КОМИТЕТ ПО ВОПРОСАМ ПАРТНЕРСТВА РАДИ МИРА (PMSC / P4P)

– главный орган разработки политики, выполняющий функции совещательного органа Североатлантического совета по вопросам выполнения программы «Партнерство ради мира» включительно с процессом планирования и анализа ПРМ (PARP). Заседания проходят на уровне представителей национальных делегаций (по два представителя от делегации); представительство может меняться в зависимости от тематики обсуждения. Возглавляет Заместитель Генерального секретаря, постоянным председателем является помощник Генерального секретаря по политическим вопросам, помощник Генерального секретаря по оборонному планированию и операциям (руководитель директората оборонного партнерства и сотрудничества).

ПОСТОЯННЫЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ДЕЛЕГАЦИИ – посол или национальный представитель, которому помогает национальная делегация, состоящая из советников и прочих работников, представляющих свою страну в различных комитетах НАТО, которые представляют страну-член Альянса в Североатлантическом совете.

ПОСТОЯННЫЙ СОВМЕСТНЫЙ СОВЕТ НАТО-РОССИЯ – предусмотренный Основоположным актом НАТО-Россия от 1997 года совещательный и консультативный орган на уровне послов и военных представителей, министров иностранных дел и обороны, а также на уровне начальников генеральных штабов и военных руководителей, иногда – на уровне глав государств и правительств, целью которого является содействие сотрудничеству НАТО и России в военной и оборонной сферах.

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО СТРАН-ПАРТНЕРОВ – постоянные дипломатические миссии при штаб-квартире НАТО (с 1997 года), которые посредством создания так называемых «штабных элементов Партнерства ради мира» усиливают военные связи со странами-партнерами Альянса.

Р

РАЗВЕДЫВАТЕЛЬНЫЙ ОТДЕЛ – структурное подразделение Международного военного штаба, обеспечивающее каждодневную стратегическую поддержку Генеральному секретарю, Североатлантическому совету, Комитету оборонного планирования, Военному комитету и прочим ведомствам НАТО, выполняет функции стратегического предотвращения и урегулирования кризисных ситуаций и осуществляет связь с другими органами НАТО и стран Альянса, которые специализируются на разведывательной и сопутствующей деятельности.

РЕГИОНАЛЬНЫЕ МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ – международные организации, созданные на основе договора между государствами определенного региона, объединенные общими интересами и целями, для разрешения политических, экономических, социальных и др. вопросов.

РЕЗЕРВНЫЕ СИЛЫ НАТО – военные части, состоящие из формирований, находящихся на различных уровнях

готовности и возможности их использования. Могут использоваться как силы подкрепления в любом районе или морской зоне действий НАТО для сдерживания, урегулирования кризиса или обеспечения обороны. В состав входят силы, которые передаются под оперативное командование или оперативное управление Верховного главнокомандующего НАТО в случае потребности согласно с процедурой или в согласованное время, а также силы, которые могут быть переданы под оперативное командование Верховного главнокомандующего НАТО в случае необходимости в будущем согласно договоренности между государствами-членами.

РИМСКИЙ КЛУБ – международная неприбыльная и неправительственная организация, объединяющая ученых, бизнесменов, международных чиновников высокого уровня, глав государств и экс-глав государств, основными направлениями деятельности которой является анализ стратегий развития цивилизации, обоснование опасности неоколониализма и гонки вооружений, поиск альтернатив развития человечества, объединение усилий мировой общественности ради сохранения окружающей среды и достижения социальной справедливости в мире. Основан в 1968 году.

С

СЕВЕРОАТЛАНТИЧЕСКИЙ СОВЕТ (СЕАС) – орган НАТО, полномочия которого определены Североатлантическим договором, который выполняет важные представительские функции, принимает декларации и коммюнике, в которых поясняются политика и решения Альянса общественности и странам, не являющимся членами НАТО. Состоит из постоянных представителей всех стран-членов, наделенный реальной политической властью и полномочиями принимать решения. Заседания проводятся также на высшем уровне с участием министров иностранных дел, министров обороны или глав правительств, при этом ее полномочия сохраняются в полной мере, а решения, принятые на встречах любого уровня, имеют одинаковый статус и действие. Каждое правительство представлено в Совете постоянным представителем в ранге посла. Помощь постоянному представителю в его работе предоставляет политический и военный персонал, либо делегация при НАТО, количество членов которых может варьироваться (формат «Постоянный совет»). В состав Совета входят: высший политический комитет (ВПК), политический комитет, исполнительная рабочая группа, высший совет по ресурсам, военный или гражданский бюджетный комитеты, комитет по инфраструктуре, международный секретариат, исполнительный секретарь.

СИЛЫ БЫСТРОГО РЕАГИРОВАНИЯ НАТО (СБР) – оперативно совмещаемые, способные к быстрому перемещению и развертыванию военные подразделения, в состав которых входят военно-воздушные части.

СИЛЫ НЕМЕДЛЕННОГО РЕАГИРОВАНИЯ НАТО – военные части, состоящие из сухопутных и авиационных компонентов, а также из военно-морских сил постоянного базирования в Атлантике и Средиземноморье, штаба Мобильных сухопутных сил (AMF(L), Командования объединенными вооруженными силами НАТО в Европе (ACE). В состав Сил быстрого реагирования входят также другие сухопутные, воздушные и морские элементы (штаб Сил быстрого реагирования, штаб Многонациональной дивизии (Центр) (MND(C)).

СИЛЫ РЕАГИРОВАНИЯ НАТО (NATO Response Force / NRF) – универсальные мобильные части сухопутных, авиационных и военно-морских сил, которые могут быстро вводиться в действие в случае необходимости раннего реагирования на кризис; силы быстрого развертывания, предназначенные для проведения военных операций исключительно в пределах зоны ответственности НАТО.

СИТУАЦИОННЫЙ ЦЕНТР НАТО – структурное подразделение Международного военного штаба, помогающее Североатлантическому совету, Комитету оборонного планирования и Военному комитету в выполнении функций в сфере проведения консультаций, обеспечивает прием, обмен и распространение политической, военной и экономической информации, а также круглосуточно следит за развитием событий политического, военного и экономического характера, представляющих интерес для НАТО и стран Альянса.

СЛУЖБА БЕЗОПАСНОСТИ НАТО – институт НАТО, координирующий и проверяющий реализацию мер безопасности НАТО.

СОВЕТ – орган государственной и исполнительной власти, коллегиальный орган международных организаций, общественных организаций и учреждений.

СОВЕТ БЕЗОПАСНОСТИ ООН – один из главных действующих органов ООН, ответственный за поддержание международного мира и безопасности. Деятельность направлена на мирное урегулирование, разработку планов создания системы регулирования вооружений, разрешение вопросов о создании и функционировании Вооруженных сил ООН, установление наличия акта агрессии и т.д. Действует на основе принципа единогласия постоянных членов.

СОВЕТ ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКОГО ПАРТНЕРСТВА (СЕАП) – международная организация, представляющая собой форум для проведения регулярных консультаций и сотрудничества на уровне послов, министров иностранных дел и министров обороны по вопросам политики и безопасности (региональные вопросы, контроль за вооружениями, международный терроризм, поддержание мира, вопросы оборонной экономики, гражданское планирование на случай чрезвычайных ситуаций, наука и экология и т.д.). В СЕАП принимают участие 19 стран-членов НАТО и 27 стран-партнеров. Создан в 1997 году.

СОВЕТ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА (Совет Министров / Council of the European Union) – высший законодательный орган ЕС, владеющий правом принятия решений, наделенный властными полномочиями в сфере законодательной и исполнительной власти, имеет внешнеполитические полномочия, полномочия по формированию органов и назначению должностных лиц ЕС, обеспечивает координацию общей экономической политики стран-членов, осуществляет общее руководство бюджетом (совместно с Парламентом), заключает международные соглашения.

Состоит из представителей государств-членов ЕС в ранге министров национальных правительств. В состав Совета ЕС входят: Совет по общим вопросам (министры иностранных дел) и Отраслевой (специальный) Совет (министры государств-членов в зависимости от предметной компетенции – Совет по вопросам сельского хозяйства, Совет по экономическим и финансовым вопросам, Совет по вопросам окружающей среды, Совет по вопросам транспорта и коммуникаций, Совет по вопросам занятости и социальной политики, Совет по вопросам рыбной ловли, Совет по вопросам промышленности и энергетики, Совет по вопросам правосудия, внутренних дел и защиты прав, Совет по внутреннему рынку, делам потребителей и туризму, Совет по вопросам развития, Совет по делам науки, Бюджетный совет, Совет по вопросам культуры, Совет по вопросам образования и молодежи, Совет по вопросам здравоохранения).

СОВЕТ ПО ВОПРОСАМ КОНСУЛЬТАЦИЙ, КОМАНДОВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ НАТО – высший орган НАТО, действующий от имени Североатлантического совета и Комитета оборонного планирования, предоставляет консультации, осуществляет управление и командование.

СОВЕТ СЕВЕРОАТЛАНТИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА (ССАС) – международная организация, главной задачей которой было создание институциональных политических рамок для развития отношений НАТО с партнерами в Центральной и Восточной Европе, надзор за процессом развития теснейших институциональных неформальных связей между ними, развитие сотрудничества в оборонной и военной сферах, а также смежных вопросах с привлечением к нему всех стран-участниц на всех уровнях. Создана в 1991 году. В 1997 году вместо ССАС создан Совет евроатлантического партнерства (СЕАП).

СОВЕЩАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ В СФЕРЕ ВООРУЖЕНИЙ (СНАД) – высший орган при Североатлантическом совете по вопросам производства, целью которого является содействие сотрудничеству стран-членов НАТО в сфере вооружений, участие в разработке, приобретении оборудования для вооруженных сил стран-членов НАТО. Совещание происходит на уровне национальных руководителей в сфере вооружений.

СОВЕЩАТЕЛЬНАЯ ГРУППА ПО АТЛАНТИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКЕ (АРАГ) – совещательный орган Североатлантического совета, отвечающий за изучение долгосрочных прогнозов политики в сфере безопасности и действующий на уровне национальных представителей (политические директора) в статусе индивидуальных экспертов.

СОТРУДНИЧЕСТВО ПОЛИЦИИ И СУДЕБНЫХ ОРГАНОВ В КРИМИНАЛЬНО-ПРАВОВОЙ СФЕРЕ (СПСО) – «третья опора» ЕС, отдельная сфера деятельности Европейского Союза, в пределах которой он наделен специальной компетенцией в отношении вопросов борьбы с преступностью, в том числе деятельность по предупреждению, расследованию, привлечению к ответственности и исполнению наказаний за криминальные преступления. Приоритетными заданиями СПСО является борьба с тяжкими или особо тяжкими преступлениями, представляющие значительную угрозу для всех государств-членов ЕС: терроризмом, торговлей людьми, преступлениями против детей, торговлей наркотиками, торговлей оружием, коррупцией, мошенничеством. Деятельность в рамках СПСО охватывает: оперативно-розыскную деятельность, информационную деятельность, подготовку кадров и криминалистическое обеспечение, усовершенствование криминалистических методов расследования преступлений, расследования криминальных дел и исполнение наказаний, выдача (экстради-

ция) преступников, гармонизация норм процессуального права, разграничение подведомственности криминальных дел между государствами-членами, гармонизация криминального права стран-членов в сфере организованной преступности, терроризма, торговли наркотиками.

СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ ООН – международные межправительственные организации, созданные для осуществления сотрудничества в специальных сферах и связанные с ООН через Экономический и социальный совет ООН на основе заключения специальных соглашений между ними и ООН (ЮНЕСКО, ВОЗ – Всемирная организация здравоохранения, МАГАТЭ и т.д.).

СПЕЦИАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ – совещательный орган НАТО по вопросам терроризма, действующий при Североатлантическом совете. Собирается на уровне руководителей служб безопасности стран-участниц.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ КОМАНДОВАНИЕ ПО ВОПРОСАМ ОПЕРАЦИЙ НАТО – одна из важных военных структур НАТО, который подчиняются командования сухопутными силами, способная формировать сухопутные штабы многонациональных объединенных оперативно-тактических сил и объединенный штаб как основа создания военно-морских штабов многонациональных объединенных оперативно-тактических сил НАТО.

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ КОМАНДОВАНИЕ ПО ВОПРОСАМ ТРАНСФОРМАЦИИ НАТО – одна из важных военных структур НАТО, отвечающая за модернизацию военного арсенала НАТО, содействует повышению уровня оперативной совместимости подразделений стран-членов НАТО.

СУД ЕВРОПЕЙСКИХ СООБЩЕСТВ (Европейский суд / Court of Justice of the European Communities) – единственный институт ЕС, уполномоченный рассматривать споры в

пределах первой опоры, вопросы сотрудничества полиции и судов в криминально-правовой сфере, внутреннюю нормативную базу которого составляют Устав Суда ЕС, Устав Суда ЕОВС и Устав Суда Евратома. В состав Суда входят 15 судей, являющихся членами Суда, 9 генеральных адвокатов (*advocate general*) и помощники. Суд решает споры по правоотношениям, возникающие на основании норм уставных договоров и законодательства ЕС; рассматривает запросы судебных органов стран-членов, которые сталкиваются с проблемами толкования и применения норм права Европейского Союза; рассматривает дела в порядке предварительного контроля.

СУД ПЕРВОЙ ИНСТАНЦИИ ЕВРОПЕЙСКИХ СООБЩЕСТВ (Court of First Instance of the European Communities / СПИ)

– второй уровень судебной власти Европейского Сообщества; институция, к юрисдикции которой относится рассмотрение кадровых споров в учреждениях ЕС, спорных вопросов в сфере конкуренции, слушание дел, требующих изучения многочисленных фактов (а не толкования законов), ведение дел по искам лиц и компаний, кроме дел против мер по защите торговли Европейского Союза (таких, как антидемпинг). Решения Суда первой инстанции могут быть обжалованы в Суде ЕС с точки зрения законности. СПИ состоит из 25 судей (по одному от каждого государства-члена), которых на шестилетний срок с правом продления полномочий назначают по общему согласию правительств стран-членов. Судьи выбирают в своей среде президента на трехлетний срок с правом продления полномочий. В СПИ нет генеральных адвокатов. Создан в 1989 году.

СУД ПО ПРИМИРЕНИЮ И АРБИТРАЖУ – орган, созданный соответственно Конвенции по примирению и арбитражу ОБСЕ (г. Стокгольм, 1992 г.). Примирение и арбитраж осуществляются Примирительной комиссией и Арбитраж-

Т

ным трибуналом, которые создаются для каждого спора. В состав Примирительной комиссии и Арбитражного трибунала входят мировые посредники и арбитры, выбираемые из списка и формирующие в совокупности Суд по примирению и арбитражу в рамках ОБСЕ. Президиум суда состоит из председателя, заместителя председателя и трех членов. Решения Суда принимаются большинством голосов членов, принимающих участие в голосовании. Решения Президиума принимаются большинством голосов его членов. Решения Примирительных комиссий и Арбитражных трибуналов принимаются большинством голосов их членов, которые не могут воздержаться от голосования. Стороны в споре либо одна из сторон могут обратиться в Трибунал с просьбой разъяснения решения в той части, которая касается его содержания или сферы применения.

Т

ТАМОЖЕННЫЙ СОЮЗ – объединение стран для проведения общей таможенной политики, предусматривающее отмену таможенных барьеров, оплаты пошлины между странами-участницами, создание единой таможенной территории, установление общего таможенного тарифа относительно третьих стран, целью которого является повышение конкурентоспособности товаров стран-участниц, защита внутренних рынков и т.д.

У

УКРАИНСКИЙ ЦЕНТР ЭКОНОМИЧЕСКИХ И ПОЛИТИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ИМЕНИ АЛЕКСАНДРА РАЗУМКОВА – общественная организация, осуществляющая исследования в сфере внешней и внутренней политики; социально-экономического развития Украины; энергетики; государственного управления; международной экономики; национальной безопасности и обороны; военного строительства; международной и региональной безопасности; миротворческой деятельности. Основными целями Центра являются разработка моделей социально-экономического развития Украины и механизмов их реализации; содействие конструктивному взаимодействию ветвей власти; развитие эффективной, экономически не отягощенной военной организации государства; повышение эффективного взаимодействия государства и общества, обоснованности государственных решений, результативности собственного участия в процессе их принятия; установление плодотворного сотрудничества с международными аналитическими организациями и т.п. Основан в 1994 году.

УПРАВЛЕНИЕ ДЕЛАМИ НАТО – орган, решающий вопросы, связанные с организацией и структурой Международного секретариата, общего административного обеспечения его работы, предоставляет консультации по вопросам кадровой политики и заработной платы гражданского персонала НАТО, отвечает за подготовку, представление и распределение бюджета Международного секретариата.

Ф

ФОНД РЕГИОНАЛЬНЫХ ИНИЦИАТИВ – негосударственная всеукраинская общественная организация, целью которой является исследование процесса европейской интеграции Украины. Создана в 2002 году.

Х

ХАРТИЯ – политический документ, имеющий важное общественное значение (декларация и т.д.).

ХАРТИЯ ОБ ОСОБОМ ПАРТНЕРСТВЕ МЕЖДУ НАТО И УКРАИНОЙ – документ, в котором страны-члены НАТО подтвердили свою поддержку суверенитета и независимости Украины, ее территориальной целостности, демократического развития, экономического процветания, статуса безъядерного государства, принципа неприкосновенности границ. Подписана в 1997 году на Мадридском саммите глав государств и правительств НАТО руководителями НАТО и Президентом Украины Л.Д.Кучмой.

Ц

ЦЕНТР ЕВРОПЕЙСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ ИНСТИТУТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ КИЕВСКОГО МЕЖДУНАРОДНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. Т.Г.ШЕВЧЕНКО – государственное учреждение, целью которого является обеспечение связи между европейскими исследованиями и учебным процессом, осуществление научных исследований по проблемам развития европейского региона, распространение учебно-методического и научного опыта в сфере европейских исследований среди украинских высших учебных заведений, развитие сотрудничества с ведущими иностранными центрами европейских исследований. Создан в 1990 году.

ЦЕНТР ИНФОРМАЦИИ И ДОКУМЕНТАЦИИ НАТО – международное представительство НАТО, целью которого является улучшение информированности о НАТО и взаимопонимания между Украиной и НАТО. Центр предоставляет информацию, содействует проведению исследований, а также финансирует осуществление проектов гражданами Украины и организациями по темам, связанным с деятельностью НАТО. Открылся в г. Киеве в 1997 году.

ЦЕНТР ИССЛЕДОВАНИЙ АРМИИ, КОНВЕРСИИ И РАЗОРУЖЕНИЯ (ЦИАКР) – добровольная неправительственная общественная организация специалистов в сфере исследования военно-общественных отношений и военно-промышленного комплекса с целью освещения проблем трансформации украинской оборонной промышленности,

осуществления общественного контроля над вооружениями и участия Украины в международных режимах контроля за вооружениями и критическими технологиями, осуществления исследования процессов разоружения и вооружения, эффективной конверсии предприятий военно-промышленного комплекса. Создана в 1999 году.

ЦЕНТР МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И СТРАТЕГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ – независимая неправительственная организация Украины, целью которой является обеспечение реализации междисциплинарных проектов, осуществление стратегических исследований в сфере международной и национальной безопасности, политического анализа, независимого стратегического анализа в отношении оценки политических событий, касающихся основных аспектов национальной и международной безопасности. Основан в 1999 году.

ЦЕНТР МИРА, КОНВЕРСИИ И ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ – негосударственное учреждение, целью которого является проведение исследований в сфере внешней политики, национальной безопасности, европейской и евроатлантической интеграции Украины, европейских и трансатлантических политических процессов, украинско-российских отношений, осуществление научных исследований по вопросам реализации эффективной политики границ Украины, демократической трансформации в процессе приближения к членству в НАТО, установления новых отношений между странами ЕС и Украиной, регулирование процесса миграции рабочей силы. Основан в 1992 году.

Ц

ЦЕНТР ПРАВ ЧЕЛОВЕКА «ДРЕВО ЖИЗНИ» – общественная организация, целью которой является обеспечение защиты прав человека, предоставление правовой помощи, формирование гражданской политической культуры различных слоев общества, налаживание постоянного сотрудничества между государственными, политическими и научными (академическими и негосударственными) институтами региона. Основана в 2001 году (г. Харьков).

ЦИВИЛЬНАЯ И ВОЕННАЯ БЮДЖЕТНЫЕ КОМИССИИ (СВСВ / МВС) – специальный орган НАТО, отвечающий за оценку и разработку рекомендаций, касающихся годовых бюджетов главных институтов НАТО (Международный секретариат, Международный военный штаб и т.д.) и осуществляющий анализ выполнения бюджетов.

ЦИВИЛЬНЫЙ БЮДЖЕТ НАТО – финансовый документ НАТО, который утверждается и выполняется под наблюдением Комитета гражданского бюджета и формируется главным образом из ассигнований, которые выделяются министерствами иностранных дел, охватывает текущие расходы на содержание Международного секретариата штаб-квартиры НАТО в Брюсселе; выполнение утвержденных гражданских программ и мероприятий; затраты на сооружение, содержание и ремонт сооружений и заработную плату персоналу, используемого для проведения заседаний комитетов и рабочих групп НАТО; расходы на службу безопасности и т.д.

Ш

ШТАБ-КВАРТИРА НАТО – политический штаб Альянса, постоянное место пребывания Североатлантического совета, в котором размещены постоянные представители, национальные делегации, Генеральный секретарь, сотрудники Международного секретариата, военные представители государств-членов НАТО, Председатель Военного комитета и Международный военный штаб, дипломатические миссии или контактные представительства стран-партнеров, Отдел консультаций, командования и управления (СЗ), прочие агентства НАТО. Находится в Брюсселе.

Э

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ КОМИССИЯ ООН ДЛЯ ЕВРОПЫ (Европейская экономическая комиссия) – региональная комиссия Экономического и социального совета ООН, обязанный содействовать согласованию действий, направленных на экономическое развитие стран Европы, поддерживать экономические отношения между европейскими странами и другими странами мира.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ И СОЦИАЛЬНЫЙ КОМИТЕТ – консультативный орган, представляющий интересы различных экономических и социальных групп в структуре управле-

ния Европейского Союза, влияет на формирование и реализацию политики ЕС. Имеет собственный бюджет, штат сотрудников в генеральном секретариате, владеет правом законодательной инициативы. Основными задачами является: выступать как советник трех институтов власти ЕС (Европейского Совета, Комиссии и Европейского Парламента); поддерживать роль ассоциаций и общественных организаций в странах, не входящих в Содружество, поддерживать создание консультативных структур. Основан в 1957 году в соответствии с Римским соглашением.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ И СОЦИАЛЬНЫЙ СОВЕТ ООН (ЭКОСОС) – один из главных органов ООН, изучающий вопросы координации и развития производства государств, проблемы экономики, социальной сферы, включая вопросы международной торговли, освоения природных ресурсов, защиты прав человека, здравоохранения, предотвращения преступности и т.д. ЭКОСОС уполномочен координировать под руководством Генеральной ассамблеи ООН деятельность ООН и ее специальных учреждений, проводить исследования и т.п. В состав ЭКОСОС входят 6 функциональных комиссий, 5 региональных экономических комиссий.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ КОМИТЕТ НАТО – совещательный орган по экономическим вопросам при Североатлантическом совете, работающий на уровне представителей делегаций стран-членов НАТО (советники по экономическим вопросам).

Я

ЯДЕРНЫЕ СИЛЫ НАТО – силы гибкого реагирования, интегрированные в общую структуру сил НАТО, целью которых является обеспечение Альянса политическими и военными вариантами предотвращения широкомасштабной войны в Европе. В состав Ядерных сил НАТО входят специальные части наземного, морского базирования (нестратегические / субстратегические системы), подводного базирования и авиационного обеспечения (в том числе морская авиация двойного назначения).

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ

Агентства Європейського Союзу	–	Агентства Европейского Союза
Агентство	–	Агентство
Агентство преси	–	Агентство Прессы
Агентство регіонального розвитку “Волинь”	–	Агентство регионального развития «Волинь»
Альянс	–	Альянс
Арбітраж міжнародний	–	Арбитраж международный
Асоціація	–	Ассоциация
Асоціація агенцій регіонального розвитку	–	Ассоциация агентств регионального развития
Асоціація міжнародного права	–	Ассоциация международного права
Асоціація міжнародного співробітництва “Атлантична Рада України”	–	Ассоциация международного сотрудничества «Атлантический Совет Украины»
Асоційовані з ЄС країни	–	Ассоциированные с ЕС страны
Багатосторонні розрахунки	–	Многосторонние расчеты
Банк міжнародних розрахунків	–	Банк международных расчетов

Інститути ЄС і НАТО

Бюджет ЄС	– Бюджет ЕС
Відділ консультацій, командування і управління штаб-квартири НАТО	– Отдел консультаций, командования и управления штаб-квартиры НАТО
Відділ консультацій, управління і зв'язку штаб-квартири НАТО	– Отдел консультаций, управления и связи штаб-квартиры НАТО
Відділ матеріально-технічного забезпечення, озброєнь та ресурсів	– Отдел материально-технического обеспечения, вооружений и ресурсов
Відділ науки та екології	– Отдел науки и экологии
Відділ оборонного забезпечення	– Отдел оборонного обеспечения
Відділ оборонного та оперативного планування	– Отдел оборонного и оперативного планирования
Відділ планування і політики	– Отдел планирования и политики
Відділ політичних справ	– Отдел политических вопросов
Відділ PIA	– Отдел PIA
Відділ співпраці й регіональної безпеки	– Отдел сотрудничества и региональной безопасности
Військова структура НАТО	– Военная структура НАТО
Військовий бюджет НАТО	– Военный бюджет НАТО
Військовий комітет НАТО	– Военный комитет НАТО
Виконавча робоча група	– Исполнительная рабочая группа

Українсько-російський словник основних термінів і понять

Виконавчий секретаріат	–	Исполнительный секретариат
Вища оборонна група з проблем поширення зброї масового знищення	–	Высшая оборонная группа по проблемам распространения оружия массового поражения
Вища рада з питань ресурсів	–	Высший совет по вопросам ресурсов
Вищий комітет з цивільного планування на випадок надзвичайних ситуацій	–	Высший комитет по гражданскому планированию на случай чрезвычайных ситуаций
Генеральна асамблея ООН	–	Генеральная ассамблея ООН
Генеральна угода про тарифи і торгівлю	–	Генеральное соглашение о тарифах и торговле
Генеральний секретар НАТО	–	Генеральный секретарь НАТО
Головне управління ресурсами НАТО	–	Главное управление ресурсами НАТО
Громадська ліга «Україна-НАТО»	–	Общественная лига «Украина-НАТО»
Громадська організація «Європейський діалог»	–	Общественная организация «Европейский диалог»
Громадська організація «Інформаційно-консультативний центр «ОСВІТА»	–	Общественная организация «Информационно-консультативный центр «Образование»
Група високого рівня НАТО	–	Группа высокого уровня НАТО

Інститути ЄС і НАТО

Група координації політики НАТО	– Група координации политики НАТО
Група ядерного планування НАТО	– Група ядерного планирования НАТО
Декларація	– Декларация
Дніпропетровське регіональне Агентство економічного розвитку	– Днепропетровское региональное Агентство экономического развития
Договір про непоширення ядерної зброї	– Договор о нераспространении ядерного оружия
Дорадча група з атлантичної політики	– Совещательная группа по атлантической политике
Євроклуб	– Евроклуб
Єврокорпус	– Еврокорпус
Європейська асоціація вільної торгівлі	– Европейская ассоциация свободной торговли
Європейська асоціація навчальних закладів з державного управління	– Европейская ассоциация учебных заведений по государственному управлению
Європейський банк реконструкції та розвитку	– Европейский банк реконструкции и развития
Європейська банківська федерація	– Европейская банковская федерация
Європейська безпека	– Европейская безопасность
Європейська валютна (монетарна) система	– Европейская валютная (монетарная) система

Українсько-російський словник основних термінів і понять

Європейська економічна зона	–	Европейская экономическая зона
Європейська комісія (Комісія Європейських співтовариств)	–	Европейская комиссия (Комиссия Европейских сообществ)
Європейська конфедерація профспілок	–	Европейская конфедерация профсоюзов
Європейська конференція	–	Европейская конференция
Європейська Рада	–	Европейский Совет
Європейська Рахункова палата	–	Европейская Счетная палата
Європейська система центральних банків	–	Европейская система центральных банков
Європейське економічне співтовариство	–	Европейское экономическое содружество
Європейське оборонне співтовариство	–	Европейское оборонное содружество
Європейське співтовариство вугілля і сталі	–	Европейское сообщество угля и стали
Європейське співтовариство з атомної енергії	–	Европейское сообщество по атомной энергии
Європейське управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству	–	Европейское управление по вопросам предотвращения злоупотреблений и мошенничества
Європейські банківські союзи	–	Европейские банковские союзы
Європейські робочі ради	–	Европейские рабочие советы

Інститути ЄС і НАТО

Європейські Спільноти	–	Европейские Общества
Європейський альянс агентств преси	–	Европейский альянс агентств прессы
Європейський банк реконструкції і розвитку	–	Европейский банк реконструкции и развития
Європейський інвестиційний банк	–	Европейский инвестиционный банк
Європейський інвестиційний фонд	–	Европейский инвестиционный фонд
Європейський інститут державної служби	–	Европейский институт государственной службы
Європейський митний союз	–	Европейский таможенный союз
Європейський монетарний (валютний) інститут	–	Европейский монетарный (валютный) институт
Європейський Омбудсмен	–	Европейский Омбудсмен
Європейський парламент	–	Европейский парламент
Європейський соціальний фонд	–	Европейский социальный фонд
Європейський союз	–	Европейский Союз
Європейський соціально-економічний комітет	–	Европейский социально-экономический комитет
Європейський суд	–	Европейский Суд
Європейський суд аудиторів	–	Европейский суд аудитором
Європейський суд з прав людини	–	Европейский суд по правам человека

Українсько-російський словник основних термінів і понять

Європейський фонд валютної співпраці	–	Европейский фонд валютного сотрудничества
Європейський фонд регіонального розвитку	–	Европейский фонд регионального развития
Європейський фонд розвитку	–	Европейский фонд развития
Європейський центральний банк	–	Европейский центральный банк
Європол (Європейська поліція)	–	Европол (Европейская полиция)
Єврорегіон	–	Еврорегион
Євростат	–	Евростат
Євроюст	–	Евроюст
Економічна і соціальна рада ООН	–	Экономический и социальный совет ООН
Економічна комісія ООН для Європи (Європейська економічна комісія)	–	Экономическая комиссия ООН для Европы (Европейская экономическая комиссия)
Економічний і соціальний комітет	–	Экономически и социальный комитет
Економічний комітет НАТО	–	Экономический комитет НАТО
Західноєвропейський союз	–	Западноевропейский союз
Збройні сили ООН	–	Вооруженные силы ООН
Інститут дослідження проблем безпеки	–	Институт исследования проблем безопасности

Інститути ЄС і НАТО

Інститут євроатлантичного співробітництва	– Інститут євроатлантичного співробітництва
Інститут європейської інтеграції Львівського національного університету ім. І.Франка	– Інститут європейської інтеграції Львівського національного університету ім. І.Франка
Інститут економічних досліджень та політичних консультацій	– Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
Інститут міжнародних досліджень процесів інтеграції та глобалізації	– Інститут міжнародних досліджень процесів інтеграції та глобалізації
Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо-Україна»	– Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо-Україна»
Інститут реформ	– Інститут реформ
Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України	– Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України
Інститут трансформації суспільства	– Інститут трансформації суспільства
Інститути Європейського Союзу	– Інститути Європейського Союзу
Інтерпол	– Інтерпол
Інформація суспільно-політична	– Інформація суспільно-політична

Українсько-російський словник основних термінів і понять

Колективна безпека	–	Коллективная безопасность
Командування НАТО з питань трансформації	–	Командование НАТО по вопросам трансформации
Комісія Україна-НАТО	–	Комиссия Украина-НАТО
Комітет внутрішньої безпеки НАТО	–	Комитет внутренней безопасности НАТО
Комітет з інформації та культурних зв'язків	–	Комитет по информации и культурным связям НАТО
Комітет з оперативної діяльності Ради та навчань НАТО	–	Комитет по оперативной деятельности Совета и учений НАТО
Комітет з питань інфраструктури НАТО	–	Комитет по вопросам инфраструктуры НАТО
Комітет з питань політики та безпеки ЄС	–	Комитет по вопросам политики и безопасности ЕС
Комітет з проблем сучасного суспільства НАТО	–	Комитет по проблемам современного общества НАТО
Комітет оборонного аналізу НАТО	–	Комитет оборонного анализа НАТО
Комітет оборонного планування НАТО	–	Комитет оборонного планирования НАТО
Комітет постійних представників ЄС	–	Комитет постоянных представителей ЕС
Комітет протиповітряної оборони НАТО	–	Комитет противовоздушной обороны НАТО
Комітет регіонів	–	Комитет регионов

Інститути ЄС і НАТО

Комітети та робочі групи	–	Комитеты и рабочие группы
Конвенція	–	Конвенция
Конфедерація	–	Конфедерация
Конференція	–	Конференция
Конференція ООН з торгівлі і розвитку	–	Конференция ООН по торговле и развитию
Ліга	–	Лига
Меморандум	–	Меморандум
Міжнародна асоціація економічних наук	–	Международная ассоциация экономических наук
Міжнародна асоціація політичних наук	–	Международная ассоциация политических наук
Міжнародна асоціація розвитку	–	Международная ассоциация развития
Міжнародна безпека	–	Международная безопасность
Міжнародна організація праці	–	Международная организация труда
Міжнародна рада аудиторів	–	Международный совет аудиторев
Міжнародна торговельна палата	–	Международная торговая палата
Міжнародне агентство з атомної енергії	–	Международное агентство атомной энергии
Міжнародне право	–	Международное право

Українсько-російський словник основних термінів і понять

Міжнародні (міждержавні) організації	–	Международные (межгосударственные) организации
Міжнародні сили сприяння безпеці	–	Международные силы содействия безопасности
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	–	Международный банк реконструкции и развития
Міжнародний валютний фонд	–	Международный валютный фонд
Міжнародний військовий штаб НАТО	–	Международный военный штаб НАТО
Міжнародний комітет за європейську безпеку і співробітництво	–	Международный комитет за европейскую безопасность и сотрудничество
Міжнародний секретаріат	–	Международный секретариат
Міжнародний суд ООН	–	Международный суд ООН
Міжурядова конференція	–	Межправительственная конференция
Місія України при НАТО	–	Миссия Украины при НАТО
Міцне ядро	–	Крепкое ядро
Мирні договори	–	Мирные договоры
Мирні засоби розв'язання міжнародних спорів	–	Мирные способы разрешения международных споров
Митний союз	–	Таможенный союз

Інститути ЄС і НАТО

Молодіжний центр Атлантичної Ради України	–	Молодежный центр Атлантического Совета Украины
Молодіжний центр «Форум»	–	Молодежный центр “Форум”
Нарада національних керівників у галузі озброєнь	–	Совещание национальных руководителей в сфере вооружений
НАТО (Організація Північноатлантичного договору)	–	НАТО (Организация Североатлантического договора)
Науковий комітет НАТО	–	Научный комитет НАТО
Національний інститут проблем міжнародної безпеки	–	Национальный институт проблем международной безопасности
Національний інститут стратегічних досліджень	–	Национальный институт стратегических исследований
Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції України	–	Национальный центр по вопросам евроатлантической интеграции Украины
Об'єднані збройні сили НАТО	–	Объединенные вооруженные силы НАТО
Об'єднане оперативне командування НАТО	–	Объединенное оперативное командование НАТО
Об'єднання конфедерацій працедавців і промисловців Європи	–	Объединение конфедераций работодателей и промышленников Европы

Українсько-російський словник основних термінів і понять

Оперативний відділ	–	Оперативный отдел
Організації НАТО з питань виробництва і матеріально-технічного забезпечення	–	Организации НАТО по вопросам производства и материально-технического обеспечения
Організація безпеки та співробітництва в Європі	–	Организация безопасности и сотрудничества в Европе
Організація економічного співробітництва і розвитку	–	Организация экономического сотрудничества и развития
Організація Об'єднаних Націй	–	Организация Объединенных Наций
Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури	–	Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры
Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку	–	Организация Объединенных Наций по промышленному развитию
Основні оборонні сили НАТО	–	Основные оборонные силы НАТО
Основоположний акт НАТО-Росія	–	Основоположный акт НАТО-Россия
Офіс зв'язку НАТО в Україні	–	Офис связи НАТО в Украине
Паризький клуб	–	Парижский клуб
Парламентська асамблея Ради Європи	–	Парламентская ассамблея Совета Европы

Інститути ЄС і НАТО

Партнерство заради миру	–	Партнерство ради мира
Північноатлантична рада	–	Североатлантический совет
Політичний блок	–	Политический блок
Політичний комітет	–	Политический комитет
Політичний комітет вищого рівня	–	Политический комитет высшего уровня
Політично-військовий керівний комітет з Партнерства заради миру	–	Политическо-военный руководящий комитет по вопросам Партнерства ради мира
Постійна спільна рада НАТО-Росія	–	Постоянный совместный совет НАТО-Россия
Постійні представники та національні делегації	–	Постоянные представители и национальные делегации
Представництво країн-партнерів	–	Представительство стран-партнеров
Рада	–	Совет
Рада безпеки ООН	–	Совет безопасности ООН
Рада євроатлантичного партнерства	–	Совет евроатлантического партнерства
Рада Європейського Союзу (Рада Міністрів)	–	Совет Европейского Союза (Совет Министров)
Рада НАТО з питань консультацій, командування та управління	–	Совет НАТО по вопросам консультаций, командования и управления
Рада північноатлантичної співпраці	–	Совет североатлантического сотрудничества

Українсько-російський словник основних термінів і понять

Регіональні міжнародні організації	–	Региональные международные организации
Резервні сили НАТО	–	Резервные силы НАТО
Римський клуб	–	Римский клуб
Розвідувальний відділ	–	Разведывательный отдел
Світова організація торгівлі	–	Всемирная торговая организация
Світовий банк	–	Мировой банк
Сили негайного реагування НАТО	–	Силы немедленного реагирования НАТО
Сили реагування НАТО	–	Силы реагирования НАТО
Сили швидкого реагування НАТО	–	Силы быстрого реагирования НАТО
Ситуаційний центр НАТО	–	Ситуационный центр НАТО
Служба безпеки НАТО	–	Служба безопасности НАТО
Спеціалізовані установи ООН	–	Специализированные учреждения ООН
Спеціальний комітет	–	Специальный комитет
Співробітництво поліцій та судових органів в кримінально-правовій сфері	–	Сотрудничество полиции и судебных органов в криминально-правовой сфере
Спільна європейська політика безпеки та оборони ЄС	–	Общая европейская политика безопасности и обороны ЕС

Інститути ЄС і НАТО

Спільна зовнішня та безпекова політика	–	Общая внешняя политика и политика безопасности
Спільна оборонна політика	–	Общая оборонная политика
Спільний комітет з проблем поширення зброї масового знищення НАТО	–	Общий комитет по проблемам распространения оружия массового поражения НАТО
Стратегічне командування з питань операцій НАТО	–	Стратегическое командование по вопросам операций НАТО
Стратегічне командування з питань трансформації НАТО	–	Стратегическое командование по вопросам трансформации НАТО
Суд Європейських Співтовариств (Європейський суд)	–	Суд Европейских Сообществ (Европейский суд)
Суд з примирення і арбітражу	–	Суд по примирению и арбитражу
Суд першої інстанції Європейських Спільнот	–	Суд первой инстанции Европейских Сообществ
Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова	–	Украинский центр экономических и политических исследований имени Александра Разумкова
Управління справами НАТО	–	Управление делами НАТО
Фундація регіональних ініціатив	–	Фонд региональных инициатив
Хартія	–	Хартия

Хартія про Особливе партнерство між НАТО та Україною	– Хартія об Особом партнёрстве между НАТО и Украиной
Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння	– Центр исследований армии, конверсии и разоружения
Центр європейських студій Інституту міжнародних відносин Київського міжнародного університету ім. Т.Г.Шевченка	– Центр европейских исследований Института международных отношений Киевского международного университета им. Т.Г.Шевченко
Центр інформації та документації НАТО	– Центр информации и документации НАТО
Центр міжнародної безпеки та стратегічних студій	– Центр международной безопасности и стратегических исследований
Центр миру, конверсії та зовнішньої політики України	– Центр мира, конверсии и внешней политики Украины
Центр прав людини «Древо Життя»	– Центр прав человека «Древо Жизни»
Цивільна та військова бюджетні комісії	– Цивильная и военная бюджетные комиссии
Цивільний бюджет НАТО	– Цивильный бюджет НАТО
Штаб-квартира НАТО	– Штаб-квартира НАТО
Ядерні сили НАТО	– Ядерные силы НАТО

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Агентства Європейського Союзу	6
Агентство	6
Агентство преси	6
Агентство регіонального розвитку «Волинь»	6
Альянс	7
Арбітраж міжнародний	7
Асоціація	7
Асоціація агенцій регіонального розвитку	7
Асоціація міжнародного права	7
Асоціація міжнародного співробітництва «Атлантична Рада України»	7
Асоційовані з ЄС країни	7

Б

Багатонаціональні об'єднані оперативно-тактичні сили	8
Багатосторонні розрахунки	9
Банк міжнародних розрахунків	9
Бюджет ЄС	9

В

Відділ консультацій, командування і управління штаб-квартири НАТО	10
Відділ консультацій, управління і зв'язку штаб-квартири НАТО	10
Відділ матеріально-технічного забезпечення, озброєнь та ресурсів	10
Відділ науки та екології	11
Відділ оборонного забезпечення	11
Відділ оборонного та оперативного планування	11
Відділ планування і політики	12
Відділ політичних справ	12
Відділ РІА	12
Відділ співпраці й регіональної безпеки	12
Військова структура НАТО	13
Військовий бюджет НАТО	13
Військовий комітет НАТО	13
Виконавча робоча група	14
Виконавчий секретаріат	14
Вища оборонна група з проблем поширення зброї масового знищення	14
Вища рада з питань ресурсів	15
Вищий комітет з цивільного планування на випадок надзвичайних ситуацій	15

Г

Генеральна асамблея ООН	15
Генеральна угода про тарифи і торгівлю	16

Інститути ЄС і НАТО

Генеральний секретар НАТО	16
Головне управління ресурсами НАТО	16
Громадська ліга «Україна-НАТО»	16
Громадська організація «Європейський діалог»	17
Громадська організація «Інформаційно-консультативний центр «ОСВІТА»	17
Група високого рівня НАТО	18
Група координації політики НАТО	18
Група ядерного планування НАТО	18

Д

Декларація	18
Дніпропетровське регіональне Агентство економічного розвитку	19
Договір про непоширення ядерної зброї	19
Дорадча група з атлантичної політики	19

Е

Економічна і соціальна рада ООН	19
Економічна комісія ООН для Європи (Європейська економічна комісія)	20
Економічний і соціальний комітет	20
Економічний комітет НАТО	20

Є

Євроклуб	21
Єврокорпус	21
Європейська асоціація вільної торгівлі	21
Європейська асоціація навчальних закладів з державного управління	22
Європейська банківська федерація	22
Європейська безпека	22
Європейська валютна (монетарна) система	23
Європейська економічна зона	23
Європейська комісія (Комісія Європейських співтовариств)	23
Європейська конфедерація профспілок	24
Європейська конференція	24
Європейська Рада	24
Європейська Рахункова палата	24
Європейська система центральних банків	24
Європейське Економічне Співтовариство	25
Європейське співтовариство вугілля і сталі	25
Європейське співтовариство з атомної енергії	25
Європейське управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству	26
Європейські банківські союзи	26
Європейські робочі ради	27
Європейські Спільноти	27
Європейський альянс агентств преси	27
Європейський банк реконструкції і розвитку	27
Європейський інвестиційний банк	28
Європейський інвестиційний фонд	28
Європейський інститут державної служби	28
Європейський митний союз	28
Європейський монетарний (валютний) інститут	29

Інститути ЄС і НАТО

Європейський Омбудсмен	29
Європейський Парламент	29
Європейський соціальний фонд	30
Європейський Союз	30
Європейський соціально-економічний комітет	31
Європейський суд	31
Європейський суд аудиторів	32
Європейський суд з прав людини	32
Європейський фонд валютної співпраці	32
Європейський фонд регіонального розвитку	32
Європейський фонд розвитку	33
Європейський центральний банк	33
Європол (Європейська поліція)	34
Єврорегіон	34
Євростат	34
Євроюст	35

З

Західноєвропейський союз	35
Збройні сили ООН	36

І

Інститут дослідження проблем безпеки	36
Інститут Євроатлантичного Співробітництва	36
Інститут європейської інтеграції Львівського національного університету ім. І.Франка	36

Термінологічний покажчик

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій	37
Інститут міжнародних досліджень процесів інтеграції та глобалізації (ІМДППГ)	37
Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо-Україна»	37
Інститут реформ	38
Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України	38
Інститут трансформації суспільства	38
Інститути Європейського Союзу	39
Інтерпол	39
Інформація суспільно-політична	39

К

Колективна безпека	39
Командування ОЗС НАТО з питань трансформації	39
Командування НАТО з питань трансформації	40
Комісія Україна-НАТО	40
Комітет внутрішньої безпеки НАТО	40
Комітет з інформації та культурних зв'язків	40
Комітет з оперативної діяльності Ради та навчань НАТО	40
Комітет з питань інфраструктури НАТО	41
Комітет з питань політики та безпеки ЄС	41
Комітет з проблем сучасного суспільства НАТО	41
Комітет оборонного аналізу НАТО	42
Комітет оборонного планування НАТО	42
Комітет постійних представників ЄС	42
Комітет протиповітряної оборони НАТО	43
Комітет регіонів	43

Інститути ЄС і НАТО

Комітети та робочі групи	43
Конвенція	44
Конфедерація	44
Конференція	44
Конференція ООН з торгівлі і розвитку	44

Л

Ліга	44
------	----

М

Меморандум	45
Мирні договори	45
Мирні засоби розв'язання міжнародних спорів	45
Митний союз	45
Міжнародна асоціація економічних наук	45
Міжнародна асоціація політичних наук	46
Міжнародна асоціація розвитку	46
Міжнародна безпека	46
Міжнародна організація праці	46
Міжнародна рада аудиторів	46
Міжнародна торговельна палата	47
Міжнародне агентство з атомної енергії	47
Міжнародне право	47
Міжнародні (міждержавні) організації	48
Міжнародні сили сприяння безпеці	48
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	49
Міжнародний валютний фонд	49

Термінологічний покажчик

Міжнародний військовий штаб НАТО	49
Міжнародний комітет за європейську безпеку і співробітництво	50
Міжнародний секретаріат	50
Міжнародний суд ООН	50
Міжурядова конференція	51
Місія України при НАТО	51
Міцне ядро	51
Молодіжний центр Атлантичної Ради України	51
Молодіжний центр «Форум»	52

Н

Нарада національних керівників у галузі озброєнь НАТО (Організація Північноатлантичного договору)	52
Науковий комітет НАТО	53
Національний інститут проблем міжнародної безпеки	53
Національний інститут стратегічних досліджень	53
Національний центр з питань євроатлантичної інтеграції України	54

О

Об'єднані збройні сили НАТО	54
Об'єднане командування з питань трансформації	54
Об'єднане оперативне командування НАТО	55
Об'єднання конфедерацій працедавців і промисловців Європи	55

Інститути ЄС і НАТО

Оперативний відділ	55
Організації НАТО з питань виробництва і матеріально-технічного забезпечення	56
Організація безпеки та співробітництва в Європі	56
Організація економічного співробітництва і розвитку	56
Організація Об'єднаних Націй	57
Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури	57
Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку	58
Основні оборонні сили НАТО	58
Основоположний акт НАТО-Росія	58
Офіс зв'язку НАТО в Україні	59

П

Паризький клуб	59
Парламентська асамблея ради Європи	60
Партнерство заради миру	60
Північноатлантична рада	61
Політичний блок	62
Політичний комітет	62
Політичний комітет вищого рівня	62
Політично-військовий керівний комітет з Партнерства заради миру	62
Постійна спільна рада НАТО-Росія	63
Постійні представники та національні делегації	63
Представництво країн-партнерів	63

Р

Рада	63
Рада безпеки ООН	63
Рада євроатлантичного партнерства	64
Рада Європейського Союзу (Рада Міністрів)	64
Рада з питань консультацій, командування та управління НАТО	65
Рада північноатлантичної співпраці	65
Регіональні міжнародні організації	65
Резервні сили НАТО	65
Римський клуб	66
Розвідувальний відділ	66

С

Світова організація торгівлі	67
Світовий банк	67
Сили негайного реагування НАТО	68
Сили реагування НАТО	68
Сили швидкого реагування НАТО	68
Ситуаційний центр НАТО	68
Служба безпеки НАТО	68
Спеціалізовані установи ООН	69
Спеціальний комітет	69
Співробітництво поліцій та судових органів в кримінально-правовій сфері	69
Спільна європейська політика безпеки та оборони ЄС	70
Спільна зовнішня та безпекова політика	70
Спільна оборонна політика	70

Інститути ЄС і НАТО

Спільний комітет з проблем поширення зброї масового знищення НАТО	70
Стратегічне командування з питань операцій НАТО	70
Стратегічне командування з питань трансформації НАТО	71
Суд Європейських Співтовариств (Європейський суд)	71
Суд з примирення і арбітражу	71
Суд першої інстанції Європейських Спільнот	72

У

Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова	72
Управління справами НАТО	73

Ф

Фундація регіональних ініціатив	73
---------------------------------	----

Х

Хартія	74
Хартія про Особливе партнерство між НАТО та Україною	74

Ц

Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння	74
Центр європейських студій Інституту міжнародних відносин Київського міжнародного університету ім. Т.Г.Шевченка	75
Центр інформації та документації НАТО	75
Центр міжнародної безпеки та стратегічних студій	75
Центр миру, конверсії та зовнішньої політики України	75
Центр прав людини «Древо Життя»	76
Цивільна та військова бюджетні комісії	76
Цивільний бюджет НАТО	76

Ш

Штаб-квартира НАТО	77
--------------------	----

Я

Ядерні сили НАТО	77
------------------	----

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ

А

Агентства Европейского Союза	79
Агентство	79
Агентство прессы	79
Агентство регионального развития «Волинь»	79
Альянс	79
Арбитраж международный	79
Ассоциация	80
Ассоциация агентств регионального развития	80
Ассоциация международного права	80
Ассоциация международного сотрудничества «Атлантический Совет Украины»	80
Ассоциированные с ЕС страны	81

Б

Банк международных расчетов	81
Бюджет ЕС	82

В

Военная структура НАТО	82
Военный бюджет НАТО	82

Терминологический указатель

Военный комитет НАТО	83
Вооруженные силы ООН	84
Всемирная торговая организация	84
Высшая оборонная группа по проблемам распространения оружия массового поражения	84
Высший комитет по гражданскому планированию на случай чрезвычайных ситуаций	85
Высший совет по вопросам ресурсов	85

Г

Генеральная ассамблея ООН	85
Генеральное соглашение о тарифах и торговле	86
Генеральный секретарь НАТО	86
Главное управление ресурсами НАТО	86
Группа высокого уровня НАТО	87
Группа координации политики НАТО	87
Группа ядерного планирования НАТО	87

Д

Декларация	88
Днепропетровское региональное Агентство экономического развития	88
Договор о нераспространении ядерного оружия	88

Е

Евроклуб	89
Еврокорпус	89
Европейская ассоциация свободной торговли	89
Европейская ассоциация учебных заведений по государственному управлению	90
Европейская банковская федерация	90
Европейская безопасность	91
Европейская валютная (монетарная) система	91
Европейская комиссия (Комиссия Европейских сообществ)	91
Европейская конфедерация профсоюзов	91
Европейская система центральных банков	92
Европейская Счетная палата	92
Европейская экономическая зона	92
Европейские банковские союзы	93
Европейские Общества	93
Европейские рабочие советы	93
Европейский альянс агентств прессы	93
Европейский банк реконструкции и развития	93
Европейский инвестиционный банк	94
Европейский инвестиционный фонд	94
Европейский институт государственной службы	95
Европейский монетарный (валютный) институт	95
Европейский Омбудсмен	95
Европейский парламент	96
Европейский Совет	96
Европейский социально-экономический комитет	97
Европейский социальный фонд	97
Европейский Союз	97
Европейский Суд	98
Европейский суд аудиторов	98
Европейский суд по правам человека	98

Терминологический указатель

Европейский таможенный союз	99
Европейский фонд валютного сотрудничества	99
Европейский фонд развития	99
Европейский фонд регионального развития	100
Европейский центральный банк	100
Европейское сообщество по атомной энергии	101
Европейское сообщество угля и стали	101
Европейское управление по вопросам предотвращения злоупотреблений и мошенничества	102
Европейское экономическое содружество	102
Европол (Европейская полиция)	103
Еврорегион	103
Евростат	103
Евроюст	104

З

Западноевропейский союз	104
-------------------------	-----

И

Институт евроатлантического сотрудничества	105
Институт европейской интеграции Львовского национального университета им. И.Франко	105
Институт исследования проблем безопасности	105
Институт международных исследований процессов интеграции и глобализации	105
Институт мировой экономики и международных отношений НАН Украины	106

Інститути ЄС і НАТО

Інститут регіональних і євроінтеграційних досліджень «ЄвроРегіо-Україна»	106
Інститут реформ	107
Інститут трансформації суспільства	107
Інститут економічних досліджень і політичних консультацій	107
Інститути Європейського Союзу	108
Інтерпол	108
Інформація суспільно-політична	108
Ісполнительна робоча група	108
Ісполнительний секретаріат	108

К

Коллективна безпека	109
Командування НАТО по питаннях трансформації	109
Командування ОВС НАТО по питаннях операцій	109
Комісія Україна-НАТО	109
Комітет внутрішньої безпеки НАТО	110
Комітет НАТО по питаннях інфраструктури	110
Комітет по оперативній діяльності Ради і учень НАТО	110
Комітет оборонного аналізу НАТО	110
Комітет оборонного планування НАТО	111
Комітет по питаннях політики і безпеки ЄС	111
Комітет по інформації і культурним зв'язям НАТО	111
Комітет по проблемам сучасного суспільства НАТО	112
Комітет постійних представителів ЄС	112
Комітет протиповітряної оборони НАТО	112
Комітет регіонів	113
Комітети і робочі групи	113
Конвенція	114
Конфедерація	114

Терминологический указатель

Конференция	114
Конференция ООН по торговле и развитию	114
Крепкое ядро	114

Л

Лига	115
------	-----

М

Международная ассоциация политических наук	115
Международная ассоциация развития	115
Международная ассоциация экономических наук	115
Международная безопасность	116
Международная организация труда	116
Международная торговая палата	116
Международное агентство атомной энергии	117
Международное право	117
Международные (межгосударственные) организации	117
Международные силы содействия безопасности	118
Международный банк реконструкции и развития	118
Международный валютный фонд	119
Международный военный штаб НАТО	119
Международный комитет за европейскую безопасность и сотрудничество	120
Международный секретариат	120
Международный совет аудиторов	120
Международный суд ООН	121
Межправительственная конференция	121
Меморандум	121

Інститути ЄС і НАТО

Мирные договоры	121
Мирные способы разрешения международных споров	121
Мировой банк	122
Миссия Украины при НАТО	122
Многонациональные объединенные оперативно-тактические силы	122
Многосторонние расчеты	123
Молодежный центр Атлантического Совета Украины	123
Молодежный центр «Форум»	124

Н

НАТО (Организация Североатлантического договора)	124
Научный комитет НАТО	124
Национальный институт проблем международной безопасности	125
Национальный институт стратегических исследований	125
Национальный центр по вопросам евроатлантической интеграции Украины	125

О

Общая внешняя политика и политика безопасности	126
Общая европейская политика безопасности и обороны ЕС	126
Общая оборонная политика	126
Общественная лига «Украина-НАТО»	126
Общественная организация «Европейский диалог»	127
Общественная организация «Информационно-консультативный центр «Образование»	127

Терминологический указатель

Общий комитет по проблемам распространения оружия массового поражения НАТО	128
Объединение конфедераций работодателей и промышленников Европы	128
Объединенное командование по вопросам трансформации	128
Объединенное оперативное командование НАТО	129
Объединенные вооруженные силы НАТО	129
Оперативное командование по вопросам трансформации	129
Оперативный отдел	130
Организации по вопросам производства и материально-технического обеспечения НАТО	130
Организация безопасности и сотрудничества в Европе	130
Организация Объединенных Наций	131
Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры	131
Организация Объединенных Наций по промышленному развитию	132
Организация экономического сотрудничества и развития	132
Основные оборонные силы НАТО	133
Основоположный акт НАТО-Россия	133
Отдел консультаций, командования и управления штаб-квартиры НАТО	134
Отдел консультаций, управления и связи штаб-квартиры НАТО	134
Отдел материально-технического обеспечения, вооружений и ресурсов	134
Отдел науки и экологии	135
Отдел оборонного обеспечения	135
Отдел оборонного и оперативного планирования	135
Отдел планирования и политики	136
Отдел политических вопросов	136
Отдел PIA	136
Отдел сотрудничества и региональной безопасности	136
Офис связи НАТО в Украине	137

П

Парижский клуб	137
Парламентская ассамблея Совета Европы	138
Партнерство ради мира	139
Политический блок	139
Политический комитет	139
Политический комитет высшего уровня	139
Политическо-военный руководящий комитет по вопросам Партнерства ради мира	140
Постоянные представители и национальные делегации	140
Постоянный совместный совет НАТО-Россия	140
Представительство стран-партнеров	141

Р

Разведывательный отдел	141
Региональные международные организации	141
Резервные силы НАТО	141
Римский клуб	142

С

Североатлантический совет	143
Силы быстрого реагирования НАТО	143
Силы немедленного реагирования НАТО	144
Силы реагирования НАТО	144
Ситуационный центр НАТО	144
Служба безопасности НАТО	144

Терминологический указатель

Совет	145
Совет безопасности ООН	145
Совет евроатлантического партнерства	145
Совет Европейского Союза (Совет Министров)	145
Совет по вопросам консультаций, командования и управления НАТО	146
Совет североатлантического сотрудничества	146
Совещание национальных руководителей в сфере вооружений	147
Совещательная группа по атлантической политике	147
Сотрудничество полиции и судебных органов в криминально-правовой сфере	147
Специализированные учреждения ООН	148
Специальный комитет	148
Стратегическое командование по вопросам операций НАТО	148
Стратегическое командование по вопросам трансформации НАТО	148
Суд Европейских Сообществ (Европейский суд)	148
Суд первой инстанции Европейских Сообществ	149
Суд по примирению и арбитражу	149

Т

Таможенный союз	150
-----------------	-----

У

Украинский центр экономических и политических исследований имени Александра Разумкова	151
Управление делами НАТО	151

Ф

Фонд региональных инициатив	152
-----------------------------	-----

Х

Хартия	152
Хартия об Особом партнерстве между НАТО и Украиной	152

Ц

Центр европейских исследований Института международных отношений Киевского международного университета им. Т.Г.Шевченко	153
Центр информации и документации НАТО	153
Центр исследований армии, конверсии и разоружения	153
Центр международной безопасности и стратегических исследований	154
Центр мира, конверсии и внешней политики Украины	154
Центр прав человека «Древо Жизни»	155
Цивильная и военная бюджетные комиссии	155
Цивильный бюджет НАТО	155

Ш

Штаб-квартира НАТО	156
--------------------	-----

Терминологический указатель

Э

Экономическая комиссия ООН для Европы (Европейская экономическая комиссия)	156
Экономический и социальный комитет	156
Экономический и социальный совет ООН	157
Экономический комитет НАТО	157

Я

Ядерные силы НАТО	158
-------------------	-----

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯТИХ СКОРОЧЕНЬ

ATA	Асоціація Атлантичного договору
BOOTS	Багатонаціональні об'єднані оперативно-тактичні сили
EU Budget	Бюджет ЄС
HQS3 Staff	Відділ консультацій, управління і зв'язку штаб-квартири НАТО
LA&R	Відділ матеріально-технічного забезпечення, озброєнь та ресурсів
PA	Відділ політичних справ НАТО
MC	Військовий комітет НАТО
EWG	Виконавча робоча група
DGP	Вища оборонна група з проблем поширення зброї масового знищення
SRB	Вища рада з питань ресурсів
SCEPC	Вищий комітет з цивільного планування на випадок надзвичайних ситуацій
GATT / ГУТТ	Генеральна угода про тарифи і торгівлю
SG	Генеральний секретар НАТО
MDF	Головні оборонні сили НАТО
HLG	Група високого рівня НАТО
PCG	Група координації політики НАТО
ГЯП / NPG	Група ядерного планування НАТО

Перелік загальноприйнятих скорочень

ДНЯЗ	Договір про непоширення ядерної зброї
APAG	Дорадча група з атлантичної політики
Eurocorps	Єврокорпус
EFTA / ЄАВТ	Європейська асоціація вільної торгівлі
NISPAcee	Європейська асоціація навчальних закладів з державного управління
EBRD / ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
FBE / ЄБФ	Європейська банківська федерація
EMS / ЄВС	Європейська валютна (монетарна) система
EEA / ЄЕЗ	Європейська економічна зона
FECOM / ЕФВС	Європейський фонд валютної співпраці
ЕСВ / ЄЦБ	Європейський центральний банк
Eurostat	Євростат
ЕКОСОП	Економічна і соціальна рада ООН
ЕКЄ	Економічна комісія ООН для Європи
ESC / ЕСК	Економічний і соціальний комітет
ЕС НАТО	Економічний комітет НАТО
ЕЕС / ЄЕС	Європейське економічне співтовариство
КЄС	Європейська Комісія (Комісія європейських співтовариств)
ЄКП	Європейська конфедерація профспілок
ЄОС	Європейське оборонне співтовариство
European Council	Європейська Рада

Інститути ЄС і НАТО

ESDI	Європейська система безпеки і оборони
ESCB	Європейська система центральних банків
EU / ЄС	Європейський Союз
ECSC / ЄСВС	Європейське співтовариство вугілля і сталі
EAEC / ЄСАЕ	Європейське співтовариство з атомної енергії
ОЛАФ	Європейське управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству
European Communities	Європейські спільноти
ЄААП	Європейський альянс агентств преси
ЄБРР	Європейський банк реконструкції і розвитку
ЕІВ / ЄІБ	Європейський інвестиційний банк
EIF / ЄІФ	Європейський інвестиційний фонд
ЕІРА / ЄІДС	Європейський інститут державної служби
ЕМІ	Європейський монетарний (валютний) інститут
European Parliament	Європейський парламент
ЄСФ	Європейський соціальний фонд
ЕСА	Європейський суд аудиторів
EDF / ЄФР	Європейський фонд розвитку
ЄФРР	Європейський фонд регіонального розвитку
Europol	Європол (Європейська поліція)
Euroregion	Єврорегіон
WEU / ЗЄС	Західноєвропейський союз
АФ	Збройні сили ООН

Перелік загальноприйнятих скорочень

ISS	Інститут дослідження проблем безпеки
ACT	Командування НАТО з питань трансформації
NUC / КУН	Комісія Україна-НАТО
NSC	Комітет внутрішньої безпеки НАТО
CICR	Комітет з інформації та культурних зв'язків
COEC	Комітет з оперативної діяльності Ради та навчань НАТО
PSC	Комітет з питань політики та безпеки ЄС
CCMS	Комітет з проблем сучасного суспільства НАТО
DRC	Комітет оборонного аналізу НАТО
DPC / КОП	Комітет оборонного планування НАТО
Coreper / Корепер	Комітет постійних представників ЄС
NADC	Комітет з протиповітряної оборони НАТО
CoR	Комітет регіонів
C3	Консультації, командування та управління
ЮНКТАД	Конференція ООН з торгівлі і розвитку
IMS / МВШ	Міжнародний військовий штаб НАТО
МАГАТЕ	Міжнародне агентство з атомної енергії
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
МВФ	Міжнародний валютний фонд
IS	Міжнародний секретаріат НАТО
ISAF	Міжнародні сили сприяння безпеці
НБСЕ	Нарада з безпеки та співробітництва в Європі

Інститути ЄС і НАТО

CNAD	Нарада національних керівників у галузі озброєнь
NATO	НАТО (Організація Північноатлантичного договору)
SCOM	Науковий комітет НАТО
IAF	Об'єднані збройні сили НАТО
UIECE	Об'єднання конфедерацій працедавців і промисловців Європи
ACO	Об'єднане оперативне командування НАТО
ОБСЄ / OSCE	Організація безпеки і співробітництва в Європі
OECD / OЕСР	Організація економічного співробітництва і розвитку
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ЮНЕСКО	Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури
ЮНІДО	Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку
MDF	Основні оборонні сили НАТО
ПА НАТО	Парламентська асамблея НАТО
ПАРЄ	Парламентська асамблея Ради Європи
PfP / ПЗМ	Партнерство заради миру
ПАР	Північноатлантична рада
РС	Політичний комітет
SPC	Політичний комітет високого рівня
PMSC / PфP	Політично-військовий керівний комітет з Партнерства заради миру

Перелік загальноприйнятих скорочень

PJC / ПСР	Постійна спільна рада НАТО-Росія
UNSC	Рада безпеки ООН
CEU	Рада Європейського Союзу (Рада Міністрів)
EAPC / РЕАП	Рада євроатлантичного партнерства
NACC / РПАС	Рада північноатлантичної співпраці
SF	Резервні сили НАТО
COT	Світова організація торгівлі
IRF	Сили негайного реагування НАТО
NRF	Сили реагування НАТО
SFOR / СФОР	Сили стабілізації
RRF / СШР	Сили швидкого реагування НАТО
SC	Спеціальний комітет НАТО
СПСО	Співробітництво поліцій та судових органів в кримінально-правовій сфері
CFSP	Спільна зовнішня та безпекова політика
СЄПБО	Спільна європейська політика безпеки та оборони ЄС
CDP	Спільна оборонна політика
JCP	Спільний комітет з проблем поширення зброї масового знищення НАТО
СПІ	Суд першої інстанції Європейських спільнот
СВСВ / МВС	Цивільна та військова бюджетні комісії
NF	Ядерні сили НАТО

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми оцінки ризиків і загроз національній безпеці в контексті євроатлантичної інтеграції України: Наук.-інформ. зб. Вип. 9 / Ред.: В.П.Горбулін; Нац. центр з питань євроатлант. інтегр. – К.: Євроатлантикінформ, 2005.
2. Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – Т.1. – М., 1970.
3. Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – Т. 7. – М., 1972.
4. Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – Т.11. – М., 1973.
5. Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – Т.19. – М., 1975.
6. Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – Т.20. – М., 1975.
7. Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – Т. 23. – М., 1976.
8. Взаємодія держави та громадянського суспільства в Україні в контексті проведення євроінтеграційної політики / М.С.Калина // Теорія та практика держ. упр. – 2005. – Вип. 2.
9. Внешнеэкономический толковый словарь / Под ред. И.П.Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 2000.
10. Военно-техническое сотрудничество со странами-членами НАТО в области совместной разработки, испытания вооружений и перехода на стандарты НАТО / Л.И.Бондаренко, С.Ю.Родский, В.М.Еленский, А.В.Павленко, С.В.Горащенко // Артиллер. и стрелковое вооружение: Сб. ст. – 2000. – Вып. 2.
11. Вступ до європейського права: Укр. вид. у співпраці з О.Андрійчуком / П.Свобода. – К.: К.І.С., 2006. – 280 с.
12. Вступ до права Європейського Союзу: Навч. посіб. / Р.А.Петров, З.Й.Опейда, Д.Е.Федорчук, А.О.Вакуленко; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001.
13. Вульф, Ерік Р. Європа і народи без історії. – К., 2004.
14. Даниленко В.И. Современный политологический словарь. – М.: Nota Bene, 2006.
15. Дебидур А. Дипломатическая история Европы 1814-1878: В 2 т. – Т.1. – Ростов-на-Дону, 1995.
16. Дейвіс Н. Європа: Історія. – К., 2000.

Список використаних інформаційних джерел

17. Демократична інституціоналізація в Україні: євроінтеграційний контекст / Ф. Барановський // Політ. менеджмент. – 2006. – № 1.
18. Державне управління: Словн.-довід. / Уклад.: В.Д.Бакуменко (кер. автор. кол.), Д.О.Безносенко, І.М.Варзар, В.М.Князев и др.; За заг. ред. В.М.Князева, В.Д.Бакуменка. – К.: Вид-во УАДУ, 2002.
19. Десмонд Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції. – К., 2006.
20. Дипломатический вестник. – 1994. – № 13-14.
21. Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. – К., 1995.
22. Европейский Союз и европейская интеграция // Европа : Вчера, сегодня, завтра. – М., 2002.
23. Европейское право в области прав человека: Практика и комментарии / М.Дженис, Р.Кэй, Э.Брэдли. – Москва: Будапешт: Ин-т по конституц. и законодат. политике (COLPI), 1997.
24. Євроатлантична інтеграція України: військово-політичні аспекти: Моногр. / Т.В.Брежнева, О.І.Іжак, А.І.Шевцов. – Д.: Пороги, 2003.
25. Євроатлантична інтеграція України: інституції, політика і практика. – К.: Фонд «Європа XXI», 2003.
26. Європейський Союз: заснування і етапи становлення: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.В.Копійка, Т.І.Шинкаренко; Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Т.Шевченка. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2001.
27. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції / В.Посельський. – К.: Смолоскип, 2002.
28. Європейські принципи державного управління / Пер. з англ. О.Ю.Куленкової. – К.: Вид-во УАДУ, 2000.
29. Загальний курс європейстики: Навч. посіб. / М.В.Гудзь, П.В.Гудзь. – Донецьк: Юго-Восток, 2006.
30. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу // Офіційний вісник України. – 2004. – № 15. – С. 1028.
31. Закони України та інші нормативно-правові акти щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України – [http // www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua).

32. Западноевропейский союз в системе европейской интеграции и организации Североатлантического договора / Е.Б.Арсланова // Американские исследования в Сибири. – Томск, 2000.
33. Идеи европеизма во второй половине XX века: Реф. сб. / РАН. ИНИОН. Центр науч.-информ. исслед. глобал. и регион. пробл.; Редкол.: Пивоваров Ю.С. (отв. ред.) и др. – М., 2000.
34. Идея европейской федерации / Э.Райтер // Соврем. Европа (Contemporary Europe). – М., 2000. – № 2.
35. История дипломатии: В 3 т. – Т. 1. – М., 1941.
36. Історія, теорія і практика європейської та євроатлантичної інтеграції України: Енциклопед. довід. / С.О.Телешун (кер. творч. кол.), В.Д.Бакуменко, Д.В.Вітер та ін.; За заг. ред. В.Д.Бакуменка, С.О.Телешуна. – К.: Вид-во НАДУ, 2006.
37. Кальвокоресси П. Мировая политика после 1945 года: В 2 кн. – Кн.1. – М., 2000.
38. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу. – К., 2002.
39. Концепція адаптації інституту державної служби до стандартів Європейського Союзу // Офіційний вісник України. – 2004. – № 10. – ст. 578.
40. Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. – К., 2001.
41. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління. – К.: Атака, 2005.
42. Матеріали засідання Комісії Україна-НАТО на рівні міністрів закордонних справ від 21 квітня 2005 року, м. Вільнюс.
43. Матеріали науково-аналітичного бюлетеня «Євроатлантикінформ». – 2005. – №1.
44. Методика обґрунтування поняттєво-категорійного апарату теоретичних основ політики безпеки / Л.М.Шипілова; Рада нац. безпеки і оборони України Ін-ту пробл. нац. безпеки. – К., 2005.
45. Методологія державного управління: Слов.-довід. / Уклад. В.Д.Бакуменко (кер. автор. кол.), Д.О.Безносенко, С.В.Бутівченко и др.; За заг. ред. В.І.Лугового, В.М.Князева. – К. Вид-во НАДУ, 2004.
46. Методологія Європейського Союзу з оцінки демократичності політичних інститутів держав-кандидатів на вступ / О.Ковальова // Людина і політика. – 2003.

Список використаних інформаційних джерел

47. Мере Ж. Принцип суверенітету. Історія та основи новітньої влади. – Л., 2003.
48. Миротворча діяльність України: кооперація з НАТО та іншими структурами європейської безпеки / Л.С.Голопатюк; Нац. ін-т стратег. дослідж. при Адмін. Президента України, Королів. ін-т міжнар. справ. – К.: Стилос, 2002.
49. Міжнародні відносини і євроатлантична інтеграція України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В.І.Абрамов, Л.С.Голопатюк, О.Ф.Деменко, П.О.Демчук, П.О.Казенко; Ред.: Л.С.Голопатюк; Нац. акад. оборони України. – К.: НАОУ, 2005.
50. Міжнародні відносини та проблеми євроатлантичної інтеграції: Навч. посіб. / П.О.Демчук; Нац. акад. оборони України. – К.: ППП, 2004.
51. Мотрошилова Н.В. Идеи единой Европы: философские традиции и современность // Вопросы философии. – 2004. – №1.
52. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу. – К., 2005.
53. НАТО в сучасних євроатлантичних відносинах: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.С.Полторацький; Дипломат. акад. України при М-ві закордон. справ України. – К., 2005.
54. Новая история. Второй период. – 2-е изд., перераб. и доп. – М., 1984.
55. Нормативно-правове забезпечення процесів євроатлантичної інтеграції України: Матер. міжнарод. наук.-практич. конф. // Дослідження і розробки в сфері євроатлантичної інтеграції України. – 2004. – Вип. 1.
56. Організаційно-правові засади діяльності спеціальних служб держав НАТО: Моногр. / М.О.Будаков; СБУ. Наук. координац. центр Нац. акад. – К., 2004.
57. Парламентський контроль над збройними силами: досвід європейських країн / Ред.: Г.М.Перепелиця; Нац. ін-т стратег. дослідж. при Адмін. Президента України, Женев. центр демократ. контролю над збройн. силами (Швейцарія). – К.: Стилос, 2002.
58. Политологический словарь: Учеб. пособ. / Р.Г.Григорян, А.В.Гришин, Г.И.Демин и др.; Под ред. В.Ф.Халимова.-М.: Высш. шк., 1995.

Інститути ЄС і НАТО

59. Политологія: Енцикл. слов. / Общ. ред. и сост. Ю.И.Аверьянов.-М.: Изд-во Моск. коммерч. ун-та, 1993.
60. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів / В. Бурдяк, Н. Ротар; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці: Рута, 2004.
61. Політологія. – Л., 1994.
62. Посельський В. Конституційний устрій Європейського Союзу. – К., 2005.
63. Правове регулювання міжнародної торгівлі у контексті норм і правил ГАТТ/СОТ: Моногр. / О.О.Покрещук; Укр. акад. зовніш. торгівлі. – К.: Зовніш. торгівля, 2003.
64. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) / В.І.Муравйов. – К.: Академ-Прес, 2002.
65. Право Європейського Союзу: Підруч.: Пер.з англ. / А.Татам; Ред.: В.І.Муравйов. – К.: Абрис; Будапешт: COLPI/OSI, 1998.
66. Правовые основы внешней политики и политики в сфере обороны и безопасности ЕС: Навч. посіб. / М.Л.Ентін, М.О.Баймуратов, О.А. Делінський; Прогр. Tacis Європ. Союзу в Україні, Проект «Правн. студії в Україні: Київ та окремі регіони». – К.: ІМВ КНУ ім. Т.Шевченка, 2004.
67. Празький саміт і трансформація НАТО. Довідник // Office of Information and Press NATO. – 1110 Brussels – Belgium. – 2003.
68. Проблема різноджерельного права: Дослід порівняльного правознавства / Л.О.Корчевна. – К.: Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, 2004.
69. Про взаємовідносини та співробітництво України з Європейським Союзом: Парламентські слухання. – К.: ЦТП «Енергетика та електрифікація», 2003. – 254 с.
70. Рада Європи в сучасному євроінтеграційному процесі: Моногр. / І.С.Піляєв. – К.: Вид. дім «Юрид. кн.», 2003.
71. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції: Навч. посіб. / В.Є.Мармазов, І.С.Піляєв; Ред.: Ю.С.Шемшученко; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Вид. Дім «Юрид. кн.», 2000.
72. Рада Європи: трансформація в інститут загальноєвропейської інтеграції / І.Піляєв // Дослідж. світ. політики: Зб. наук. пр. – 2001. – Вип. 16.

Список використаних інформаційних джерел

73. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2006.
74. Региональная интеграция и Европа / Под ред. Л.И.Глухарева; МГУ им. М.В.Ломоносова. Учеб.-науч. центр пробл. интеграции и систем. анализа ЕС. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2001.
75. Решетніченко А.В., Серьогін С.М. Теорія управління соціальним розвитком: українсько-англійський глосарій / Пер. с англ. Л.В.Павленко та ін. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2005.
76. Российская социологическая энциклопедия / Под общ. ред. Г.В.Осипова. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА-М, 1999.
77. Світова та європейська інтеграція: організаційні засади: Навч. посіб. / Ред.: Я.Й.Малик; М.З.Мальський; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, Львів. філ. Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л., 2001.
78. Себайн Д.Г., Торсон Т.Л. Історія політичної думки. – К., 1997.
79. Система європейської безпеки і напрями воєнно-політичної інтеграції України до її структур (Політологічний аналіз): Моногр. / І.А. Храбан; Об'єдн. ін-т при Нац. акад. оборони України. – К.: Варта, 2005.
80. Сліпушко О. Політичний і фінансово-економічний словник. – К.: «Криниця», 1999.
81. Словарь иностранных слов и выражений / Автор-составитель Е.С.Зенович. – М.: Олимп; ООО «Фирма «Издательство АСТ», 1998.
82. Смысл расширения Евросоюза / В. Клаус // Россия в глобальной политике. – М., 2004. – Т.2. – № 4.
83. Советский энциклопедический словарь. – М., 1980.
84. Современный экономический словарь. – 2-е изд., испр. – М.: ИНФРА-М, 1999.
85. Спільні програми Ради Європи і Європейського Союзу та їх вплив на сучасний євроінтеграційний процес / І.Піляев // До-слідж. світ. політики: Зб. наук. пр. – 2003. – Вип. 25.
86. Становлення інституційної системи Європейських Співтовариств / І.Грицяк // Актуал. пробл. держ. упр. – 2005. – Вип. 2(20).
87. Статистический словарь / Гос. ком. РФ по статистике; Под. ред. Ю.А.Юркова. – М.: Финстатинформ, 1996.

Інститути ЄС і НАТО

88. Татам А. Право Європейського Союзу. – К., 1998.
89. Терещенко Ю. Україна і європейський світ. – К., 1996.
90. Тихомирова Л.В., Тихомиров М.Ю. Юридическая энциклопедия / Под ред. М.Ю. Тихомирова. – М., 1997.
91. Троян С.С. Німецька «Міттельєвропа»: ідеї та проекти створення // Грані. – 2006. – №2.
92. Україна между ЕС и ЕЭП / И. Федоровская // Экономика и политика России и государств Ближнего Зарубежья . – 2004. – Февраль.
93. Україна-НАТО: стратегічне партнерство: Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Вип. 5 / Ред.: Ю.М.Бугай; Г.С.Стеценко; Упоряд.: П.Б.Вовк; Т.О.Шеремета; Міжнар. наук.-техн. ун-т, Луц. біотехн. ін-т. Центр інформації та документації НАТО в Україні. – Луцьк: Надстир'я, 2001.
94. Українська державність у ХХ столітті: Історико-політологічний аналіз. – К., 1996.
95. Управління суспільним розвитком: словник-довідник /За заг. ред. А.М.Михненка, В.Д.Бакуменка. Укладачі: В.Д.Бакуменко, С.О.Борисевич, та ін. – К.: Вид-во НАДУ. – 2006.
96. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 2002.
97. Чмель Г.Н. Малая таможенная энциклопедия / Под ред. В.Г. Драганова. – М.: АОЗТ «Центр экономики и маркетинга», АОЗТ «Терминал», 1997.
98. Шемятенков В.Г. Европейская интеграция: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2003.
99. Эволюция европейской экономической и валютной интеграции / И.Г.Акопова // Моск. журнал. междунар. права (Moscow j. of intern. law.). – 2002. – № 3.
100. Юридический энциклопедический словарь / Буянова М.О., Ганюшкина Е.Б., Ганюшкин Б.В. и др.; Отв. ред. М.Н.Марченко. – М.: Проспект, 2006.
101. Юридическая энциклопедия / Отв. ред. Б.Н.Топорнин. – М.: Юрист, 2001.
102. Яценко Н.Е. Толковый словарь обществоведческих терминов. – СПб.: Изд-во «Лань», 1999.
103. Adjusting to Europe : The impact of the Europ. union on nat. institutions a. policies / Ed. by Meny Y. et al. – L. ; N.Y.: Routledge, 1996. – XII.

Список використаних інформаційних джерел

104. Assemblies parlementaires et organisations europeennes / J.-D. Nuttens, F. Sicard // Notes et etudes doc. – P., 2000. – № 5106.
105. Bariery i stymulatory integracji europejskiej: Pr. zbior. / Pod red. H.Przybylskiego. – Katowice, 1997.
106. Charter on a distinctive partnership between The North Atlantic Treaty organization and Ukraine // NATO rev. – Brussels, 1997. – Vol. 45. – № 4. Special insert.
107. Civil-military relations in Post-Soviet Ukraine: Implications for domestic and regional stability / N. Mychajlyszyn // Armed Forces and Society. – 2002. – Vol. 28. – № 3.
108. Die Europaisierung nationaler Gesellschaften / Hrsg. von Bach M. – Wiesbaden: Westdt. Verl., 2000.
109. Europarecht : Das Recht der Europ. Union u. der Europ. Gemeinschaften / A. Bleckmann; Unter Mitw. von Coen M. et al. – Koln etc.: Heymanns, 1997.
110. European principles for public administration. SIGMA papers: № 27. – Paris: OECD, 1998.
111. Evropski savet, Evropska unija i «sve tesnja unija naroda Evrope» / V. Knezevic-Predic // Medunar. politika. – Beograd, 1996. – G. 47. – № 1045.
112. Evropsky parlament v procesu rozsirovani svych pravomoci / J. Zasterova // Pravnik . – Pr., 1995.
113. Experiment Europa. Ein Kontinent macht Geschichte. – Stuttgart/Munchen, 2003.
114. Hungary and NATO – a new all emerging. Published by Hungarian Foreign Ministry, 1998.
115. Lastawski K. Od idei do integracji europejskiej. – Warszawa, 2004.
116. McCormick J. Understanding the European union: A Concise Introduction (3rd edn). – N-Y, 2005.
117. Pinder J. The European Union. – Oxford, 2001.
118. Political Declaration issued by the National Assembly of the Republic of Hungary at its plenary session on July 15, 1997 on the decision of the summit meeting of the North Atlantic Treaty Organisation held in Madrid on July 8, 1997: Hungary and NATO – a new all emerging. Published by Hungarian Foreign Ministry, 1998.
119. Political Declaration issued by the National Assembly of the Republic of Hungary at its plenary session on July 15, 1997 on the

Інститути ЄС і НАТО

- decision of the summit meeting of the North Atlantic Treaty Organisation held in Madrid on July 8, 1997.
120. Regional cooperation and the European integration process: Nordic and Central European experiences. Hungarian Institute of International Affairs. Budapest, 1996 11-12 pp.
121. Restraining NATO: Ukraine, Russia, and the West // Washington Quarterly. – 1997. – Vol. 20. – № 4.
122. România-NATO, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2002.
123. The development of non-bank financial institutions in Ukraine: Policy reform strategy and action plan / M. Noel, Z. Kantur, A. Prigozhina, S. Rutledge, O. Fursova // World Bank Working Paper. – 2006. – № 81.
124. The common European heritage / C. Guisan-Dickinson // World affairs. – New Delhi, 1999. – Vol. 3. – № 4.
125. The power of the European Parliament as a conditional agenda setter / G. Tsebelis // Amer. polit. science rev. – Wash., 1994. – Vol. 88. – № 1.
126. The Union's fifth Accession treaty: new means to make enlargement possible / K. Inglis // Common market law rev. – 2004. – Vol. 41. – № 4.
127. Ukraine-NATO cooperation in civil emergency planning / V. Kalchenko // NATO rev. – Brussels, 1998. – Vol. 46. – № 3.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

128. <http://www.eipa.nl>.
129. <http://www.uwf.kiev.ua>.
130. <http://www.yes-ukraine.org>.
131. <http://www.ard-volyn.civicua.org>.
132. <http://www.akschool.lecos.org>.
133. <http://www.dialog.lviv.ua>.
134. <http://www.osvita.org>.
135. <http://www.cent.dn.ua>.
136. <http://www.agency.dp.ua>.

Список використаних інформаційних джерел

137. [http:// www.eyp-ua.org](http://www.eyp-ua.org).
138. [http:// www.ier.kiev.ua](http://www.ier.kiev.ua).
139. [http:// www.ieac.org.ua](http://www.ieac.org.ua).
140. [http:// www.iisig.com](http://www.iisig.com).
141. <http://www.iweir.org.ua>.
142. <http://www.instevro.iatp.org.ua>.
143. [http:// www.ir.org.ua](http://www.ir.org.ua).
144. [http:// www.soskin.info](http://www.soskin.info).
145. <http://www.mcforum.vinnitsa.com>.
146. [http:// www.niisp.gov.ua](http://www.niisp.gov.ua).
147. [http:// www.niss.gov.ua](http://www.niss.gov.ua).
148. <http://www.uceps.org>.
149. [http:// www.dif.org.ua](http://www.dif.org.ua).
150. <http://www.europeXXI.org.ua>.
151. <http://www.fri.org.ua>.
152. [http:// www.defence-ua.com](http://www.defence-ua.com).
153. <http://www.iir.kiev.ua>.
154. <http://www.euromixbug.org>.
155. [http:// www.cpcfpu.org.ua](http://www.cpcfpu.org.ua).
156. <http://www.kgi.edu.ua>.
157. <http://www.sme-port.com.ua>.
158. [http:// www.polard.poltava.ua](http://www.polard.poltava.ua).
159. [http:// www.mfa.gov.ua](http://www.mfa.gov.ua).
160. <http://www.yataukraine.org.ua>.
161. <http://www.nato.int>.
162. <http://www.mil.gov.ua>.
163. <http://aru.civicua.org>.
164. <http://ua-nato.iatp.org.ua>.
165. <http://www.ieac.org.ua>.
166. <http://www.icps.kiev.ua>.
167. <http://www.europexxi.kiev.ua>.

ЗМІСТ

Передмова	3
Текстова частина (укр.)	6
Текстова частина (рос.)	79
Українсько-російський словник основних термінів та понять.	159
Термінологічний покажчик (укр.)	176
Терминологический указатель (рос.)	188
Перелік загальноприйнятих скорочень	200
Список використаних інформаційних джерел	206
Інтернет-ресурси	214

Серія «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР»

Випуск 4

Навчальне видання

**ІНСТИТУТИ ЄС і НАТО.
Глосарій основних термінів та понять**

Укладачі:

***І.В.Артёмов, Д.В.Вітер,
Л.І.Загайнова, О.М.Казакевич, О.М.Руденко.***

*Відповідальний редактор **І.В.Артёмов***

*Дизайн обкладинки **Р.Реш***

*Комп'ютерна верстка **Н.Полянська***

*Коректура **Л.І.Середа***

Підписано до друку 5.11.2007 р. Формат 60×84/16.
Папір офсет. Друк різнограф. Гарнітура Palatino Linotype. Ум. друк. арк. 12,8
Тираж 300 прим. Замов. № 1691/4.

Віддруковано у «Поліграфцентр «Ліра»:
88000, м. Ужгород, вул. Митрака, 25, тел.: 61-54-99
Серія ЗТ № 24 від 7 листопада 2005 року.

I-71 Інститути ЄС і НАТО. Глосарій основних термінів та понять:
Навчальний посібник / Укладачі: І.В.Артёмов, Д.В.Вігер,
Л.І.Загайнова, О.М.Казакевич, О.М.Руденко. – Ужгород: Ліра, 2007.
– 220 с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір». Вип. 4).

ISBN 978-966-8266-77-5

У довіднику, адаптованому до навчального процесу з урахуванням методики викладання дисциплін з державного управління і міжнародних відносин, зібрані та впорядковані основні терміни і поняття щодо інституцій Європейського Союзу та НАТО, міжнародних організацій, процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України.

Навчальний посібник розрахований на науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, всіх, хто цікавиться питаннями європейської та євроатлантичної інтеграції України, міжнародного співробітництва у сфері економіки, безпеки, військового будівництва, соціального розвитку тощо.

**ББК 66.4(0)
УДК 061.27**

Науковий проект *“Розроблення науково-методичного та організаційного забезпечення включення питань європейської та євроатлантичної інтеграції України до змісту підготовки студентів за спеціальністю “Міжнародні відносини” у вищих навчальних закладах і його пілотне впровадження на регіональному рівні”* виконувався навчально-науковим Інститутом філософії та євроінтеграційних досліджень Закарпатського державного університету (ректор – доктор технічних наук, професор Ф.Г.Ващук, керівник проекту – директор зазначеного Інституту кандидат історичних наук, доцент І.В.Артюмов) у рамках бюджетної програми 2201540 на замовлення Міністерства освіти і науки України.

Виконанням проекту, а відтак його реалізацією вирішується одне з важливих завдань вищої освіти України – підготовка спеціалістів, науковців, фахівців для реалізації державної політики у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції, розроблення освітніх стандартів і елементів навчально-методичного забезпечення цієї підготовки.

Український державний центр науково-технічної та інноваційної експертизи і Рада науково-методичного супроводу зазначеної програми визнали проект, виконаний ЗақДУ, одним з переможців конкурсу наукових проектів.

РАДА З НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СУПРОВОДУ ПРОЕКТУ:

Ващук Федір Григорович – ректор Закарпатського державного університету, доктор технічних наук, професор (голова ради)

Бунда Віктор Варфоломійович – проректор з наукової та навчально-методичної роботи Закарпатського державного університету, кандидат фізико-математичних наук, професор (секретар ради)

Артюмов Іван Володимирович – директор навчально-наукового Інституту філософії та євроінтеграційних досліджень Закарпатського державного університету, кандидат історичних наук, доцент, науковий керівник проекту

Бакуменко Валерій Данилович – проректор з наукової роботи Академії муніципального права, доктор наук з державного управління

Бондаренко Віктор Дмитрович – вчений секретар ВАК України, доктор філософських наук, професор

Гоблик Володимир Васильович – заступник голови Закарпатської обласної державної адміністрації, кандидат філософських наук

Герцог Юрій Вільгельмович – начальник управління освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації

Орос Ілдика Імрїївна – президент Закарпатського угорського інституту ім. Ф.Ракоці II, голова постійної комісії Закарпатської обласної ради з питань освіти, науки, культури, духовності, молодіжної політики, фізичної культури і спорту, національних меншин та інформаційної політики

Передрій Олександр Самійлович – декан економічного факультету Закарпатського державного університету, кандидат економічних наук, професор

Руденко Ольга Мстиславівна – начальник Центру з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування, кандидат наук з державного управління

Росул Василь Васильович – ректор Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту, кандидат педагогічних наук, професор

ЕКСПЕРТИ ПРОЕКТУ:

Хандогій Володимир Дмитрович – перший заступник міністра закордонних справ України

Варналій Захарій Степанович – перший заступник директора Національного інституту стратегічних досліджень, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Майборода Олександр Микитович – заступник директора Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, доктор історичних наук, професор